Druk nr 132/25

Projekt

z dnia 11 czerwca 2025 r.
Zatwierdzony przez .....

ADWOKAT
Dominik Horodyski

UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W DREZDENKU

z dnia 11 czerwca 2025 r.

w sprawie przyjęcia „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Drezdenko na lata 2025-2028"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465), art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalny Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Drezdenko na lata 2025-2028 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Drezdenka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Sebastian Dukaczewski

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Drezdenku
z dnia 11 czerwca 2025 r.

Załącznik do uchwały .....
Rady Miejskiej w Drezdenku
z dnia ……

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Drezdenko na lata 2025-2028

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA 6
1. Wprowadzenie i metodologia 6
2. Charakterystyka gminy 8
2.1. Struktura społeczna Gminy 9
2.2. Kluczowe problemy i wyzwania społeczne Gminy 10
2.3. Analiza dokumentów strategicznych samorządu i aktów prawa miejscowego 19
3. Analiza zasobów środowiskowych 22
3.1. Analiza zasobów systemu wsparcia i dotychczas realizowanych usług 22
3.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia 39
3.3. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne 42
4. Diagnozy potrzeb w kontekście procesu deinstytucjonalizacji 42
4.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców Gminy 42
4.2. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych 48
4.3. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych 60
4.4. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia 64
5. Analiza potrzeb w kontekście realizacji usług społecznych 68
5.1. Obecnie realizowane usługi 68
5.2. Diagnoza usług deficytowych 72
5.3. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych 81
5.4. Przyczyny braku realizacji usług społecznych 82

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA 83
6. Wstęp 83
7. Cel główny i cele szczegółowe Planu 85
7.1. Cel główny Planu 85
7.2. Kierunki interwencji (cele horyzontalne) 86
7.3. Cel szczegółowy nr 1 87
7.4. Cel szczegółowy nr 2 90
7.5. Cel szczegółowy nr 3 94
7.6. Cel szczegółowy nr 4 97
7.7. Cel szczegółowy nr 5 100
8. Analiza kosztów realizacji Planu 103
8.1. Analiza kosztów realizowanych obecnie usług społecznych 103
8.2. Ramy finansowe oraz źródła finansowania wdrożenia i realizacji Planu 104
9. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji 105
9.1. Wdrażanie 105
9.2. Wskaźniki 108
9.3. Monitoring i ewaluacja 110

Definicje pojęć

- Centrum, CUS – kiedy mowa jest o Centrum lub CUS, oznacza to Centrum Usług Społecznych Gminy Drezdenko.
- Ekonomia społeczna – działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowana w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym (na podstawie art. 2.1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej).
- OPS – kiedy mowa jest o OPS, oznacza to Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku.
- IPUS – Indywidualny Plan Usług Społecznych.
- JST – jednostka samorządu terytorialnego.
- KIPUS – Koordynator Indywidualnych Planów Usług Społecznych.
- Mieszkaniec – osoba zamieszkująca na obszarze Gminy Drezdenko.
- Opiekun faktyczny - opiekun osoby niesamodzielnej lub z niepełnosprawnością sprawujący okresową lub stałą opiekę nad osobą niesamodzielną lub z niepełnosprawnością.
- Osoba korzystająca z usług społecznych – osoba spełniająca kryteria i warunki kwalifikowania, określone w Programie Usług Społecznych i której przyznano prawo do skorzystania z ww. usług.
- Osoba niesamodzielna – osoba, u której stwierdzono konieczność okresowej lub stałej opieki lub/i pomocy innych osób w zakresie odżywiania, przemieszczania się, pielęgnacji ciała, higieny osobistej i otoczenia oraz prowadzenia gospodarstwa domowego z powodu naruszenia sprawności organizmu.
- Osoba z niepełnosprawnością – osoba legitymująca się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:

- ✓ całkowitej niezdolności do pracy, ustalonym na podstawie art. 12 ust. 2. oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalonym na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- ✓ niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalonym na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy, co jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- ✓ całkowitej niezdolności do pracy, ustalonym na podstawie art. 12 ust. 2 ww. ustawy,, co jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

- OSL – Organizowanie Społeczności Lokalnej.
- OUS – Organizator Usług Społecznych.
- Plan – kiedy mowa jest o Planie, oznacza to „Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Drezdenko na lata 2025-2028".
- Podmioty ekonomii społecznej (PES)[1]:

  - ✓ spółdzielnia socjalna,
  - ✓ warsztat terapii zajęciowej (WTZ) i zakład aktywności zawodowej (ZAZ),
  - ✓ centrum integracji społecznej (CIS) i klub integracji społecznej (KIS),
  - ✓ spółdzielnia pracy, w tym spółdzielnia inwalidów i spółdzielnia niewidomych oraz spółdzielnia produkcji rolnej,
  - ✓ organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych (w tym: fundacje i stowarzyszenia),

[1] Na podstawie art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej

- ✓ podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (w tym: spółdzielnie socjalne, spółki
- ✓ z o.o. i spółki akcyjne non profit).

- ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy.
- Usługi społeczne – usługi w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.
- Wnioskodawca – osoba składająca wniosek o zakwalifikowanie do korzystania z usług społecznych (np. osoba, która będzie korzystała z usług, przedstawiciel ustawowy, opiekun faktyczny).
- Zakres interwencji EFS+ – zakres działań obejmujący obszary wymienione w regulaminach konkursów obejmujących m.in. usługi z zakresu: wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i osób w kryzysie bezdomności, opieki nad dziećmi do lat 3, aktywizacji zawodowej, mieszkalnictwa społecznego, treningowego i wspomaganego, reintegracji społeczno-zawodowej, usług zdrowotnych, opiekuńczych, a także wsparcia opiekunów faktycznych. Finansowane mogą być również inne usługi wynikające z przeprowadzonej diagnozy i mieszczące się w katalogu usług społecznych zgodnie z definicją usług społecznych zawartą w ustawie z 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.
- Zakres usług – działania wynikające z zakresu określonego w art. 2.1 ustawy z dnia z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, zgodnie z zapisami Statutu Centrum Usług Społecznych.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Wprowadzenie i metodologia

Niniejszy dokument został opracowany w oparciu o zintegrowane podejście do diagnozowania oraz rozwiązywania problemów społecznych, przy czym do jego podstaw teoretycznych można zaliczyć dwa następujące pojęcia/zagadnienia:

- rozwoju społecznego, oznaczającego zdolność społeczności lokalnej do generowania warunków umożliwiających wszystkim członkom osiągnięcie pełnego potencjału, zaspokojenie podstawowych potrzeb i zwiększania spójności społecznej (w tym m.in. zmniejszania rozwarstwienia społecznego, wyrównywania szans, przeciwdziałania dyskryminacji, marginalizacji i wykluczeniu),
- jakości życia, oznaczającej poziom zadowolenia z efektywnego/sprawnego układu instytucjonalnego, zapewniającego dostęp do wysokiej jakości usług społecznych z zakresu wsparcia społecznego, zdrowia, kultury, edukacji i aktywności obywatelskiej.

Taka perspektywa skupiona jest na odkrywaniu tzw. niematerialnych czynników rozwoju – roli jakościowych i ilościowych parametrów zasobów społecznych, będących w dyspozycji społeczności lokalnej oraz identyfikacji możliwości ich efektywnego wykorzystania poprzez system usług społecznych. Przy takim podejściu priorytetem lokalnej polityki społecznej jest dobrostan (*well-being*) mieszkańców, rozumiany jako maksymalizowanie potencjału możliwego do osiągnięcia w środowisku życia jednostki i/lub grupy oraz jako aktywny proces służący świadomym wyborom w dążeniu do osiągania coraz bardziej satysfakcjonującej egzystencji. Na zintegrowane podejście do rozwoju społecznego i jakości życia składają się dwa czynniki: zwiększenie wolności wyboru usług społecznych (ich formy, miejsca, sposobu świadczenia) oraz kreowanie przez usługi nowych możliwości rozwojowych dla ludzi (np. dzięki usługom mogą aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym, społecznym i obywatelskim).

Pojęcie jakości życia i rozwoju społecznego ma bezpośredni związek ze sferą psychiczną człowieka. Jakość życia rozpatruje się przez pryzmat zaspokajania potrzeb typu egzystencjalnego („mieć"), potrzeb związanych z bezpieczeństwem („być") oraz potrzeb

dotyczących kontaktu społecznego („kochać i być kochanym"). Dlatego podczas opracowywania „Planu" kluczowa była perspektywa mieszkańca i zarazem odbiorcy usług społecznych. Jakość życia to pojęcie normatywne, związane z przyjętymi przez jednostkę systemami wartości, aspiracjami, oczekiwaniami człowieka i grup społecznych, z którymi jest ona w jakiś sposób powiązana. Poczucie satysfakcji wynika ze świadomości zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, społecznych oraz samorealizacji. Dlatego w niniejszym „Planie" została uwzględniona perspektywa ekonomii i psychologii behawioralnej, odkrywająca „pozaracjonalne" aspekty zachowań, które w praktyce często decydują o skuteczności przyjętych rozwiązań. Zastosowane podejście ma ułatwić takie konstruowanie lokalnej polityki społecznej, aby dawała ludziom większą możliwość dokonywania wyborów, umożliwiając tym samym życie na godnym i satysfakcjonującym poziomie.

Niniejszy „Plan" został przygotowany na podstawie kilkuetapowych, wzajemnie powiązanych i rozłożonych w czasie działań. Dokument opracowano z zachowaniem następujących zasad:

- kompleksowość, analiza zagadnień społecznych w szerszym kontekście, w tym w ujęciu porównawczym,
- partycypacyjność, zapewnienie udziału różnych grup mieszkańców,
- triangulacja metodologiczna, połączenie różnych metod i technik badawczych.

Prace nad diagnostyczną częścią dokumentu zostały zrealizowane w formie cyklu badawczego, polegającego na zastosowaniu różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych (ilościowych i jakościowych), zgodnie z zasadą triangulacji metodologicznej. Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy i, w konsekwencji, przyczyniło się do sformułowania trafnych wniosków i rekomendacji. Techniki ilościowe pozwoliły na uzyskanie „twardych" danych opisujących sytuację społeczną Gminy Drezdenko za pomocą liczb, procentów i wskaźników. Z kolei badania jakościowe zostały przeprowadzone przy użyciu „miękkich", „rozumiejących" metod. Uzyskany obraz jest wielowątkowy, wielopłaszczyznowy, a także – ze względu na możliwość zestawienia i porównania opinii różnych grup respondentów – wieloperspektywiczny („zasada WWW").

Metody i etapy badawcze zrealizowane w ramach procesu diagnozy:

- Analiza danych zastanych (desk research),
- Badanie ilościowe, miks metodologiczny CAWI + PAPI, N=406,
- Badanie jakościowe:

  ✓ Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=2) – spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia CUS,

  ✓ Warsztaty *Service Design* (N=5) z przedstawicielami pięciu grup odbiorców usług społecznych,

  ✓ Indywidualne Wywiady Pogłębione (N=10) z lokalnymi liderami, sołtysami, osobami kluczowymi.

Tabela 1. Zrealizowane metody i etapy badawcze

Procedura badawcza	Sposób realizacji
Analiza danych zastanych (desk research)	Analiza dostępnych danych statystycznych oraz dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i opracowań...
Badanie ilościowe: CAWI + PAPI	N=406
Badanie jakościowe: Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=2 FGI)	2 spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia CUS: - organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej (potencjalni realizatorzy usług społecznych), instytucje lokalne
Badanie jakościowe: Warsztaty SD (N=5)	5 spotkań z przedstawicielami wybranych grup odbiorców usług społecznych: - osoby starsze - osoby z niepełnosprawnościami - osoby w kryzysie bezdomności - osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym - rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami
Badanie jakościowe: Indywidualne Wywiady Pogłębione (N=10 IDI)	10 wywiadów z osobami kluczowymi/liderami lokalnymi
Konsultacje społeczne	

2. Charakterystyka gminy

2.1. Struktura społeczna Gminy

Gmina Drezdenko jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa lubuskiego, w powiecie strzelecko-drezdeneckim, w odległości ok. 55 km od Gorzowa Wielkopolskiego oraz ok. 130 km od Zielonej Góry. Powierzchnia Gminy wynosi 400 km², co stanowi 32 proc. powierzchni powiatu. Gmina Drezdenko sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego: od północy z gminą miejsko-wiejską Dobiegniew (województwo lubuskie), od północnego wschodu z gminą miejsko-wiejską Krzyż Wielkopolski (województwo wielkopolskie), od wschodu z gminą wiejską Drawsko (województwo wielkopolskie), od południa z gminą miejsko-wiejską Skwierzyna (województwo lubuskie), od południowego zachodu z gminą wiejską Santok, od zachodu z gminą miejsko-wiejską Stare Kurowo (województwo lubuskie) oraz gminą wiejską Zwierzyn.

Ilustracja 2. Położenie Gminy Drezdenko na tle powiatu strzelecko-drezdeneckiego[2]

W populacji mieszkańców Gminy Drezdenko nieznacznie przeważają kobiety, których udział wynosi 51 proc[3]. Wyraźnie widać, że liczba mieszkańców Gminy od lat się zmniejsza. Analogiczne zjawisko można zaobserwować również w odniesieniu do gmin miejsko-wiejskich

[2] Źródło: „Program Ochrony Środowiska dla gminy Drezdenko na lata 2015-2018 z perspektywą do roku 2022", Drezdenko, 2015, str. 8
[3] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

ujętych w powyższym zestawieniu, powiatu strzelecko-drezdeneckiego, województwa lubuskiego oraz całego kraju. Z dużym prawdopodobieństwem można uznać, że wspomniane zjawisko utrzyma się w dłuższej perspektywie - według prognoz długoterminowych populacja powiatu w roku 2030 ma wynosić 44 491 osób, natomiast do roku 2050 liczba mieszkańców zmniejszy się do 36 132 osób[4].

Oprócz spadku liczebności populacji najbardziej istotnym zjawiskiem demograficznym jest zmiana struktury ludności ze względu na wiek. Według danych na koniec 2023 roku 18,5 proc. mieszkańców Gminy Drezdenko stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym (jest to relatywnie wysoki udział, zwłaszcza na tle gmin miejsko-wiejskich: Szprotawa i Lubsko, jak i w porównaniu do danych ogólnokrajowych, regionalnych i powiatowych), 57,6 proc. – osoby w wieku produkcyjnym (co jest wynikiem zbliżonym do wartości dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego i jednocześnie najniższym spośród porównywanych jednostek terytorialnych), natomiast 23,9 proc. – osoby w wieku poprodukcyjnym (niższy udział od danych dla gmin miejsko-wiejskich: Szprotawa i Lubsko, zbliżony zaś do wyników dla powiatu i regionu). W perspektywie ostatnich 3 lat (2021-2023) widoczny jest utrzymujący się spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w populacji oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Trend ten wskazuje na stopniowe „starzenie się" społeczności (zwiększania się liczby seniorów) Gminy. Również na poziomie ogólnopolskim, regionalnym i powiatowym można mówić o trwałej tendencji „starzenia się" społeczeństwa, która – według wszelkich dostępnych prognoz – ma charakter trwały i będzie kontynuowana w przyszłości.

2.2. Kluczowe problemy i wyzwania społeczne Gminy

W kontekście społecznych aspektów rozwoju Gminy **kluczowe znaczenie mają długoterminowe trendy i perspektywy demograficzne**. Od wielu lat w Gminie Drezdenko zmniejsza się liczba mieszkańców, a także zwiększa się liczba seniorów. **Usługi społeczne w Gminie powinny odpowiadać na wyzwania związane z trendami demograficznymi**. Z tego powodu konieczne jest prowadzenie przemyślanej polityki wsparcia rodziny, jak również tworzenie kompleksowej oferty usług społecznych dla seniorów, osób

[4] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

z niepełnosprawnościami, czy innych osób niesamodzielnych. Jednocześnie pożądane jest tworzenie atrakcyjnej oferty usług dla innych grup mieszkańców, w tym m.in. rodzin z dziećmi oraz dzieci i młodzieży, co sprzyjać będzie rozwojowi społecznemu oraz zapewnieniu wysokiej jakości życia. Powyższe zjawiska są kluczowe w kontekście planowania systemu usług społecznych w Gminie, w tym pod kątem deinstytucjonalizacji.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można wyodrębnić następujące ustalenia badawcze, istotne z punktu widzenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych:

- W roku 2023 Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku udzielił pomocy i wsparcia 820 osobom. Od 2017 roku liczba beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Drezdenko systematycznie malała, np. w roku 2018 było ich 1 205. W 2023 roku 649 rodzin skorzystały z pomocy społecznej (1 212 osób w rodzinach), a liczba ta sukcesywnie malała z roku na rok. W 2023 roku 373 osoby skorzystały ze świadczeń niepieniężnych (liczba ww. świadczeń wyniosła 49 048), a 521 osób – ze świadczeń pieniężnych (4 973 świadczeń). Kwota świadczeń pieniężnych w roku 2023 wyniosła 2 036 351,04 zł[5].
- W 2023 r. do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej należały: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Na kolejnych miejscach w hierarchii przyczyn korzystania z pomocy społecznej znalazły się: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa, sytuacja kryzysowa oraz bezdomność.
- Zasięg korzystania z pomocy społecznej był zdecydowanie wyższy od danych dla kraju, województwa lubuskiego oraz innych podobnych gmin miejsko-wiejskich ujętych w diagnozie, natomiast nieco niższy od wartości tego wskaźnika dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego. Zestawiając dane za lata 2019-2023, można dostrzec wyraźny trend spadkowy, który jest widoczny w niemal wszystkich porównywanych jednostkach terytorialnych.
- Dostęp do usług z obszaru ochrony zdrowia w Gminie Drezdenko (mierzony liczbą

[5] „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok", Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku, Drezdenko, 2024, str. 11-34

przychodni w przeliczeniu na populację) jest wyższy od średniej dla kraju, regionu oraz gmin: Sulechów i Szprotawa.

- Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Drezdenko jest relatywnie wysoka na tle wskaźników powiatowych oraz gmin: Sulechów, Szprotawa i Lubsko, a jednocześnie zbliżona do danych ogólnokrajowych i regionalnych. Analogiczną sytuację odnotowano również w odniesieniu do liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na populację.
- Stopa bezrobocia dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego jest zdecydowanie wyższa niż na poziomie ogólnopolskim i regionalnym oraz na tle powiatu zielonogórskiego, żagańskiego i żarskiego.
- Według danych GUS liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Gminy Drezdenko wynosi 41. Jest to przeciętny wynik, niższy od wartości dla kraju, województwa, powiatu oraz gminy Lubsko, zbliżony do danych dla gminy Sulechów, natomiast wyższy od gminy Szprotawa.
- Według danych Państwowej Komisji Wyborczej mieszkańcy Gminy Drezdenko charakteryzują się przeciętną aktywnością wyborczą. Na szczególną uwagę zasługuje relatywnie niska frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2018, która jest niższa od średnich wyników zarówno na poziomie krajowym i regionalnym.
- W roku szkolnym 2024 wyniki egzaminów końcowych uczniów szkół podstawowych na terenie Miasta Drezdenko z języka polskiego były wyższe od danych dla regionu, powiatu i wszystkich miast ujętych w diagnozie. W przypadku matematyki rezultaty były niższe od wyników dla województwa lubuskiego, powiatu strzelecko-drezdeneckiego, miasta Sulechów, zbliżone do Lubska, natomiast wyższe od danych dla Szprotawy. Z kolei wyniki z języka angielskiego były przeciętne - niższe od danych ogólnokrajowych oraz Sulechowa, zbliżone do powiatowych oraz wyższe od miast: Szprotawy oraz Lubska. W kontekście danych zanotowanych na terenach wiejskich, uczniowie szkół Gminy Drezdenko uzyskali z języka polskiego relatywnie dobre wyniki na tle regionu, powiatu oraz obszarów wiejskich ujętych w powyższym zestawieniu.
- Mieszkańcy Gminy Drezdenko mają relatywnie wysoki dostęp do usług bibliotecznych

na tle danych ogólnopolskich, wojewódzkich, powiatowych oraz gmin miejsko-wiejskich ujętych w diagnozie. Na uwagę zasługuje również relatywnie niska liczba czytelników, a jednocześnie wysoka liczba wypożyczeń.

- Odnotowano niskie wskaźniki liczby uczestników imprez w przeliczeniu na populację. Liczba obiektów kulturalnych na 10 tys. ludności jest przeciętna na tle innych porównywanych jednostek administracyjnych.

Wykres 3. Poczucie wpływu na bieg spraw lokalnych (dane w %, skala odpowiedzi: 1-4)

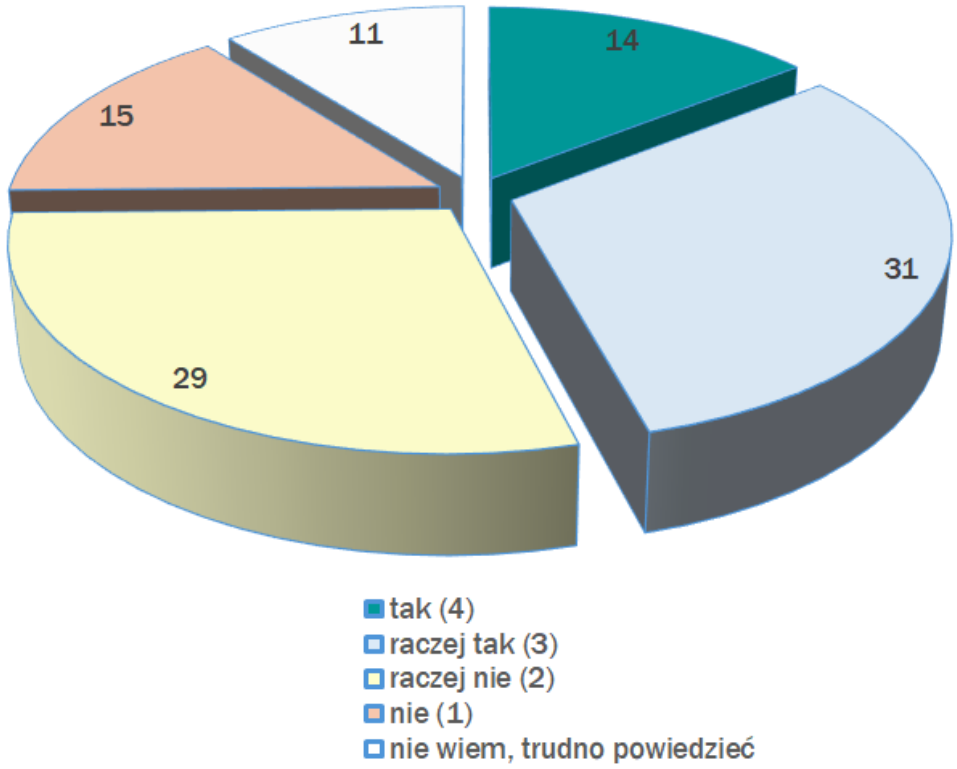

Wykres 4. Zaufanie w relacjach z innymi (dane w %)

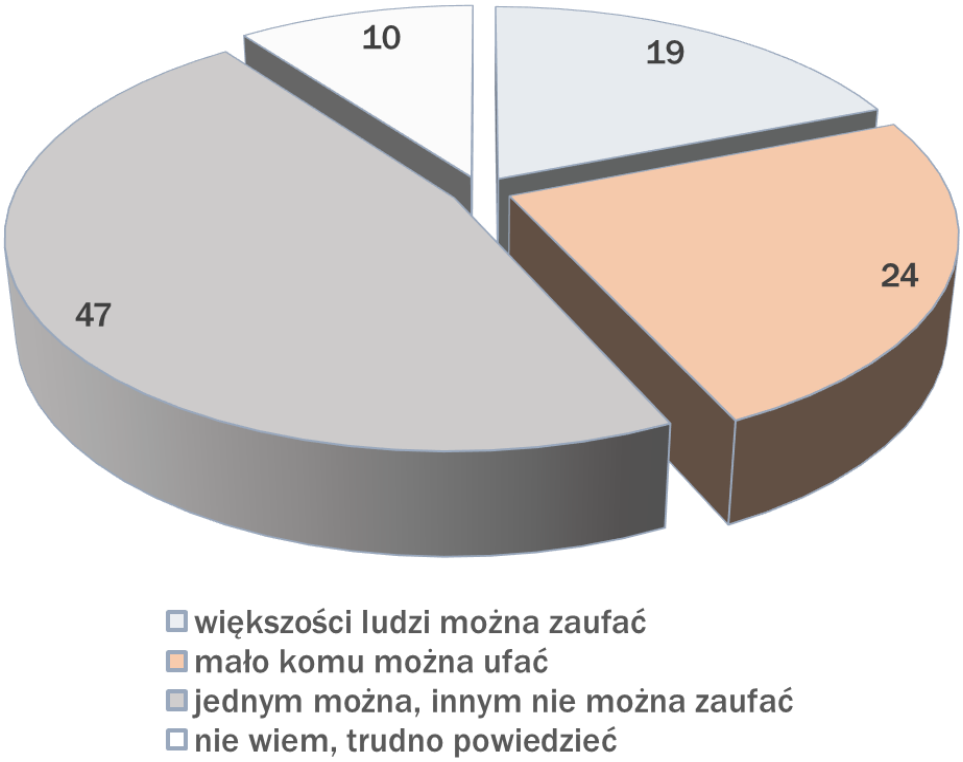

W kontekście planowanych działań należy zwrócić uwagę również na kilka następujących informacji, płynących z badań. Większość wskaźników kapitału społecznego i aktywności mieszkańców pozostaje na przeciętnym poziomie, w porównaniu do wyników innych badań (realizowanych w innych gminach o podobnej liczbie mieszkańców). 45 proc. badanych deklaruje wysoki poziom poczucia sprawczości, zaś 19 proc. deklaruje wysoki poziom zaufania w relacjach z innymi. 67 proc. badanych jest zadowolonych ze swoich relacji z sąsiadami, natomiast 85 proc. podejmowało przynajmniej jedną formę aktywności społecznej.

W świetle badań ankietowych 38 proc. badanych uważa, że jakość życia w Gminie jest wysoka, natomiast 37 proc. mieszkańców formułuje ocenę negatywną. Co czwarty respondent udzielił odpowiedzi „ucieczkowej", co w pewnym stopniu można zinterpretować jako opinię neutralną lub ambiwalentną. Średnia w skali czterostopniowej (1 = „niska jakość

życia", 4 = „wysoka jakość życia") wynosi 2,46, co jest równoznaczne z oceną ulokowaną w pobliżu środka czterostopniowej skali (2,5).

Badani mieszkańcy Gminy Drezdenko formułują relatywnie wysokie oceny jakości usług edukacyjnych (przedszkoli i szkół podstawowych), żłobków, ponadto dość pozytywne opinie formułowano względem oferty dla seniorów, oferty kulturalnej, oferty szkół ponadpodstawowych i usług pomocy społecznej. Najwięcej wątpliwości budzą: jakość pracy miejscowej policji, jakość usług ochrony zdrowia oraz jakość oferty spędzania czasu wolnego.

Wykres 5. Preferowane działania w sferze społecznej w okresie najbliższego roku (dane w %)

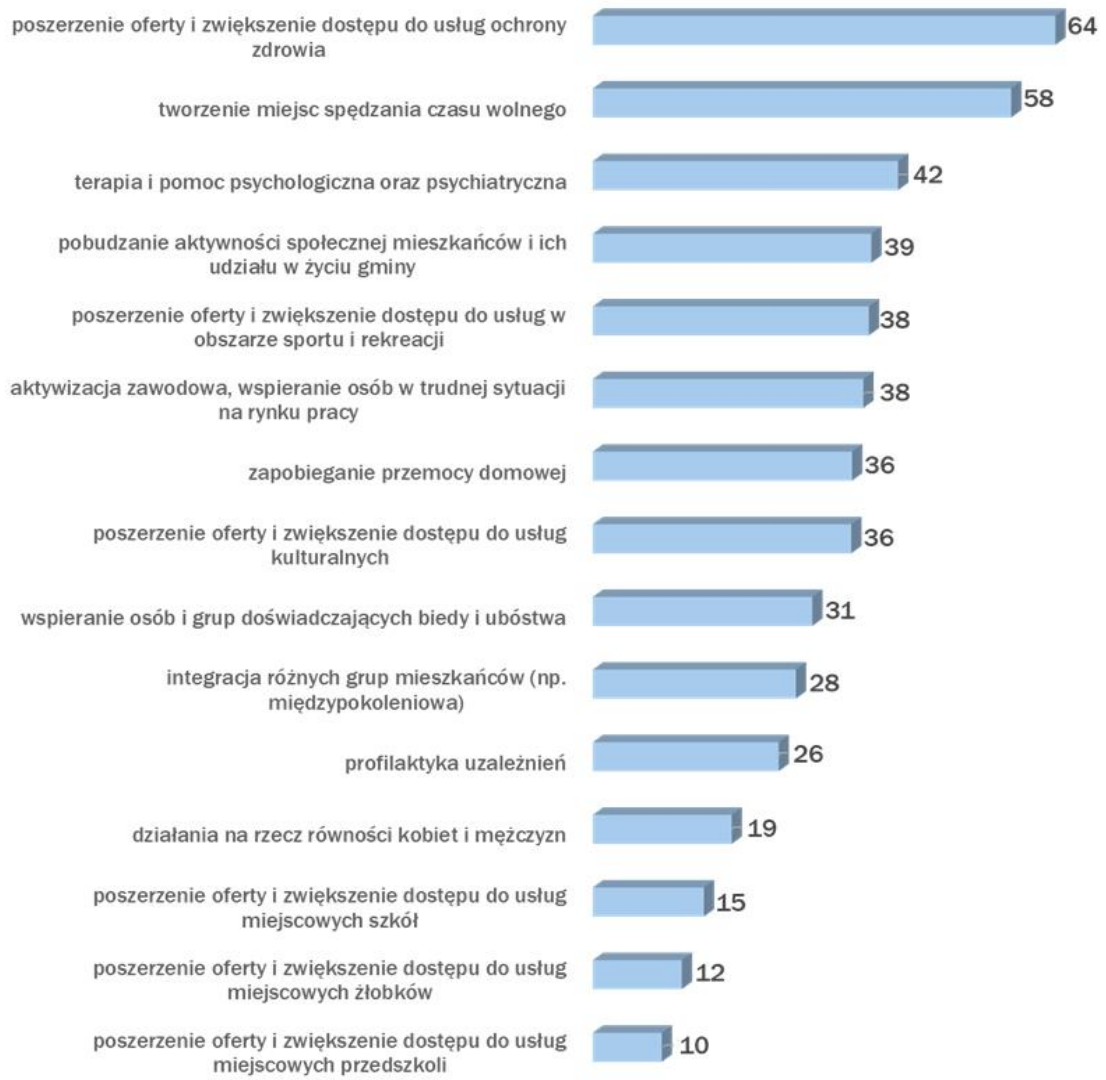

Wykres 6. Brakujące usługi społeczne w Gminie Drezdenko – pytanie otwarte (dane w %)

W kontekście budowania lokalnego rynku usług społecznych kluczowe są następujące informacje z badania:

- najbardziej oczekiwane przez mieszkańców działania w sferze społecznej w okresie najbliższego roku to: poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług ochrony zdrowia, tworzenie miejsc spędzania czasu wolnego (dla różnych grup mieszkańców), jak również terapia i pomoc psychologiczna oraz psychiatryczna,
- w okresie ostatnich kilku lat respondenci najczęściej korzystali z następujących usług: psychologicznych, prawniczych, Klubów Senior+ oraz zajęć profilaktyczno-wychowawczych na terenach wiejskich (zajęcia świetlicowe dla dzieci),
- szczególnie wysoko ocenione zostały: usługi Klubów Senior+, świetlica opiekuńcza w Drezdenku, a także usługi opiekuńcze,

- w opinii mieszkańców najbardziej potrzebne są następujące usługi społeczne: pakiet programów zdrowotnych, poszerzenie oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych o nowe zajęcia, klub młodzieżowy - miejsce spotkań dla młodzieży, wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, usługi pielęgniarskie, miejsce aktywności lokalnej oraz rehabilitacja dla dzieci i osób starszych,
- nieco niżej w hierarchii potrzeb lokują się inne usługi, które również należy uznać za pożądane, choć liczna grupa mieszkańców nie zamierza korzystać z nich osobiście (np. adresowane do różnych grup mieszkańców o specjalnych potrzebach),
- jako najbardziej deficytowe obszary usług społecznych badani mieszkańcy wskazują (udzielając odpowiedzi na pytanie otwarte): oferta dla młodzieży zamieszkującej Gminę (np. edukacyjno-rozwojowej, czasu wolnego), poszerzenie oferty zajęć sportowych, zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów i poprawa jakości usług ochrony zdrowia, tworzenia miejsc spędzania czasu wolnego, rozbudowa oferty usług kulturalnych, a także różne formy wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego,
- zdaniem uczestników pomiaru usługi społeczne w Gminie Drezdenko powinny być kierowane przede wszystkim do młodzieży w wieku lat 16-19, jak również seniorów w wieku 61-80 lat,
- w przypadku grup kategorialnych badani najczęściej wymieniali osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, osoby doznające przemocy domowej, seniorów i członków ich rodzin oraz osoby w kryzysie zdrowia psychicznego,
- niniejszy raport zawiera również informacje uzyskane w ramach jakościowej części badania, w której zbadano potrzeby niektórych grup, wskazanych jako zagrożone wykluczeniem lub wymagające wsparcia, a więc – co za tym idzie – kluczowe obszary interwencji w „Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023-2026”.

Wykres 7. Gotowość do ponoszenia opłat za usługi społeczne (dane w %)

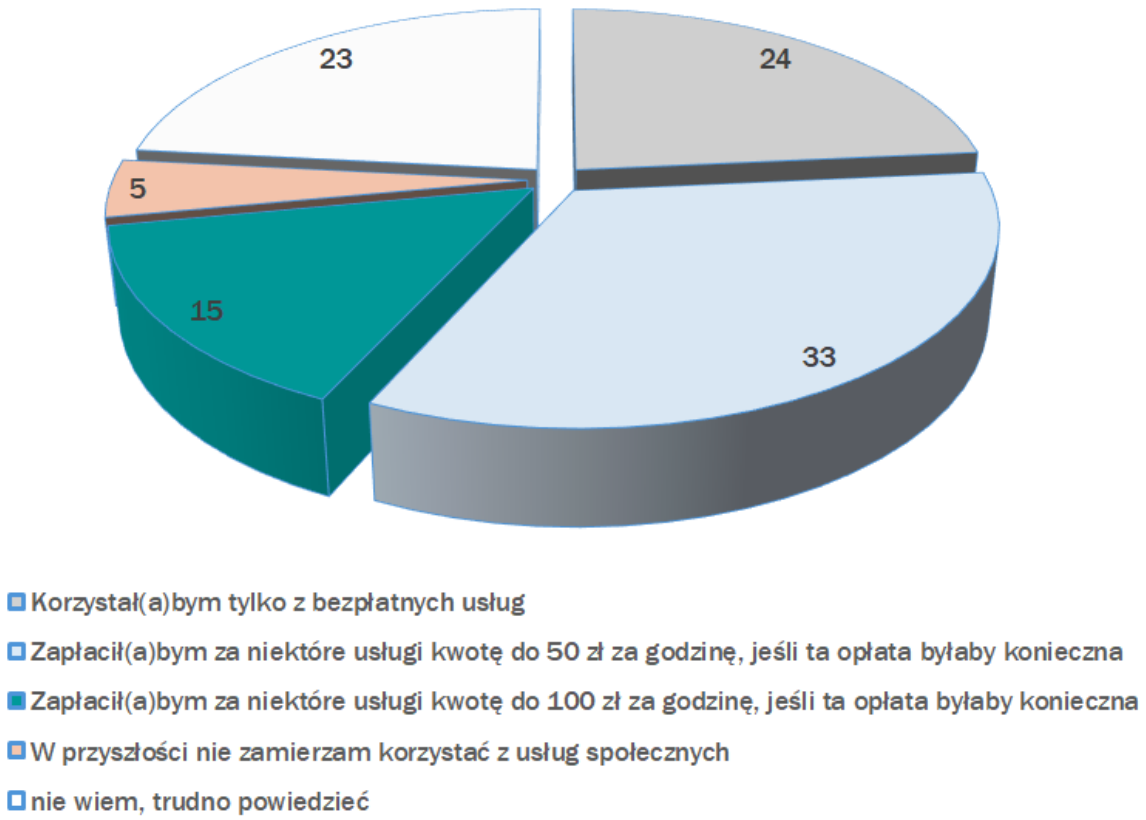

48 proc. badanych chciałoby korzystać z usług odpłatnych (jeśli byłaby taka konieczność), natomiast 24 proc. deklaruje chęć skorzystania z usług nieodpłatnych (najczęściej są to osoby znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej). **Zaleca się budowanie modelu opartego na częściowo odpłatnych usługach społecznych**. Odpłatność nie może jednak pozostawać w sprzeczności z ich powszechnością i dostępnością dla jak najszerszych grup mieszkańców. **Pobieranie opłat za usługi nie jest tożsame z budowaniem komercyjnego modelu ich świadczenia**. Owe opłaty powinny być dodatkowym, a nie wiodącym źródłem finansowania lokalnego systemu usług. Środki pobierane od odbiorców powinny służyć zapewnieniu większej dostępności usług, natomiast z całą pewnością nie mogą być czynnikiem wpływającym na standard, czy jakość ich świadczenia (co byłoby działaniem wątpliwym etycznie). Osobną kwestią pozostaje oczywiście ustalenie odpowiedniej wysokości opłat, być może warto rozważyć ustanowienie systemu zniżek dla osób, czy rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i ekonomicznej.

2.3. Analiza dokumentów strategicznych samorządu i aktów prawa miejscowego

Najważniejszym dokumentem w sferze społecznej Gminy jest „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drezdenko na lata 2022-2032". Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań gminy o charakterze obligatoryjnym, co wynika z ustawy o pomocy społecznej. Ponadto ww. ustawa precyzuje najważniejsze elementy, jakie powinny zostać uwzględnione w tego rodzaju dokumentach. „Strategia (...) zawiera w szczególności: 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych; 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią; 3) określenie: a) celów strategicznych projektowanych zmian, b) kierunków niezbędnych działań, c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, d) wskaźników realizacji działań...".

Co istotne, tego rodzaju dokumenty nie muszą ograniczać się wyłącznie do zagadnień wymienionych w art. 16b ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z intencją ustawodawcy, jak również powszechną praktyką „Strategia" ma charakter przekrojowy, tj. obejmuje szeroki zakres zagadnień i ramy lokalnej polityki społecznej, prowadzonej przez daną jednostkę samorządu terytorialnego. Wspomniany dokument zawiera misję w sferze społecznej, którą jest: „...kompleksowe rozwiązywanie kwestii społecznych oraz działania profilaktyczne w obszarach wskazanych w Diagnozie niniejszej Strategii a także w obszarach zaobserwowanych przez pracowników sektora pomocy społecznej w trakcie świadczenia kompleksowego wsparcia na rzecz osób i rodzin z terenu Gminy Drezdenko".

Dokument zawiera następujący układ celów strategicznych:

- Cel strategiczny 1: **Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej**:
    - ✓ Cele operacyjne:
    - ✓ Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.

- ✓ Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

- Cel strategiczny 2: **Poprawa jakości funkcjonowania seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.**

  - ✓ Cele operacyjne:
  - ✓ Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej.
  - ✓ Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.

- Cel strategiczny 3: **Wzmacnianie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju.**

  - ✓ Cele operacyjne:
  - ✓ Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji.
  - ✓ Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.
  - ✓ Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy.

- Cel strategiczny 4: **Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w Gminie.**

  - ✓ Cele operacyjne:
  - ✓ Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
  - ✓ Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.

Do istotnych dokumentów programowych Gminy w kontekście procesu deinstytucjonalizacji można zaliczyć również:

- „Strategia Rozwoju Gminy Drezdenko na lata 2021-2027”,

- „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Drezdenko na lata 2023-2026”,
- „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024-2028”,
- „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025–2027”,
- „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030”,
- coroczne programy współpracy Gminy Drezdenko z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego;

Na proces deinstytucjonalizacji usług społecznych w Gminie Drezdenko mają również wpływ zapisy powiatowych dokumentów strategicznych i programowych:

- „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2025”,
- „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025”,
- „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026”,
- „Program Profilaktyczny dla Powiatu Strzelecko -Drezdeneckiego na lata 2021-2025”,
- „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2026”.

Z kolei na poziomie regionu kluczowe znaczenie mają następujące dokumenty: „Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030” oraz „Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego na lata 2021-2030”. Niezmiernie ważnym dokumentem na poziomie województwa jest „Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023-2026”. Wspomniany „Plan” zawiera wizję rozwoju usług społecznych oraz założenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych w regionie w pięciu w następujących obszarach interwencji:

- rodzina z dziećmi, w tym dziećmi z niepełnosprawnościami,
- osoby z niepełnosprawnościami,
- osoby starsze,
- osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym,
- osoby w kryzysie bezdomności.

Warto zaznaczyć, że „Plan" został opracowany na podstawie pogłębionej diagnozy sytuacji w obszarze usług społecznych w regionie. Wspomniany dokument był ważnym punktem odniesienia podczas opracowywania „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Drezdenko na lata 2025-2028".

3. Analiza zasobów środowiskowych

3.2. Analiza zasobów systemu wsparcia i dotychczas realizowanych usług

Mieszkalnictwo:

Według stanu na rok 2023 w Gminie Drezdenko mieszkaniowy zasób gminny stanowiły 332 lokale komunalne[6]. Jak wynika z dokumentu „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok", na koniec roku 2023 złożono 15 wniosków na mieszkanie komunalne z zasobów gminy, natomiast liczba oczekujących na mieszkanie socjalne wyniosła 20[7].

W uzupełnieniu powyższych informacji warto zaznaczyć, że w roku 2023 w Gminie Drezdenko dostępnych było 389 mieszkań na 1000 mieszkańców, nieco więcej niż w powiecie strzelecko-drezdeneckim (381) oraz znacznie mniej niż województwie lubuskim (416) i w całej Polsce (419). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Gminie jest niższa w porównaniu do danych regionalnych i ogólnopolskich, natomiast nieco niższa od wartości dla powiatowych. Przeciętna liczba osób na jedną izbę jest zbliżona do danych dla powiatu, regionu i kraju. Z kolei przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu jest nieco wyższa od wartości dla kraju i województwa lubuskiego, zaś zbliżona od danych dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego[8].

[6] „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok", Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku, Drezdenko, 2024, str. 11
[7] „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok", Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku, Drezdenko, 2024, str. 11
[8] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Edukacja:

W poniższych tabelach zamieszczamy listę publicznych i niepublicznych placówek edukacyjnych funkcjonujących w Gminie Drezdenko, przygotowaną na podstawie Systemu Informacji Oświatowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Tabela 8. Zestawienie placówek edukacyjnych w Gminie Drezdenko[9]

Lp.	Rodzaj placówki	Nazwa	Miejscowość	Ulica	Nr budynku	Status
1	Branżowa Szkoła I stopnia	Branżowa Szkoła I Stopnia	Drezdenko	ul. Konopnickiej	2	publiczna
2	Liceum ogólnokształcące	Liceum Ogólnokształcące	Drezdenko	ul. Konopnickiej	2	publiczna
3	Poradnia psychologiczno-pedagogiczna	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Drezdenku	Drezdenko	ul. Kościuszki	31	publiczna
4	Przedszkole	Przedszkole im. Błogosławionego Edmunda Bojanowskiego	Drezdenko	ul. Piłsudskiego	38	niepubliczna
5	Przedszkole	Publiczne Przedszkole	Drezdenko	ul. Mickiewicza	4A	publiczna
6	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka	Drezdenko	ul. Szkolna	11	publiczna
7	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Józefa Nojiego w Drezdenku	Drezdenko	pl. plac Wolności	8	publiczna
8	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa nr 3 im.H.Sienkiewicza	Drezdenko	ul. Portowa	1	publiczna
9	Technikum	Technikum	Drezdenko	ul. Konopnickiej	2	publiczna
10	Zespół szkół i placówek oświatowych	Zespół Szkół w Drezdenku	Drezdenko	ul. Konopnickiej	2	publiczna
11	Punkt przedszkolny	Punkt Przedszkolny „Tęczowe Przedszkole”	Niegosław	ul. Niegosławska	69	niepubliczna
12	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa im. Leśników Puszczy Noteckiej w Niegosławiu	Niegosław		69	publiczna

[9] Źródło: System Informacji Oświatowej, Centrum Informatyczne Edukacji MEN, Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, https://rspo.men.gov.pl/, data dostępu: 20.03.2025 r.

13	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Trzebiczu	Trzebicz	ul. Szkolna	1	publiczna
14	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa w Drawinach	Drawiny		62	publiczna
15	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa w Gościmiu	Gościm		141	publiczna
16	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa w Goszczanowie	Goszczanowo		18a	publiczna
17	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa w Grotowie	Grotów		88	publiczna
18	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa w Rąpinie	Rąpin		54	publiczna
19	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa Starych Bielicach	Stare Bielice		13	publiczna

Na terenie Gminy Drezdenko prowadzi działalność Żłobek Gminny w Drezdenku (Drezdenko, ul. Mickiewicza 4A)[10].

Tabela 9. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2024 roku (proc.)[11]

Jednostka administracyjna	język polski		matematyka		język angielskie	
	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik
LUBUSKIE	3 992	56,18	3 994	42,44	3 749	61,15
Powiat strzelecko-drezdenecki	196	55,72	196	37,94	158	55,13
Drezdenko (obszar wiejski)	21	66,14	21	44,76	20	62,45
Drezdenko (miasto)	45	58,89	45	33,51	46	55,24
Sulechów (obszar wiejski)	37	54,89	37	36,86	35	57,11
Sulechów (miasto)	74	44,78	74	35,19	76	60,53
Szprotawa (obszar wiejski)	44	35,11	44	34,18	28	56,04
Szprotawa (miasto)	24	40,29	24	22,50	19	50,32
Lubsko (obszar wiejski)	7	52,14	7	54,29	6	86,33
Lubsko (miasto)	46	44,43	46	34,26	48	51,31

W roku szkolnym 2024 wyniki egzaminów końcowych uczniów szkół podstawowych na terenie Miasta Drezdenko z języka polskiego były wyższe od danych dla regionu, powiatu i wszystkich miast ujętych w powyższym zestawieniu. W przypadku matematyki rezultaty były

[10] Źródło: https://empatia.mpips.gov.pl/dla-swiadczeniobiorcow/rodzina/d3/rejestr-zlobkow-i-klubow, data dostępu: 20.03.2025 r.
[11] Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu https://www.oke.poznan.pl/cms,913,wyniki_gmin_powiatow_egzamin_osmoklasisty_2024_r..htm data dostępu: 24.03.2025 r.

niższe od wyników dla województwa lubuskiego, powiatu strzelecko-drezdeneckiego, miasta Sulechów, zbliżone do Lubska, natomiast wyższe od danych dla Szprotawy. Z kolei wyniki z języka angielskiego były przeciętne - niższe od danych ogólnokrajowych oraz Sulechowa, zbliżone do powiatowych oraz wyższe od miast: Szprotawy oraz Lubska. W kontekście danych zanotowanych na terenach wiejskich, uczniowie szkół Gminy Drezdenko uzyskali z języka polskiego relatywnie dobre wyniki na tle regionu, powiatu oraz obszarów wiejskich ujętych w powyższym zestawieniu. W przypadku średnich wyników z matematyki oraz języka angielskiego, rezultaty były zbliżone do danych regionalnych i jednocześnie wyższe od wartości dla powiatu oraz obszarów wiejskich gmin: Sulechów i Szprotawa, natomiast niższe na tle terenów wiejskich gminy Lubsko. Warto zauważyć, że spośród porównywanych jednostek terytorialnych najniższe rezultaty egzaminów ósmoklasisty odnotowano w Szprotawie.

Ochrona zdrowia:

Poniżej prezentujemy najważniejsze informacje z obszaru ochrony zdrowia. W tabeli przedstawione zostało zestawienie 15 placówek medycznych prowadzących działalność w Gminie Drezdenko.

Tabela 10. Placówki medyczne prowadzące działalność na terenie Gminy Drezdenko[12]

Lp.	nazwa placówki medycznej	adres placówki medycznej
1	DANUTA MIKOŁAJCZYK - JASIŃSKA PRZYCHODNIA LEKARZA RODZINNEGO SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	66-530 Drezdenko, ul. Kwiatowa 19
2	NIEPUBLICZNY ZAKŁAD PIELĘGNIAREK MEDYCYNY SZKOLNEJ „MEDIC" S.C. ALICJA KARPIŃSKA,EWA MAMET-SZWICHTENBERG,DOROTA PATER,TERESA PIETRUSZAK,ELŻBIETA ZAKRZEWSKA	66-530 Drezdenko, pl. plac Wolności 8
3	PRZYCHODNIA LEKARSKA „MEDYK" ZOFIA ROBAK, JERZY ROBAK S.C.	66-530 Drezdenko, ul. Piłsudskiego 7
4	SPÓŁDZIELNIA REHABILITACJA W GOŚCIMIU SPÓŁDZIELNIA OSÓB PRAWNYCH	66-530 Gościm 89
5	NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ S.C. ANDRZEJ, EWA SIUDA PRZYCHODNIE SPECJALISTYCZNE LEKARSKIE I STOMATOLOGICZNE	66-530 Drezdenko, Norwida 1
6	NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ „JAKMED" SPÓŁKA	66-530 Drezdenko, ul. Pierwszej

[12]Źródło: Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą, https://rpwdl.ezdrowie.gov.pl/RPM/RegistryList?page=2, data dostępu: 13.02.2025 r.

	JAWNA SYLWIA, MACIEJ JAKOWCZUK PRZYCHODNIA LEKARSKA I STOMATOLOGICZNA	Brygady 7/2
7	NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ „ARKA1" S.C. URSZULA NAWROCKA,TERESA KORSAK	66-530 Drezdenko, ul. Piłsudskiego 8
8	POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA	66-530 Drezdenko, ul. Chrobrego 11
9	„POWIATOWE CENTRUM ZDROWIA" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	66-530 Drezdenko, ul. Piłsudskiego 8
10	USŁUGI MEDYCZNE MONIKA LIPNICKA	66-530 Drezdenko, ul. Moniuszki 6/3
11	N.Z.O.Z. „SALUS" OPIEKA DOMOWA NAD CHORYM TERMINALNIE, JAROSŁAW PASZKOWSKI	66-530 Drezdenko, ul. Kwiatowa 20
12	BTZ KOWAL REHABILITACJA SPÓŁKA JAWNA	66-530 Drezdenko, ul. Norwida 4
13	GO-MED REHABILITACJA TOMASZ ROŚLICKI	66-530 Gościm 29
14	OŚRODEK REHABILITACYJNO-USPRAWNIAJĄCY, ODNOWA BIOLOGICZNA MAŁGORZATA FRĄCKIEWICZ-ZDYB	66-530 Drezdenko, ul. Okrężna 1/2
15	RK MEDICAL PAWEŁ KACZOROWSKI KONRAD WIECZOREK SPÓŁKA CYWILNA	66-530 Drezdenko, ul. Poniatowskiego 1A

Według Banku Danych Lokalnych GUS w roku 2023 w Gminie Drezdenko funkcjonowała 1 przychodnia POZ podległa samorządowi terytorialnemu[13].

Tabela 11. Liczba przychodni ogółem, praktyki lekarskie, przychodnie na 10 tys. ludności w roku 2023[14]

Jednostka terytorialna	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie w miastach	praktyki lekarskie na wsi	przychodnie na 10 tys. ludności
POLSKA	23 460	2 342	832	6
LUBUSKIE	621	96	20	6
Powiat strzelecko-drezdenecki	23	1	1	5
Drezdenko	12	0	0	7
Sulechów	13	3	0	5
Szprotawa	10	5	0	5
Lubsko	16	3	0	9

Na podstawie powyższych informacji można stwierdzić, że dostęp do usług z obszaru ochrony zdrowia w Gminie Drezdenko (mierzony liczbą przychodni w przeliczeniu na populację) jest wyższy od średniej dla kraju, regionu oraz gmin: Sulechów i Szprotawa. Co istotne, na obszarze wiejskim Gminy Drezdenko nie odnotowano praktyk lekarskich

[13] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[14] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

(analogiczna sytuacja występuje we wszystkich gminach miejsko-wiejskich ujętych w zestawieniu).

Tabela 12. Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną w roku 2023[15]

POLSKA	3 280
LUBUSKIE	3 507
Powiat strzelecko-drezdenecki	4 242
Drezdenko	4 079
Sulechów	3 248
Szprotawa	3 162
Lubsko	2 155

Wyraźnie widać, że mieszkańcy Gminy Drezdenko mają relatywnie niski dostęp do placówek aptecznych na tle kraju, regionu, a także gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższej analizie, natomiast nieco wyższy niż w powiecie strzelecko-drezdeneckim. Największym nasyceniem placówkami aptecznymi w przeliczeniu na liczbę ludności charakteryzuje się gmina Lubsko.

Kultura, sport i oferta czasu wolnego:

Samorządową instytucją koordynującą życie kulturalne w Gminie Drezdenko jest Centrum Promocji Kultury w Drezdenku (CPK). Instytucja aktywnie angażuje się w upowszechnianie sztuki, organizując warsztaty, koncerty oraz wystawy, a także wspierając lokalnych twórców. Dba o zachowanie i promocję dziedzictwa kulturowego regionu, prowadząc działania edukacyjne z zakresu historii i tradycji ziemi drezdeneckiej. CPK stwarza przestrzeń dla rozwoju amatorskiej działalności artystycznej, poprzez prowadzenie zespołów (m.in. zespół taneczny „Paradise", grupa choreograficzna „Dziewczęta z Buławami"), organizację konkursów i przeglądów (m.in. Konkurs Plastyczny „Szopka Bożonarodzeniowa", „JaPKa Jesienny Przegląd Kapel"), a także współpracę z placówkami oświatowymi i innymi instytucjami kultury. Ponadto, instytucja dokumentuje ważne wydarzenia kulturalne, inicjuje projekty międzynarodowe oraz prowadzi działalność wydawniczą i promocyjną, aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców. W okresie od września do czerwca realizowane są stałe

[15] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

formy zajęć, takie jak: warsztaty ceramiczne, zajęcia plastyczne, zajęcia taneczne, nauka śpiewu, nauka gry na instrumentach (Klasa Fortepianu, Klasa Gitary) oraz zajęcia teatralne[16]. W 2023 roku Centrum Promocji Kultury w Drezdenku zorganizowało lub wsparło organizację 33 przedsięwzięcia kulturalne. Wśród nich znalazło się m.in. 10 koncertów, 4 przedstawienia teatralne oraz 13 imprez cyklicznych, w tym plenerowych. Mieszkańcy Gminy Drezdenko mogli uczestniczyć w takich wydarzeniach jak Jarmark Wielkanocny, Festyn Wiosenny połączony z Piknikiem Majowym, Polsko-Niemiecki Jarmark Kasztelański czy Noc Świętojańska. Instytucja aktywnie wspierała także lokalne talenty poprzez organizację konkursów, w tym XVII Powiatowego Konkursu Piosenki, Powiatowego Konkursu Plastycznego Pro-Arte oraz Ogólnopolskiego Konkursu Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Złota Sosna"[17].

Ważnym podmiotem kulturalnym w Gminie jest również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. ks. J. Tischnera w Drezdenku. Biblioteka pełni kluczową rolę w upowszechnianiu dostępu do wiedzy i kultury poprzez systematyczne gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych. W celu promocji czytelnictwa organizuje różnorodne wydarzenia kulturalne i edukacyjne, w tym spotkania autorskie, warsztaty, wystawy i konkursy, a także prowadzi zajęcia z edukacji medialnej. Instytucja aktywnie wspiera użytkowników w nabywaniu umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych oraz rozwija współpracę z innymi podmiotami kulturalnymi i oświatowymi. Ponadto instytucja monitoruje pracę filii bibliotecznych (mieszczących się w Drawinach, Gościmiu, Niegosławi, Rąpinie oraz Trzebiczu), zapewniając odpowiedni standard świadczonych usług[18].

[16] Źródło: https://www.cpkd.pl/ data dostępu: 21.03.2025 r.
[17] „Raport o stanie Gminy Drezdenko za rok 2023", Drezdenko, 2023, str. 24
[18] Uchwała nr XXXIX/204/2020 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany statutu Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy im. ks. J. Tischnera w Drezdenku, Gorzów Wielkopolski, 2021, str. 2-3

Tabela 13. Wybrane wskaźniki dot. usług bibliotecznych w roku 2023[19]

Jednostka adm.	biblioteki publiczne na 10 tys. ludności	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
POLSKA	2,0	4 523	3 303,0	141	18,4
LUBUSKIE	2,4	3 229	3 952,2	113	19,7
Powiat strzelecko-drezdenecki	3,2	2 592	3 260,0	117	21,1
Drezdenko	3,7	2 719	3 786,6	89	31,6
Sulechów	2,3	4 330	2 913,2	146	19,5
Szprotawa	3,2	3 162	4 135,9	191	14,5
Lubsko	1,7	5 748	3 258,1	92	20,3

Wyraźnie widać, że mieszkańcy Gminy Drezdenko mają relatywnie wysoki dostęp do usług bibliotecznych na tle danych ogólnopolskich, wojewódzkich, powiatowych oraz gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższej tabeli. Według Banku Danych Lokalnych GUS w latach 2019-2021 liczba czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców w Gminie Drezdenko stale malała, co z pewnością miało związek z ograniczeniami wprowadzonymi w związku z pandemią COVID-19 – w 2019 roku wskaźnik wynosił 102 czytelników, a w 2023 roku analogiczny wskaźnik wynosił 91 osób. W kolejnych latach nie odnotowano wzrostu liczby osób korzystających z ww. usług. Jednocześnie liczba czytelników w Gminie Drezdenko w przeliczeniu na populację jest niższa od wartości dla kraju, województwa lubuskiego, powiatu strzelecko-drezdeneckiego oraz gmin: Sulechów, Szprotawa i Lubsko. Warto podkreślić, że mieszkańcy Gminy Drezdenko średnio wypożyczają więcej książek na tle mieszkańców gmin ujętych w zestawieniu (zwłaszcza w porównaniu z gminą Szprotawa), a także w odniesieniu do danych dla powiatu, regionu i kraju, co może wynikać m.in. z relatywnie wysokiego dostępu do księgozbiorów w przeliczeniu na liczbę ludności[20].

[19] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[20] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 14. Wybrane wskaźniki dot. usług kulturalnych w roku 2023[21]

Jednostka administracyjna	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności
POLSKA	888,3	9 501,77	1,1
LUBUSKIE	1 949,8	12 829,25	0,8
Powiat strzelecko-drezdenecki	522,1	9 331,60	1,1
Drezdenko	539,3	16 315,00	0,6
Sulechów	1 573,3	25 982,00	0,4
Szprotawa	318,8	18 973,00	0,5
Lubsko	1 639,2	17 243,00	0,6

W analizie wzięto również pod uwagę wskaźniki dotyczące innych usług kulturalnych, świadczonych przez podmioty lokalne. W powyższej tabeli na uwagę zasługują dane dotyczące liczby uczestników imprez masowych. Są one zdecydowanie niższe od wartości analogicznych wskaźników dla kraju, regionu i gmin: Sulechów oraz Lubsko. Wśród analizowanych jednostek administracyjnych niższe wskaźniki niż w Gminie Drezdenko odnotowano w Szprotawie oraz, w nieco mniejszym stopniu, w powiecie strzelecko-drezdeneckim. Przeciętne wyniki zanotowano w przypadku liczby obiektów kulturalnych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Identyczną wartość tego wskaźnika, co dla Gminy Drezdenko, odnotowano w gminach: Lubsko i Szprotawa, a znacznie niższą - w gminie Sulechów. Zdecydowanie wyższe wyniki odnotowano na poziomie regionalnym i – w szczególności - krajowym i powiatowym. Co za tym idzie, liczba mieszkańców Gminy Drezdenko przypadających na placówkę kulturalną jest największa (wyższą wartość odnotowano jedynie w gminach: Sulechów i Szprotawa). Powyższe dane mogą świadczyć o relatywnie niskim dostępie mieszkańców Gminy Drezdenko do usług kulturalnych, ale również mogą być rezultatem specyficznych rozwiązań organizacyjnych w sferze kultury, przyjętych na poziomie lokalnym

[21] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Przedsiębiorczość i rynek pracy:

Poniżej prezentujemy kluczowe informacje odnośnie sfery gospodarczej, a także kondycji lokalnego rynku pracy w Gminie Drezdenko. Warto zaznaczyć, że niektóre dane dotyczące drugiej z wymienionych kwestii są zbierane w ujęciu powiatowym.

Tabela 15. Wybrane wskaźniki aktywności gospodarczej mieszkańców w roku 2023[22]

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców
POLSKA	1 368	973
LUBUSKIE	1 341	955
Powiat strzelecko-drezdenecki	1 228	915
Drezdenko	1 347	1 021
Sulechów	1 272	893
Szprotawa	1 184	853
Lubsko	1 116	715

Powyższe dane pokazują, że liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Drezdenko jest relatywnie wysoka na tle wskaźników powiatowych oraz gmin: Sulechów, Szprotawa i Lubsko, a jednocześnie zbliżona do danych ogólnokrajowych i regionalnych. Analogiczną sytuację odnotowano również w odniesieniu do liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na populację.

Tabela 16. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w proc.)[23]

Jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	5,2	6,3	5,8	5,2	5,1
LUBUSKIE	4,9	6,3	5,1	4,4	4,3
Powiat strzelecko-drezdenecki	9,8	10,4	10,4	9,1	9,0
Powiat zielonogórski	5,9	8,2	8,6	7,4	6,6
Powiat żagański	8,8	9,0	7,1	6,2	5,2
Powiat żarski	5,3	6,8	5,9	5,2	5,0

Ponieważ informacje na temat stopy bezrobocia rejestrowanego zbierane są na poziomie powiatów, nie mamy możliwości zaprezentowania danych dla poszczególnych gmin

[22] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[23] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

(w tym dla Gminy Drezdenko). Powyżej zaprezentowane zostały dane dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego i trzech powiatów na tle parametrów regionalnych, jak również ogólnopolskich. Stopa bezrobocia dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego jest zdecydowanie wyższa niż na poziomie ogólnopolskim i regionalnym oraz na tle powiatu zielonogórskiego, żagańskiego i żarskiego. Analizując powyższe dane warto zwrócić uwagę na dynamikę zmian porównywanych wskaźników. Po roku 2019 obserwujemy pogorszenie sytuacji na rynku pracy w ujęciu krajowym, regionalnym i lokalnym. Powyższa tendencja związana jest z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19. Ponowny trend spadkowy stopy bezrobocia rejestrowanego obserwujemy od roku 2021.

Tabela 17. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych[24]

Jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	866 374	1 046 432	895 203	812 301	788 229
LUBUSKIE	18 498	23 674	18 158	15 725	15 379
Powiat strzelecko-drezdenecki	1 686	1 756	1 566	1 418	1 377
Powiat zielonogórski	1 475	2 070	1 986	1 786	1 557
Powiat żagański	1 803	1 828	1 326	1 150	966
Powiat żarski	1 695	2 137	1 701	1 504	1 445

W roku 2023 w powiecie strzelecko-drezdeneckim zarejestrowanych było 1 377 osób bezrobotnych. W tej grupie było 784 kobiet i 593 mężczyzn. 179 osób nie przekroczyło 24. roku życia, zaś 429 osób miało co najmniej 50 lat, ponadto odnotowano 572 osób pozostających bez pracy dłużej niż rok, co stanowi prawie 34 proc. bezrobotnych ogółem[25].

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich na koniec stycznia 2025 r. w powiecie strzelecko-drezdeneckim zarejestrowanych było 1 646 bezrobotnych, w tym 857 kobiet (52 proc. ww. populacji), a także 346 osób z prawem do zasiłku (21 proc. zarejestrowanych bezrobotnych). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych najczęściej występują długotrwale bezrobotni (675 osób, co stanowi 41 proc.), osoby powyżej 50. roku życia (492 osoby, 30 proc.), bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych (484 osoby, 29 proc.) oraz osoby do 30. roku życia (416 osób, 25 proc.)[26].

[24] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[25] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[26] Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Strzelcach Krajeńskich, data dostępu: 19.03.2025 r.

Problemy społeczne, pomoc społeczna i korzystanie ze wsparcia:

W roku 2023 Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku udzielił pomocy i wsparcia 820 osobom. Od 2017 roku liczba beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Drezdenko systematycznie malała, np. w roku 2018 było ich 1 205. W 2023 roku 649 rodzin skorzystały z pomocy społecznej (1 212 osób w rodzinach), a liczba ta sukcesywnie malała z roku na rok. W 2023 roku 373 osoby skorzystały ze świadczeń niepieniężnych (liczba ww. świadczeń wyniosła 49 048), a 521 osób – ze świadczeń pieniężnych (4 973 świadczeń). Kwota świadczeń pieniężnych w roku 2023 wyniosła 2 036 351,04 zł[27].

W 2023 r. do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej należały: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Na kolejnych miejscach w hierarchii przyczyn korzystania z pomocy społecznej znalazły się: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa, sytuacja kryzysowa oraz bezdomność.

Tabela 18. Powody przyznania pomocy społecznej w 2023 r.[28]

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
UBÓSTWO	337
BEZROBOCIE	272
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	225
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	201
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	90
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	65
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	38
SYTUACJA KRYZYSOWA	28
BEZDOMNOŚĆ	23
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	21

[27] „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok", Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku, Drezdenko, 2024, str. 11-34

[28] „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok", Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku, Drezdenko, 2024, str. 11-34, str. 23

ALKOHOLIZM	19
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	18
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	14
ZDARZENIE LOSOWE	6

W ramach wsparcia udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej realizowane są ustawowe świadczenia i usługi m.in. w postaci: pomocy finansowej, usługowej i rzeczowej dla osób potrzebujących, pracy socjalnej, zasiłków celowych, zasiłków okresowych, zasiłków stałych, wydawania posiłków dla dzieci w szkołach, czy wypłacania dodatków mieszkaniowych i energetycznych. OPS organizuje również usługi opiekuńcze dla osób doświadczających trudności w codziennym funkcjonowaniu. W roku 2023 z tej formy wsparcia skorzystało 84 mieszkańców Gminy Drezdenko. Realizowane są również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2023 roku usługa ta była dostępna, jednak nie skorzystał z niej żaden mieszkaniec Gminy Drezdenko. Prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne (21 rodzin w 2023 r.), a także asystentura rodziny (2 asystentów w roku 2023, z których wsparcia skorzystało 26 rodzin). OPS obejmuje również wsparciem rodziny z dziećmi poprzez takie formy pomocy, jak np. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, których odbiorcami było w sumie 246 rodzin (o 25 rodzin mniej niż w roku poprzednim), a łączna kwota przeznaczona na tę formę pomocy wyniosła 1 211 246,95 zł (w porównaniu do roku poprzedniego zmniejszyła się o 204 645,06 zł), a także świadczenia opiekuńcze w postaci: świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i specjalnych zasiłków opiekuńczych[29].

Ponadto, Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera dzieci i młodzież poprzez realizację programu „Posiłek w szkole i w domu" (kwota dofinansowania wyniosła 315 638 zł) czy utworzenie i prowadzenie świetlicy opiekuńczej (376 647 zł). OPS w Drezdenku aktywnie wspiera seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami w ramach następujących programów, na które w 2023 roku przeznaczono łączną kwotę 299 855 zł:

[29] „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok", Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku, Drezdenko, 2024, str. 26-43

- „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - celem było wsparcie niesamodzielnych mieszkańców Gminy Drezdenko w wykonywaniu codziennych czynności, uczestnictwie w wydarzeniach sportowych i kulturalnych oraz włączenie w życie społeczne.
- „Opieka 75+” - OPS zwiększył zakres pomocy dla mieszkańców gminy powyżej 75. roku życia, rozszerzając liczbę godzin usług opiekuńczych.
- „Opieka Wytchnieniowa na rok 2023” - celem programu MRPiPS było wsparcie opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez czasowe przejęcie części codziennych obowiązków, umożliwiając im odpoczynek, regenerację lub załatwienie spraw osobistych.
- „Program Senior+” - w ramach Modułu II zapewniono ciągłość funkcjonowania Klubu Senior+ „Drzeń” oraz Klubu Senior+ w Trzebiczu[30].

Poniżej prezentujemy dane na temat korzystania z pomocy społecznej w szerszym kontekście, tj. w ujęciu porównawczym.

Tabela 19. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców[31]

jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	463	416	373	344	338
LUBUSKIE	514	479	427	385	370
Powiat strzelecko-drezdenecki	994	947	832	786	730
Drezdenko	970	917	802	742	691
Sulechów	440	415	373	343	362
Szprotawa	684	617	607	542	568
Lubsko	722	643	568	517	464

Dane zamieszczone w powyższej tabeli obejmują zasięg korzystania z pomocy społecznej, a więc udział beneficjentów pomocy społecznej w populacji. Wyraźnie widać, że przedmiotowy wskaźnik dla Gminy Drezdenko w roku 2023 wyniósł 691, zatem był zdecydowanie wyższy od danych dla kraju, województwa lubuskiego oraz wszystkich gmin miejsko-wiejskich ujętych w zestawieniu, natomiast nieco niższy od wartości tego wskaźnika

[30] „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok”, Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku, Drezdenko, 2024, str. 65-66
[31] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego. Zestawiając dane za lata 2019-2023, można dostrzec wyraźny trend spadkowy, który jest widoczny w niemal wszystkich porównywanych jednostkach terytorialnych.

Tabela 20. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej[32]

jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	825 006	762 536	704 117	656 746	639 737
LUBUSKIE	26 935	25 356	23 156	21 192	20 265
Powiat strzelecko-drezdenecki	2 255	2 151	1 960	1 860	1 772
Drezdenko	799	764	695	648	617
Sulechów	550	554	524	492	504
Szprotawa	763	686	676	607	617
Lubsko	698	630	583	531	495

Dane prezentowane w powyższej tabeli zawierają rzeczywistą liczbę gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały z pomocy społecznej. Gospodarstwo domowe korzystające z pomocy społecznej to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w artykule 7. ww. ustawy, a w przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe. W roku 2023 w Gminie Drezdenko z różnego rodzaju wsparcia, świadczonego przez pomoc społeczną, skorzystało 617 gospodarstw domowych. Liczba ta zmniejszyła się w porównaniu z latami poprzednimi. Podobny trend odnotowano również w większości jednostek terytorialnych ujętych w powyższym zestawieniu.

Kapitał społeczny i aktywność mieszkańców:

Jednym z wyznaczników aktywności społecznej jest liczba organizacji pozarządowych. W zestawieniu zamieszczonym na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Miasta Drezdenko znajdują się 32 organizacje społeczne (w tym 3 fundacje i 12 klubów sportowych)[33]. Według danych GUS liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Gminy Drezdenko wynosi 41. Jest to przeciętny wynik, niższy od wartości dla kraju, województwa,

[32] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[33] Źródło: https://www.drezdenko.pl/4058,wykaz-organizacji, data dostępu: 23.03.2025 r.

powiatu oraz gminy Lubsko, zbliżony do danych dla gminy Sulechów, natomiast wyższy od gminy Szprotawa.

Tabela 21. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców[34]

Jednostka administracyjna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	38	40	41	43	46
LUBUSKIE	39	41	43	44	48
Powiat strzelecko-drezdenecki	41	42	44	45	50
Drezdenko	31	33	36	36	41
Sulechów	34	36	36	38	41
Szprotawa	25	27	27	27	30
Lubsko	37	38	39	42	45

Lokalny samorząd inicjuje działania wspierające organizacje pozarządowe w oparciu o przyjmowany corocznie „Program współpracy Gminy Drezdenko z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego". Należy nadmienić, że przedmiotowy dokument jest poddawany konsultacjom społecznym przed przyjęciem przez Radę Miejską. W 2024 roku zaplanowano przeznaczyć na działania wspierające organizacje pozarządowe co najmniej 629 000 zł. Program współpracy z organizacjami „trzeciego sektora" na 2024 rok obejmował zadania publiczne ze szczególnym uwzględnieniem następujących obszarów:

1. opieki społecznej,
2. działalności charytatywnej,
3. ochrony i promocji zdrowia,
4. działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
5. działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
6. nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
7. wypoczynku dzieci i młodzieży,
8. wspierania i upowszechnianie kultury fizycznej,
9. kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
10. przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,

[34] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

11. ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
12. ratownictwa i ochrony ludności,
13. działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych[35].

W 2023 roku Rada Miejska w formie wspierania i powierzenia zadań publicznych dofinansowała (w trybie konkursowym lub pozakonkursowym) projekty/zadania na łączną kwotę ponad 653 000 zł. Największą kwotę przeznaczono na realizację zadania z obszaru wspierania i upowszechniania kultury fizycznej (560 700 zł). Ważną pozycję w budżecie stanowiło również zadanie z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (49 400 zł)[36].

Kolejnym istotnym wskaźnikiem, na podstawie którego można zdiagnozować poziom kapitału społecznego oraz partycypacji społecznej jest frekwencja wyborcza.

Tabela 22. Frekwencja wyborcza (%)[37]

jednostka terytorialna	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2018) – I tura	Wybory parlamentarne - sejm (2019)	Wybory Prezydenta (2020) – II tura	Wybory parlamentarne - sejm (2023)	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2024) – I tura
POLSKA	54,90	61,74	68,18	74,38	51,99
LUBUSKIE	52,31	57,20	64,95	71,37	49,24
Powiat strzelecko-drezdenecki	50,93	51,21	61	66,95	49,36
Drezdenko	50,57	52,65	62,08	67,90	50,17
Sulechów	52,29	58,67	66,07	71,70	46,64
Szprotawa	49,02	50,54	58,52	65,60	44,83
Lubsko	49,45	50,96	58,31	65,25	46,82

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej mieszkańcy Gminy Drezdenko charakteryzują się przeciętną aktywnością wyborczą. Na szczególną uwagę zasługuje relatywnie niska frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2018, która jest niższa od średnich wyników zarówno na poziomie krajowym i regionalnym, jak i w porównaniu do gminy

[35] „Programu współpracy Gminy Drezdenko z organizacjami pozarządowymi na rok 2025", Gorzów Wielkopolski, 2025, str. 2-3
[36] Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Gminy Drezdenko z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego w 2023 roku", Drezdenko, 2024, str. 3-4
[37] Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, https://pkw.gov.pl/, data dostępu: 21.03.2025 r.

Sulechów. Identyczne wyniki zanotowano w powiecie strzelecko-drezdeneckim. W przypadku wyborów lokalnych w 2024 r. frekwencja była nieco wyższa niż w pozostałych gminach ujętych w analizie, natomiast zbliżona do danych dla regionu i powiatu. Dodajmy, że na wskaźniki w wyborach samorządowych mogą oddziaływać czynniki o charakterze lokalnym (np. sytuacja na miejscowej scenie politycznej). Tendencja odnotowana podczas wyborów do władz gminnych znajduje odzwierciedlenie również w poziomie uczestnictwa w wyborach parlamentarnych w latach 2019 i 2023. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym czy ogólnopolskim frekwencja w kolejnych wyborach parlamentarnych (2019 i 2023 r.) zdecydowanie rośnie. W przypadku wyborów prezydenckich (2020 r.) w Gminie Drezdenko zanotowano średnią frekwencję - niższą na tle kraju, zbliżoną do danych regionalnych i powiatowych, natomiast wyższą od gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższym zestawieniu.

3.3. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia

Na rzecz mieszkańców Gminy Drezdenko prowadzi działalność kilka podmiotów świadczących usługi społeczne, w zdecydowanej większości niekomercyjnych. W tym kontekście można wymienić m.in. następujące organizacje:

- Fundacja „Dom Wspólnoty Barka w Drezdenku", która prowadzi schronisko dla osób w kryzysie bezdomności. Celem Fundacji jest pomoc osobom niepełnosprawnym, bezdomnym, opuszczających zakłady karne, szpitale psychiatryczne, osobom wychowującym samotne dzieci, dzieciom i młodzieży zagrożonej, osobom uzależnionym – w ich rehabilitacji i rozwoju, w oparciu o społeczną naukę Kościoła Rzymsko-Katolickiego z pełną tolerancją wobec innych wyznań. W szczególności celem Fundacji jest reintegracja społeczna wobec osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie i ich rodzin, dążenie do ich aktywizacji w życiu społecznym i zawodowym, pobudzanie inicjatyw obywatelskich i społecznych, w tym w zakresie promocji i rozwoju idei ekonomii społecznej.
- Stowarzyszenie „Drezdenecki Uniwersytet Trzeciego Wieku", którego celem jest prowadzenie form działalności edukacyjnej, zdrowotnej, kulturalnej, twórczej

i krajoznawczo-turystycznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, włączanie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego poprzez stymulowanie rozwoju osobowego oraz sprawności intelektualnej i fizycznej, dążenie do podnoszenia poziomu intelektualnego i komfortu życia ludzi starszych poprzez wszechstronną aktywizację społeczną, upowszechnienie wiedzy gerontologicznej, szerzenie współpracy między uniwersytetami trzeciego wieku w kraju i za granicą, podejmowanie działań rehabilitacyjnych i profilaktycznych dla starszych osób niepełnosprawnych.

- Stowarzyszenie „Arka Dla Zwierząt" z siedzibą w Strzelcach Krajeńskich. Organizacja zajmuje się ratowaniem chorych, rannych i porzuconych zwierząt, wspiera ją niewielka grupa wolontariuszy.
- Kluby sportowe, w tym m.in. Klub Sportowy „RĄPIN" Drezdenko, Klub Sportowy „LUBUSZANIN" Drezdenko, Klub Sportowy „NOTEĆ" Stare Bielice, Klub Sportowy „URAN" Trzebicz, Klub Sportowy „RADOWIAK" Drezdenko, Klub Sportowy „SOKÓŁ" Gościm, Uczniowski Klub Sportowy „SOKÓŁ", Uczniowski Klub Sportowy Dragon,
- Koła gospodyń wiejskich – według danych z Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Drezdenko działają 4 KGW.

Powyższe zestawienie nie jest pełne, jednak zawiera najbardziej rozpoznawalnych realizatorów usług społecznych w Gminie Drezdenko. Ogólnie rzecz biorąc - lokalny rynek usług społecznych znajduje się w relatywnie wczesnym stadium rozwoju, choć w Gminie funkcjonują również podmioty o wysokim stopniu zaawansowania i profesjonalizacji. Część potencjalnych usługodawców (np. organizacje pozarządowe) realizuje cenne przedsięwzięcia dla miejscowej społeczności, jednak w dużym stopniu nie są oni przygotowani (np. pod względem organizacyjnym i świadomościowym) do profesjonalnego funkcjonowania w modelu usług społecznych (w tym w kontekście procesu deinstytucjonalizacji). Tworzenie rynku usług społecznych w Gminie Drezdenko to również szeroko rozumiana aktywizacja społeczna, zapewnienie wysokiej jakości życia i możliwości zaspokojenia potrzeb społecznych, jak również nowe miejsca pracy w sektorze usługowym.

Część uczestników badania jakościowego (w tym przedstawiciele realizatorów usług społecznych) podziela przekonanie, że pożądane jest utworzenie systemu wsparcia usługodawców przez Gminę. Chodzi tu m.in. o udzielenie pomocy w sprawach proceduralno-administracyjnych, ale również merytorycznych (w tym związanych z zapewnieniem wysokiej jakości usług). Postrzeganą rolą Gminy jest tworzenie profesjonalnego rynku usług społecznych, zatem konieczne jest zainwestowanie i „wychowywanie" usługodawców, zwłaszcza tych, którzy aktualnie nie są gotowi do funkcjonowania w paradygmacie usług społecznych. Konieczne jest również podjęcie działań informacyjnych i edukacyjnych, ponieważ powstawanie rynku usług społecznych sprzyjać będzie ekonomizacji i profesjonalizacji lokalnego sektora usługodawców. Tworzenie rynku usługodawców to również inwestowanie w lokalnych liderów, stymulowanie powstawania nowych organizacji społecznych, promowanie wolontariatu oraz usług sąsiedzkich. Realizatorzy usług społecznych nie mają pogłębionej wiedzy na temat idei deinstytucjonalizacji, jednak z zainteresowaniem obserwują ten proces i deklarują poszukiwanie informacji na ten temat. Jednocześnie oczekują wdrażania rozwiązań, które umożliwią nie tylko skuteczną koordynację i sieciowanie, ale również korzystanie z zasobów lokalnych wykonawców. W ich ocenie Gmina powinna działać na rzecz utworzenia lokalnego systemu usług społecznych poprzez mechanizmy odpowiedzialnych społecznie zamówień publicznych, np. klauzule społeczne lub inne preferencje dla podmiotów realizujących misję społeczną, o dłuższym stażu działalności w środowisku lokalnym. Część badanych usługodawców deklaruje posiadanie wystarczających możliwości, aby zapewnić wysoką jakość usług, bazując na lokalnym zakorzenieniu oraz wykorzystaniu zasobów i potencjałów środowiskowych. Pożądaną cechą systemu organizacji usług społecznych w Gminie Drezdenko jest jego transparentność, a więc zapewnienie czytelnych, powszechnie akceptowanych reguł i procedur.

W opinii większości rozmówców (z różnych grup) wątek dotyczący współpracy na poziomie lokalnym wywoływał ambiwalentne refleksje. Instytucje często skupione są na realizacji własnych zadań i partnerskie działania spoza obszaru własnych kompetencji traktują jako mało istotne. Warto podkreślić, że istnieje potencjał wspólnego działania, natomiast brak jest rozwiązań prawnych, które sprzyjałyby np. wzmocnieniu partnerskiej współpracy. Wskazywano, że brakuje rozwiązań instytucjonalnych, ugruntowanych wzorców

działania w dłuższej perspektywie czasowej, a także pewnej kultury współpracy. Zdaniem naszych rozmówców, dobra współpraca międzyinstytucjonalna oznacza również sprawną komunikację, w tym dostęp do informacji istotnych z punktu widzenia rynku usług społecznych.

3.4. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne

W Gminie Drezdenko funkcjonują również komercyjne podmioty świadczące usługi społeczne. W tym kontekście można wymienić Ośrodek Terapii Grunwald Stanisław Bojkowski - Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy im. prof. Wiktora Degi. Ośrodek świadczy usługi rehabilitacji zarówno w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia, Prewencji Rentowej ZUS oraz usługi komercyjne odpłatnie. Ośrodek organizuje turnusy rehabilitacyjne z dofinansowaniem ze środków PFRON. Jego oferta jest skierowana do osób w każdym wieku, którzy ze względu na stan zdrowia, urazy, intensywny tryb życia potrzebują wypoczynku oraz rahabilitacji medycznej. Ośrodek posiada rozbudowaną bazę noclegową o różnym standardzie, zapewnia miejsca noclegowe w hotelu oraz domkach. Do dyspozycji gości na powierzchni 11 hektarów znajdują się m. in. boiska sportowe, kort do tenisa ziemnego, kręgielnia i wypożyczalnia sprzętu wodnego.

Ponadto na terenie Gminy świadczone są inne usługi komercyjne, np. poradnictwo psychologiczne. Jak już wspomnieliśmy, usługi społeczne w Gminie Drezdenko świadczone są przede wszystkim przez podmioty niekomercyjne (przede wszystkim – organizacje „trzeciego sektora"). Usługi podmiotów komercyjnych są cennym uzupełnieniem lokalnej oferty, jednak warto zaznaczyć, że są one odpłatne, zatem korzystają z nich jedynie wybrane grupy mieszkańców.

4. Diagnozy potrzeb w kontekście procesu deinstytucjonalizacji

4.2. Diagnoza potrzeb mieszkańców Gminy

Niniejszy rozdział zawiera omówienie wyników badania jakościowego z przedstawicielami wybranych grup interesariuszy. Ich opinie zostały pozyskane na podstawie 2 Zogniskowanych Wywiadów Grupowych (FGI) z udziałem lokalnych liderów, działaczy

społecznych, przedstawicieli władz samorządowych, miejscowych instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Przeprowadzonych zostało również 5 warsztatów Service Design z przedstawicielami wybranych grup odbiorców usług społecznych: osobami starszymi, osobami z niepełnosprawnościami, osobami w kryzysie bezdomności, osobami z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym, jak również przedstawicielami rodzina z dziećmi, w tym dziećmi z niepełnosprawnościami.

Badanie miało na celu zidentyfikowanie kluczowych wyzwań i potrzeb różnych grup mieszkańców w kontekście istniejącej oferty usług społecznych i medycznych. Analiza opiera się na wypowiedziach respondentów oraz danych zawartych w załączonych materiałach źródłowych. Badanie to stanowi podstawę do dalszych działań mających na celu rozwój i integrację usług społecznych, w szczególności w ramach koncepcji Centrum Usług Społecznych (CUS), postrzeganej jako szansa na przezwyciężenie obecnych barier i stworzenie bardziej kompleksowego, uniwersalnego i odpowiadającego na realne potrzeby systemu wsparcia.

Analiza jakości życia w Gminie Drezdenko

Mocne strony życia:

Kameralność i wygoda życia

- Drezdenko jest postrzegane jako „niezłe, nawet fajne miasto", gdzie „szybko wszędzie można dojść, dojechać, zrobić".
- Na wsi życie jest spokojniejsze, „dużo więcej się dzieje", a ogólnie „dobrze się żyje tutaj".

Aktywność i zaangażowanie seniorów

- Prężnie działające organizacje: Polski Związek Emerytów, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Klub Seniora.
- Szeroki wybór zajęć dla seniorów: edukacja, sport, rękodzieło, towarzystwo.

- Silne relacje społeczne i wzajemne wsparcie w grupach senioralnych – kluby i stowarzyszenia zaspokajają potrzeby towarzyskie i wspierają się nawzajem.

Współpraca międzypokoleniowa i instytucjonalna

- Organizacje senioralne współpracują z przedszkolami, szpitalem, biblioteką, muzeum, centrum kultury, szkołami, harcerzami.
- Działalność kół gospodyń wiejskich jest postrzegana jako przykład udanej integracji międzypokoleniowej.

Aktywność społeczna i organizacje pozarządowe

- Liczne i aktywne organizacje: Koła Gospodyń Wiejskich, Fundacja Barka, klub sportowy, Rada Seniorów, Młodzieżowa Rada Miejska.
- Wysoki stopień integracji mieszkańców na obszarach wiejskich (w ocenie badanych nawet 80–90 proc. mieszkańców jest zaangażowanych we wspólne działania).
- Dobra współpraca urzędu i instytucji z organizacjami pozarządowymi.
- Aktywność społeczna napotyka pewne ograniczenia, przede wszystkim obejmuje niektóre środowiska czy zaangażowane społecznie grupy, natomiast na poziomie ogólnym pozostaje na niskim poziomie (choć istnieje potencjał jej wzmocnienia).

Dostępność usług i infrastruktury

- „Wszystkie usługi są spełnione” w podstawowym zakresie: bank, szkoła, boisko, sala sportowa przy liceum, świetlice wiejskie.
- Obecność kluczowych instytucji w najbliższym otoczeniu: OPS, PCPR, ŚDS, Centrum Promocji Kultury, biblioteki, Dom Seniora.

Środowisko przyrodnicze i rekreacja

- Gmina posiada „wszystkie walory przyrodnicze”: dużo zieleni, lasy, jeziora, rezerwaty, czyste powietrze.

- Bliskość jezior i rezerwatów umożliwia aktywne spędzanie czasu: ścieżki rowerowe, bieganie, pływanie, kajaki, wzniesienia do wspinaczki.
- Park Kultur Świata jako magnes turystyczny i miejsce edukacji międzykulturowej

Rynek pracy

- Praca jest dostępna na podstawowych stanowiskach produkcyjnych i usługowych – „jeśli ktoś chce pracować, znajdzie pracę".

Otwartość i gotowość do pomocy instytucji

- Instytucje gminne i powiatowe (OPS, PCPR) są postrzegane jako otwarte, pomocne i elastyczne – „załatwiają sprawy od ręki", wychodzą naprzeciw potrzebom osób, które nie mogą dotrzeć osobiście.

Malejąca stygmatyzacja pomocy psychologicznej

- Korzystanie z pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej staje się społecznie akceptowane, zwłaszcza wśród młodzieży.

<u>Słabe strony życia:</u>

Niewydolny system mieszkaniowy

- Długi czas oczekiwania na mieszkania socjalne (nawet półtora roku).
- Krytyka przydzielania mieszkań osobom określanym jako „patologia społeczeństwa", które nie płacą i niszczą lokale, podczas gdy osoby pracujące i dbające o higienę muszą długo czekać.
- Piętno związane z mieszkaniem w schronisku („pijacy i złodzieje").
- Brak rozwiązań systemowych dla usamodzielniających się mieszkańców w kryzysie bezdomności.

Problemy demograficzne i migracje

- Brak miejsc pracy dla młodszych pokoleń prowadzi do ich wyjazdów z Drezdenka.
- „Młodzi ludzie wyjeżdżają na studia i często już nie wracają. W szkole widzimy malejącą liczbę uczniów, a to przekłada się na problemy kadrowe i organizacyjne".

Ograniczona oferta dla młodzieży

- „Młodzież w mieście nie ma co robić tak naprawdę. Sami z siebie młodzi nie wychodzą do działania. Potrzebni są przewodnicy".
- Brak liderów/animatorów, którzy pociągnęliby młodzież do działań; obecnie zależy to od nieopłacanej pracy społecznej.
- Niewykorzystywana infrastruktura (place zabaw, siłownie zewnętrzne).

Bariery komunikacyjne i transportowe

- Brak transportu publicznego dostosowanego do potrzeb osób z obszarów wiejskich, starszych i z niepełnosprawnościami.
- Problemy z dojazdem do usług w Drezdenku, zwłaszcza dla mieszkańców wsi; transport medyczny poza Drezdenko bywa kosztowny.

Infrastruktura publiczna niedostosowana do potrzeb

- Brak ławek w miejscach spacerowych (np. Trzebicz), brak wygodnych miejsc do siedzenia na świeżym powietrzu.
- Mało parkingów w mieście.
- Bariery architektoniczne w niektórych budynkach (np. OPS w starej siedzibie).

Brak kina i innych rozrywek

- Brak kina oraz niewystarczająca oferta rozrywki dla młodzieży.

Niska partycypacja społeczna i rozproszenie działań

- Niewielu mieszkańców uczestniczy w konsultacjach czy spotkaniach, co utrudnia wspólne działania.
- Działania w gminie są często „poszatkowane" według resortów, także budżetowo.

Uzależnienie usług od projektów i niestabilność finansowania

- „Choroba projektowa": usługi uzależnione od finansowania z projektów unijnych, brak gwarancji kontynuacji po zakończeniu projektu, konieczność wprowadzenia opłat.

Problemy z aktywizacją i motywacją odbiorców usług

- Część mieszkańców nie korzysta z oferowanego wsparcia, prezentuje roszczeniowe postawy lub nie przychodzi na umówione wizyty („grupa odbiorców vs grupa dawców").
- Dla najuboższych nawet niewielkie opłaty za usługi mogą być barierą nie do pokonania.

Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem

- „Obserwujemy rosnące potrzeby w zakresie wsparcia osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych. Brakuje nam zintegrowanego systemu pomocy, szczególnie usług opiekuńczych i specjalistycznych w miejscu zamieszkania" .
- „Problem mieszkaniowy dotyka szczególnie rodziny w trudnej sytuacji materialnej. Mamy kilka przypadków bezdomności, ale brakuje rozwiązań systemowych. Mieszkania socjalne i treningowe mogłyby być skutecznym narzędziem przeciwdziałania wykluczeniu mieszkaniowemu".

Podsumowując ten wątek, Drezdenko wyróżnia się aktywnością społeczną w niektórych obszarach życia, bogactwem przyrodniczym, zaangażowaniem seniorów i dobrą współpracą instytucji. Słabościami są niewydolny system mieszkaniowy, brak atrakcyjnej oferty dla młodzieży, niedostateczna infrastruktura publiczna i transportowa,

problemy demograficzne oraz uzależnienie usług społecznych od pozyskiwania środków zewnętrznych i możliwości realizacji projektów. Wskazane jest rozwijanie zintegrowanych usług społecznych, wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem i działań aktywizujących młodzież. Największymi wyzwaniami nie tylko polityki społecznej są zjawiska demograficzne (spadek liczby mieszkańców, wzrost liczby osób starszych).

4.3. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych

Niniejszy rozdział zawiera najważniejsze informacje dotyczące potrzeb wybranych grup docelowych, tj. odbiorców usług społecznych w kontekście procesu deinstytucjonalizacji. Co istotne, poniższe dane zostały pozyskane z różnych źródeł, choć w większości są one rezultatem badania jakościowego (warsztatów *Service Design* z przedstawicielami kluczowych grup odbiorców, objętych „Planem" - osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osobami z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym, jak również przedstawicielami rodzina z dziećmi, w tym dziećmi z niepełnosprawnościami.

Badanie miało na celu zidentyfikowanie kluczowych wyzwań i potrzeb różnych grup mieszkańców w kontekście istniejącej oferty usług społecznych i medycznych. Analiza opiera się na wypowiedziach respondentów oraz danych zawartych w załączonych materiałach źródłowych. Badanie to stanowi podstawę do dalszych działań mających na celu rozwój i integrację usług społecznych, w szczególności w ramach koncepcji Centrum Usług Społecznych (CUS), postrzeganej jako szansa na przezwyciężenie obecnych barier i stworzenie bardziej kompleksowego, uniwersalnego i odpowiadającego na realne potrzeby systemu wsparcia.

<u>Potrzeby osób z niepełnosprawnościami</u>:

Analiza wypowiedzi respondentów wskazuje, że oferta usługowa dla osób z niepełnosprawnościami w Gminie Drezdenko jest postrzegana jako ograniczona i niewystarczająca w kluczowych obszarach. Choć istnieją podstawowe formy wsparcia, są one często obciążone stygmatyzacją wynikającą z dotychczasowego modelu działania

pomocy społecznej. Koncepcja CUS jest widziana jako możliwość zmiany tego stanu i poszerzenia oferty.

Usługi opiekuńcze: Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) świadczy usługi opiekuńcze, głównie dla osób starszych, w tym doświadczających niepełnosprawności. Usługi te są częściowo odpłatne i zależą od kryteriów dochodowych. Kluczową słabością jest niewystarczająca ilość czasu przeznaczana na usługi opiekuńcze, często opisywana jako „wszystko w locie" i „nie zaspokaja potrzeb". Istnieje potrzeba dłuższego wsparcia w ciągu dnia, sugeruje się model „przedszkola seniora" lub dziennego domu pobytu. Występują również konieczność oczekiwania na skorzystanie z usług opiekuńczych.

Zdrowie: Poważnym problemem jest brak dostosowania placówek zdrowotnych (szpitali, przychodni specjalistycznych) pod kątem dostępności fizycznej, w tym brak podnośników do transportu pacjenta z wózka. Brakuje specjalistów na miejscu, takich jak psychiatra dziecięcy, neurolog, a publiczny dentysta jest niedostępny. Osoby z niepełnosprawnościami wskazują na trudności z dostępem do lekarzy specjalistów, rehabilitantów i usług fizjoterapeutycznych w miejscu zamieszkania. „Na wizytę u neurologa czekam kilka miesięcy, a do rehabilitanta muszę jeździć do Gorzowa. To dla mnie ogromny wysiłek i koszt". Wskazywany jest także brak wsparcia psychologicznego. „Czuję się przytłoczona, ale w Drezdenku nie ma psychologa, który znałby się na problemach osób niepełnosprawnych". Sprzęt rehabilitacyjny wypożyczany przez szpital jest w złym stanie technicznym, istnieje potrzeba wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

Edukacja, kultura, czas wolny/rekreacja: Brak lokalnej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodych dorosłych z niepełnosprawnościami (np. szkoły specjalnej) wymusza dowożenie ich do Gorzowa. Choć biblioteki wiejskie i filie oferują zajęcia, a CPK i inne organizacje działają, brakuje dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (np. tłumacz migowy). Osoby z niepełnosprawnościami czują się wykluczone z życia kulturalnego. „Chciałbym chodzić na koncerty czy warsztaty, ale nie ma tłumacza migowego ani odpowiednich udogodnień". Wskazuje się na potrzebę grup wsparcia i integracji. „Najbardziej brakuje mi kontaktu z innymi w podobnej sytuacji. Samotność jest najgorsza". Środowiskowy Dom Samopomocy

(ŚDS) i Dom Seniora oferują zajęcia, ale potrzebne są zorganizowane aktywności dla młodzieży i innych grup, wykorzystujące potencjał świetlic wiejskich.

Relacje Społeczne: Organizacje pozarządowe, ŚDS i Dom Seniora odgrywają ważną rolę integracyjną. Koncepcja CUS ma przeciwdziałać stygmatyzacji związanej z dawnym modelem OPS, otwierając ofertę na wszystkich mieszkańców. Podkreślana jest potrzeba liderów/animatorów do organizowania społeczności.

Mieszkalnictwo - Komunikacja: Istnieje poważny brak mieszkań socjalnych i zły stan istniejących. Kluczową potrzebą dla młodych dorosłych z niepełnosprawnościami, którzy zostają sami, są mieszkania treningowe lub wspierane. Ich brak skutkuje umieszczaniem osób w placówkach poza województwem, co jest dla nich trudne. **Jednym z najważniejszych problemów wymienianych w kontekście jakości życia i dostępu do usług jest komunikacja/transport**. Brakuje dostępnego transportu publicznego dla osób na wózkach, zwłaszcza z obszarów wiejskich. Problemy i koszty wiążą się z transportem na wizyty lekarskie czy po sprzęt rehabilitacyjny. Choć niektóre instytucje mają własny transport, brakuje ogólnodostępnych rozwiązań.

Samodzielność i niezależność życia: Ważna w tym obszarze jest idea deinstytucjonalizacji. Wsparcie niezależnego życia wymaga wystarczających usług opiekuńczych w domu. Dostęp do mieszkań treningowych/wspieranych jest kluczowy dla autonomii młodych dorosłych. Potrzebne są usługi wspierające codzienne funkcjonowanie, które nie są ściśle opieką medyczną (np. porządkowe, „złota rączka"). Koncepcja CUS, oferująca „wiązkę usług", ma potencjał wspierania niezależności przez spersonalizowane wsparcie. Problemem jest niedostateczne wsparcie asystenckie i opiekuńcze. Brakuje asystentów osobistych. „Często nie mam kogo poprosić o pomoc w zrobieniu zakupów czy załatwieniu spraw w urzędzie". Bariery architektoniczne utrudniają samodzielne poruszanie się po mieście. „Nie mogę samodzielnie dostać się do urzędu, bo brakuje podjazdu i windy".

Potrzeby Osób w Kryzysie Zdrowia Psychicznego:

Sieć wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, choć obejmuje wiele elementów, wymaga poszerzenia, uelastycznienia i lepszej koordynacji. Koncepcja CUS jest postrzegana jako szansa na zmianę stygmatyzującego modelu pomocy społecznej na system uniwersalny, dostępny dla wszystkich i skupiony na inwestowaniu w jakość życia i profilaktykę.

Usługi opiekuńcze: OPS świadczy usługi, ale czas przeznaczany na nie jest niewystarczający. Częściowa odpłatność jest często barierą. Pilną potrzebą jest stworzenie miejsca dziennego pobytu dla osób wymagających wsparcia w ciągu dnia. Istnieje problem z dostępnością opiekunek. Potrzebne są usługi wspierające w codziennych obowiązkach, które wspierają samodzielność. Kluczową wartością usług opiekuńczych jest relacja i czas spędzony z opiekunem.

Zdrowie: Istnieje poradnia zdrowia psychicznego i poradnia środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży. Dostępny jest psychiatra, ale istnieje poważny deficyt specjalistów, zwłaszcza psychiatrów dziecięcych na poziomie województwa, co skutkuje bardzo długimi czasem oczekiwania. Trudności dotyczą też kształcenia nowych psychiatrów dziecięcych. Brakuje także innych specjalistów (np. neurologa, publicznego dentysty). Wskazuje się na potrzebę mobilnego psychiatry lub psychologa środowiskowego, który mógłby odwiedzać osoby w miejscu zamieszkania, zwłaszcza starsze. Podkreślana jest potrzeba lepszej integracji usług społecznych ze służbą zdrowia, np. włączenie pielęgniarek środowiskowych. Problemy dotyczą także transportu medycznego i dostępności sprzętu rehabilitacyjnego.

Edukacja: Większość szkół ma psychologów, ale nie wszystkie wiejskie. Praca psychologów szkolnych napotyka na ograniczenia. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna może mieć długie kolejki. Brak lokalnej oferty specjalistycznej edukacji dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami (w tym zaburzeniami psychicznymi) wymaga dowożenia ich do Gorzowa. Potrzebna jest lepsza komunikacja między szkołami a innymi instytucjami.

Kultura - czas wolny/rekreacja: CPK, biblioteki i organizacje pozarządowe oferują różnorodne zajęcia kulturalne, stanowiące potencjalną platformę integracji. ŚDS zapewnia zajęcia terapeutyczne i rekreacyjne. Potrzebne są otwarte „miejsca aktywności lokalnej", gdzie mieszkańcy, w tym osoby w kryzysie, mogliby się spotykać i uczestniczyć w zajęciach.

Relacje społeczne: Aktywne organizacje pozarządowe, ŚDS i Dom Seniora odgrywają ważną rolę w budowaniu relacji i integracji. Transformacja w CUS ma przeciwdziałać stygmatyzacji. Ważne jest budowanie relacji międzyludzkich w świadczeniu usług. Wyzwaniem jest angażowanie osób w kryzysie, motywowanie ich do aktywności i przeciwdziałanie postawom roszczeniowym.

Mieszkalnictwo: Istnieje poważny brak mieszkań socjalnych/komunalnych. Kluczową potrzebą są mieszkania treningowe lub wspierane dla młodych dorosłych z niepełnosprawnościami (w tym psychicznymi). Ich brak prowadzi czasem do umieszczania osób w placówkach daleko od domu. Długie kolejki do placówek całodobowych podkreślają potrzebę alternatywnych form wsparcia.

Transport: Transport jest jednym z najważniejszych problemów, utrudniających dostęp do wszystkich usług. Dotyczy to dojazdu do poradni, terapeutów czy na spotkania grup wsparcia. Brakuje transportu publicznego dostosowanego dla osób z ograniczeniami mobilności. Choć niektóre placówki organizują transport dla uczestników, potrzebne są szersze rozwiązania. Pojawia się pomysł „transportu mieszkańca".

Samodzielność i niezależność życia: Idea deinstytucjonalizacji i wspierania osób w ich środowisku jest silnie obecna. Wspieranie niezależności wymaga dostępu do wystarczających usług opiekuńczych i wspierających w domu. Kluczowe są mieszkania treningowe/wspierane. Model CUS ma potencjał wspierania niezależności poprzez spersonalizowane plany pomocy. Ważnym elementem jest wspieranie motywacji osób korzystających z pomocy i angażowanie ich w proces.

Jakość życia osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Drezdenku jest ograniczona przez braki w kluczowych obszarach usług społecznych i medycznych, takich jak dostępność specjalistów (szczególnie psychiatry dziecięcego), odpowiednie mieszkalnictwo (treningowe/wspierane), elastyczna i wystarczająca opieka w domu oraz dostępny transport. Przekształcenie w CUS jest postrzegane jako szansa na przezwyciężenie barier.

Potrzeby rodzin z dziećmi:

Rodziny z dziećmi w Gminie Drezdenko potrzebują zintegrowanego systemu wsparcia obejmującego zdrowie, edukację, kulturę i sport. Kluczowe wyzwania to niedofinansowanie, brak kadr i nierówności w dostępie do usług.

Zdrowie i promocja zdrowia: Powszechnie wskazywano na trudny dostęp do specjalistów: brak pediatrów, psychologów dziecięcych i logopedów w lokalnych przychodniach. „Rodzice czekają miesiącami na wizytę u logopedy. To opóźnia rozwój dzieci i generuje stres". Istnieje potrzeba programów profilaktycznych. Infrastruktura sportowa jest przestarzała, brakuje sal gimnastycznych dla młodszych dzieci i sekcji sportowych dla przedszkolaków. „Dzieci w wieku 4–6 lat mają tylko gimnastykę korekcyjną. Brakuje im zajęć ogólnorozwojowych".

Edukacja, kultura, czas wolny: Gmina inwestuje w infrastrukturę szkół, ale występują dysproporcje między poszczególnymi placówkami. Potrzeba więcej zajęć wyrównawczych i terapeutycznych oraz wsparcia dla dzieci z trudnościami w nauce i niepełnosprawnościami. Brakuje zajęć dodatkowych w szkołach. „Dzieci z dysleksją często nie otrzymują wystarczającej pomocy, bo szkoły nie mają funduszy na specjalistów". Odbywają się warsztaty artystyczne, teatralne, muzyczne poza sezonem wakacyjnym. Mało jest projektów łączących dzieci i seniorów. „Latem mamy festyny, ale przez resztę roku dzieci nie mają gdzie rozwijać pasji". CPK i biblioteka angażują dzieci i młodzież w działania artystyczne i literackie. Współpraca z UTW, Klubem Seniora i szkołami umożliwia realizację międzypokoleniowych projektów. Istnieje potrzeba opieki świetlicowej dla dzieci na wsiach po lekcjach.

Wsparcie rozwojowe: Niezaspokojone są potrzeby w zakresie diagnozy i terapii dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. „Rodzice dzieci z ASD muszą jeździć do Poznania lub

Gorzowa. To męczące i kosztowne". Potrzebne są warsztaty umiejętności wychowawczych i grupy wsparcia dla rodziców. „Rodziny borykają się z różnymi problemami [...] Potrzebujemy specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, szczególnie dla rodzin z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych".

Problemy systemowe:

- **Niedofinansowanie placówek:** Szkoły i przedszkola nie otrzymują wystarczających środków na zatrudnienie specjalistów. „Mamy etat logopedy tylko na 10 godzin tygodniowo dla 200 dzieci. To kropla w morzu".
- **Brak koordynacji między instytucjami:** Placówki zdrowia, szkoły i NGO działają w izolacji, co utrudnia kompleksowe wsparcie. „Szkoła nie wie, co robi poradnia, a rodzice są przytłoczeni biurokracją".
- **Nierówny dostęp do usług:** Dzieci z mniejszych miejscowości mają utrudniony dojazd na zajęcia dodatkowe. „Dzieci z Trzebicza nie mają autobusu na basen. To przywilej dla mieszkańców Drezdenka".
- **Kadry:** Brakuje wykwalifikowanych terapeutów i pedagogów gotowych pracować w małym mieście. „Oferujemy staże, ale młodzi specjaliści wyjeżdżają do większych miast".
- **Prywatyzacja usług vs. publiczne finansowanie:** Dylemat, czy usługi specjalistyczne powinny być finansowane przez samorząd, czy prywatne podmioty. „Prywatne gabinety są drogie. Jeśli samorząd ich nie sfinansuje, wiele rodzin zostanie bez pomocy".
- **Kryteria przyznawania wsparcia:** Dylemat, czy pomoc ma trafiać tylko do rodzin najbiedniejszych. „Rodzice zarabiający minimalną krajową też nie stać na prywatnego psychologa. System ich wyklucza".
- **Inwestycje w infrastrukturę vs. programy miękkie:** Dylemat priorytetów. „Hala to prestiż, ale dzieci potrzebują przede wszystkim dostępu do specjalistów".
- Rozwiązania wymagają współpracy samorządu, NGO i mieszkańców.

Potrzeby seniorów:

Jakość życia seniorów w Gminie Drezdenko, choć oparta na aktywności samych seniorów i wsparciu lokalnych organizacji, napotyka na znaczące bariery. Przeważa jednak opinia, że oferta usług dla tej grupy mieszkańców jest dość rozbudowana oraz wysokiej jakości.

Usługi opiekuńcze: OPS świadczy usługi w domu, ale są one ograniczone i nie obejmują np. pomocy w sprawach urzędowych. Brakuje wsparcia dla seniorów chorych, mniej sprawnych, mieszkających samotnie. Widoczna jest potrzeba ośrodka dziennego pobytu dla schorowanych seniorów, który powinien mieć transport. Potrzebne są usługi docierające do domu seniora, np. mobilny fryzjer. Idealnym rozwiązaniem byłoby powołanie koordynatora usług społecznych w ramach CUS, który tworzyłby indywidualne zestawy usług, w tym pomoc prawną czy psychologiczną.

Zdrowie: Służba zdrowia NFZ jest krytykowana. Rehabilitacja dostępna jest w ramach zajęć klubów seniora/UTW, częściowo refundowana. Brakuje jednak odpowiedniego sprzętu do rehabilitacji. Potrzebne jest poszerzenie usług promocji zdrowia, zwłaszcza indywidualnych porad dietetycznych. Wskazywana jest potrzeba geriatry. Seniorzy często potrzebują pomocy w poruszaniu się po systemie opieki zdrowotnej. „Mam problemy z poruszaniem się i czasami trudno mi dotrzeć do lekarza specjalisty w większym mieście". Potrzebna jest pomoc pielęgniarska w domu. „Przydałaby się pomoc pielęgniarki, która mogłaby mi zmienić opatrunek w domu, bo córka nie zawsze ma czas". Pomoc w przypominaniu o lekach jest także potrzebna. „Czasem zapominam, czy wziąłem już leki, dobrze by było, gdyby ktoś mógł mi o tym przypominać". Podobnie ma się sprawa pomocy w przygotowywaniu posiłków. „Gotowanie sprawia mi coraz większą trudność, a samotne jedzenie nie jest przyjemne". Potrzebny jest szerszy dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, wsparcie w organizacji wizyt, pomoc w zaopatrzeniu w leki, opieka pielęgniarska w domu, pomoc w codziennych czynnościach.

Edukacja: UTW jest liderem działań edukacyjnych. Kluby seniora i stowarzyszenia prowadzą zajęcia. CUS mógłby być centralnym punktem informacyjnym o możliwościach edukacyjnych. Odbywają się działania międzypokoleniowe. Istnieje potrzeba szkoleń z obsługi komputera/internetu. Brakuje kształcenia ustawicznego dla dorosłych. Potrzebna jest pomoc prawna i edukacja prawna. „Nie wiem, jakie wsparcie mi przysługuje i gdzie mogę się o to ubiegać". „Mam problem z wypełnieniem różnych dokumentów i nie mam kogo prosić o pomoc". „Chciałbym nauczyć się korzystać z internetu, żeby móc kontaktować się z wnukami".

Relacje społeczne: Kluby i stowarzyszenia senioralne są kluczowe dla kontaktu z innymi ludźmi i przełamywania samotności. Samotność i izolacja są istotnymi problemami, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Program „Korpus Wsparcia Seniorów" ma na celu przeciwdziałanie samotności. Kluby oferują interakcje społeczne i aktywności. „Czuję się samotny, odkąd mąż umarł. Brakuje mi kontaktu z innymi ludźmi". „Chciałbym mieć możliwość wyjścia gdzieś, spotkać się z innymi, porozmawiać". Wyzwaniem jest dotarcie do seniorów zamkniętych w domach. Potrzebna jest „wiata" (miejsce spotkań plenerowych). Seniorzy chcieliby być aktywni i pożyteczni. „Chciałbym być jeszcze aktywny i robić coś pożytecznego". Chętnie dzieliliby się doświadczeniem. „Mam dużo doświadczenia i chętnie podzieliłbym się nim z młodszymi". Chcieliby mieć głos w sprawach miasta. „Dobrze by było, gdyby seniorzy mieli swój głos w sprawach dotyczących naszego miasta".

Mieszkalnictwo: System mieszkaniowy jest postrzegany jako niewydolny i krytykowany. Czas oczekiwania na mieszkanie socjalne jest bardzo długi. Krytykowany jest sposób przydzielania mieszkań. Gmina ma dużo mieszkań, ale wiele jest zaniedbanych ("pustostany") lub zamieszkanych przez osoby niepłacące czynszu. Uzyskanie mieszkania gminnego jest rzadkim sukcesem.

Transport, komunikacja: Transport stanowi istotną słabą stronę. Dotarcie do stacji PKP z Drezdenka jest poważną trudnością. Występują kłopoty z komunikacją międzymiastową. Seniorzy mieszkający na wsiach często „nie mają szans skorzystać" z aktywności w Drezdenku „jeżeli nie mają swojego środka transportu". Publiczny transport dojazdowy jest

problematyczny: „nie ma mowy w tej chwili". „Transportu dla seniorów nie ma". Istnieją ograniczone opcje (taksówki, szkolny bus z opłatą). Gmina kupiła busik. Organizacje senioralne wynajmują autobusy na wycieczki. Problem transportu jest argumentem za realizowaniem usług bezpośrednio na wsiach.

Czas wolny, kultura i turystyka: Kluby seniora oferują różnorodne formy spędzania wolnego czasu i zajęcia. Oferta obejmuje lektoraty językowe, zajęcia plastyczne, manualne, rehabilitacyjne, sportowe, robótki ręczne, muzyczne, spotkania towarzyskie. Seniorzy są bardzo aktywni. Biblioteka i CPK są aktywne i współpracują z seniorami. Seniorzy współpracują z przedszkolami, odwiedzają szpital, uczą młodszych, biorą udział w projektach międzypokoleniowych. Grupy senioralne promują działania w internecie. Organizacje wynajmują sale, ale opłaty są odczuwalne. Świetlice wiejskie są dostępne, ale ich wykorzystanie zależy od warunków. Potrzebne są ławki na ścieżkach. Kluczową słabością jest brak dostępnego transportu, co ogranicza możliwość skorzystania z oferty.

Potrzeby osób w kryzysie bezdomności:

W Gminie Drezdenko kluczową rolę odgrywają w tym obszarze Dom Wspólnoty „Barka" oraz Ośrodek Pomocy Społecznej.

Usługi społeczne: Działalność Fundacji Barka jest bardzo dobrze postrzegana. Zapewnia schronienie i pomoc postpenitencjarną. Warunki w Barce są określane jako „mistrzostwo". Pracownicy Barki są chwaleni za wsparcie, empatię i brak oceniania. „Pracownicy Fundacji Barka są [...] „taranami", stworzonymi do pomagania drugiemu człowiekowi". Potrzebna jest pomoc w sprawach urzędowych, uzyskaniu świadczeń, pracy socjalnej, poradnictwie specjalistycznym i wsparciu w powrocie na rynek pracy. Pracownik socjalny pomaga w opracowaniu programu wychodzenia z bezdomności. „Bez pomocy ośrodka nie załatwiłabym papierów do lekarza ani nie wiedziałabym, gdzie się zgłosić po ciepły posiłek".

Zdrowie: Usługi zdrowotne są oceniane różnie. Krytykowana jest praca personelu medycznego: bywa „chamski, opryskliwy", krzyczy na pacjentów, zwłaszcza „zaniedbane" osoby. Traktowanie pogarsza się, gdy personel dowiaduje się, że ktoś jest ze schroniska.

Dostęp do rehabilitacji jest bardzo utrudniony, terminy są odległe. W Drezdenku nie ma możliwości leczenia niektórych poważnych schorzeń. „Najgorsze są choroby. Jak człowiek nie ma meldunku, to ciężko się dostać do lekarza, a leki kosztują. Potrzebuję pomocy, żeby się leczyć". Pochwały zbierają przychodnie w Czarnkowie i szpital w Międzychodzie. Dostęp do psychologa w OPS jest pozytywem, skraca czas oczekiwania w porównaniu do NFZ. Dostępni są terapeuci uzależnień.

Edukacja: Dostępne są kursy, ale często niedopasowane do potrzeb i zainteresowań. Propozycje są rzadkie, projekty niezrealizowane z powodu braku chętnych. Urząd Pracy nie pyta aktywnie o potrzeby. Programy szkoleniowe postrzegane są jako „robione po łebkach". Istnieją klauzule przewidujące kary finansowe za rezygnację.

Kultura, czas wolny, sport, turystyka: Oferta jest postrzegana jako ograniczona. Większość zajęć jest zamknięta lub płatna. Brakuje otwartych, bezpłatnych obiektów sportowych. Wydarzenia są postrzegane jako „chwilowe". Brak oferty utrudnia nawiązywanie relacji z mieszkańcami spoza schroniska. Mieszkańcy schroniska często nie szukają i nie korzystają z oferty. Muzeum prosi Barkę o pomoc fizyczną, nie oferując nic w zamian, co jest postrzegane jako wykorzystywanie.

Relacje społeczne: Relacje są złożone. Istnieje silne piętno „pijaków, złodziei", którym naznaczani są mieszkańcy schroniska. Ludzie potrafią otwarcie wyrażać negatywne opinie. Trudno jest nawiązać przyjacielskie relacje z mieszkańcami spoza schroniska. Osoby z trudną przeszłością ukrywają swoją historię. Czują, że „ludzie nas oceniają". Istnieją wyjątki wśród mieszkańców Drezdenka, którzy są „normalni". Pracownicy Barki i OPS są postrzegani jako niezwykle pomocni, wspierający i nieoceniający.

Potrzeby mieszkaniowe: Poza schroniskiem potrzebne jest wsparcie w uzyskaniu mieszkania socjalnego, treningowego lub pomocy w wynajmie. Długofalowym celem jest usamodzielnienie. „Najważniejsze dla mnie to mieć gdzie spać i nie martwić się, że mnie ktoś wygoni w środku nocy. W Barce czuję się bezpieczniej, ale chciałbym kiedyś mieć własny kąt". System mieszkaniowy jest krytykowany jako niewydolny i niewłaściwy. Czas oczekiwania na

mieszkanie socjalne jest bardzo długi, np. półtora roku. Silna krytyka dotyczy sposobu przydzielania mieszkań. System jest postrzegany jako zaczynający od „złego", dając mieszkania tym, którzy je niszczą. Absurdalna zasada, że podjęcie pracy na umowę powoduje wypadnięcie z kolejki, zmusza do pracy „w szarej strefie". Przypadek odrzucenia wniosku z powodu „za dużego dochodu" jest przykładem wykluczenia. Sukces w uzyskaniu mieszkania zdarza się sporadycznie. Nawet po uzyskaniu mieszkania, osoby te czują się kontrolowane i że „czyhają na naszą porażkę".

Osoby w kryzysie bezdomności zmagają się z brakiem stabilnego schronienia, trudnościami w dostępie do mieszkań, opieki zdrowotnej i pracy, wykluczeniem społecznym, uzależnieniami oraz barierami formalnymi. Szczególnie trudny jest dla nich okres zimowy.

Systemowe wyzwania i potencjały:

Analiza potrzeb różnych grup mieszkańców ujawnia powtarzające się problemy systemowe oraz lokalne mocne strony, które stanowią potencjał rozwoju systemu usług społecznych.

Wyzwania systemowe:

- **Niedofinansowanie:** Występuje w placówkach edukacyjnych (brak środków na specjalistów) oraz w kontekście finansowania organizacji pozarządowych, które opierają się na krótkoterminowych projektach. „Co roku walczymy o granty. Brakuje nam stałego budżetu, by zatrudnić specjalistów na etat". „Projektowe finansowanie to jak budowanie domu na piasku. Gdy kończą się środki, musimy zwalniać pracowników lub zawieszać programy".
- **Brak kadr:** Dotyczy zwłaszcza specjalistów w obszarze pomocy społecznej, zdrowia (lekarze, terapeuci, pedagodzy). Trudno znaleźć osoby chętne do pracy w małej miejscowości. „Brakuje nam specjalistów, zwłaszcza w obszarze pomocy społecznej i zdrowia. Nawet jeśli mamy środki, trudno znaleźć osoby chętne do pracy w małej miejscowości".

- **Brak koordynacji:** Instytucje (placówki zdrowia, szkoły, NGO) często działają w izolacji, co utrudnia kompleksowe wsparcie. „Widzimy narastające problemy społeczne [...] Potrzebujemy lepszej koordynacji działań i wsparcia ze strony organizacji pozarządowych".
- **Nierówny dostęp do usług:** Dostępność jest utrudniona dla mieszkańców mniejszych miejscowości w gminie oraz dla osób o niskich dochodach, które nie kwalifikują się do świadczeń publicznych, ale nie stać ich na usługi prywatne. Transport stanowi kluczową barierę w dostępie, zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych mieszkających na wsiach. „Mieszkamy na wsi i bez samochodu nie mamy jak dostać się do lekarza czy na zajęcia w Drezdenku. Publiczny transport jest bardzo słaby".
- **Dysfunkcja systemu mieszkaniowego:** Poważny problem dotyczy braku mieszkań socjalnych/komunalnych, długich kolejek, złego stanu istniejących i krytykowanych kryteriów przydziału. System jest postrzegany jako niesprawiedliwy wobec osób pracujących i starających się o usamodzielnienie.
- **Stygmatyzacja:** Dotychczasowy model działania OPS był postrzegany jako stygmatyzujący. Silne piętno dotyka osób w kryzysie bezdomności. Wpływa na niechęć do korzystania z pomocy i utrudnia integrację społeczną.
- **Biurokracja i bariery prawne:** Skomplikowane przepisy i formalności utrudniają działanie organizacji pozarządowych i spowalniają realizację projektów. „Bariery administracyjne i formalności potrafią skutecznie spowolnić nawet najlepiej zaplanowany projekt".

4.4. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych

W niniejszym rozdziale przedstawiamy najważniejsze ustalenia, dotyczące potrzeb lokalnego sektora usług społecznych, z perspektywy instytucji i organizacji działających w tym obszarze.

<u>Najczęściej wyrażane potrzeby podmiotów świadczących usługi społeczne</u>:

- większa pula zlecanych usług społecznych, większe środki finansowe,
- wyższe środki na powierzenie lub wsparcie zadań publicznych przez Gminę,
- usprawnienie współpracy międzyinstytucjonalnej,

- zapewnienie dostępu do informacji, sprawna komunikacja,
- zmniejszenie poziomu regulacji i uciążliwych procedur administracyjnych,
- stworzenie systemu wsparcia usługodawców (np. wsparcie rozwojowe, profesjonalizacja w obszarze procedur administracyjnych, w tym w zamówieniach publicznych).

Usługi społeczne w Gminie są realizowane przede wszystkim przez instytucje publiczne oraz – w mniejszym stopniu – organizacje pozarządowe, choć ich potencjał w tym obszarze jest niewystarczający. Mało rozwinięty jest również sektor ekonomii społecznej, np. brakuje przedsiębiorstw społecznych, funkcjonuje natomiast centrum integracji społecznej. Na obszarze Gminy funkcjonują natomiast podmioty, które można zaliczyć do „tradycyjnych" aktywności na obszarach wiejskich, jak koła gospodyń wiejskich (KGW)[38] oraz ochotnicze straże pożarne (OSP). Szczególnie mało rozwinięta jest natomiast współpraca z sektorem prywatnym w obszarze usług społecznych.

Systemowe wyzwania i potencjały:

Analiza potrzeb różnych interesariuszy ujawnia powtarzające się problemy systemowe oraz lokalne mocne strony, które stanowią potencjał rozwoju systemu usług społecznych.

Wyzwania systemowe:

- **Niedofinansowanie:** Występuje w placówkach edukacyjnych (brak środków na specjalistów) oraz w kontekście finansowania organizacji pozarządowych, które opierają się na krótkoterminowych projektach. „Co roku walczymy o granty. Brakuje nam stałego budżetu, by zatrudnić specjalistów na etat". „Projektowe finansowanie to jak budowanie domu na piasku. Gdy kończą się środki, musimy zwalniać pracowników lub zawieszać programy".
- **Brak kadr:** Dotyczy zwłaszcza specjalistów w obszarze pomocy społecznej, zdrowia (lekarze, terapeuci, pedagodzy). Trudno znaleźć osoby chętne do pracy w małej

[38] Według danych z Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Drezdenko działają 4 KGW, źródło: https://krkgw.arimr.gov.pl/#, data dostępu: 22.05.2025 r.

miejscowości. „Brakuje nam specjalistów, zwłaszcza w obszarze pomocy społecznej i zdrowia. Nawet jeśli mamy środki, trudno znaleźć osoby chętne do pracy w małej miejscowości".

- **Brak koordynacji:** Instytucje (placówki zdrowia, szkoły, NGO) często działają w izolacji, co utrudnia kompleksowe wsparcie. „Widzimy narastające problemy społeczne [...] Potrzebujemy lepszej koordynacji działań i wsparcia ze strony organizacji pozarządowych".
- **Nierówny dostęp do usług:** Dostępność jest utrudniona dla mieszkańców mniejszych miejscowości w gminie oraz dla osób o niskich dochodach, które nie kwalifikują się do świadczeń publicznych, ale nie stać ich na usługi prywatne. Transport stanowi kluczową barierę w dostępie, zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych mieszkających na wsiach. „Mieszkamy na wsi i bez samochodu nie mamy jak dostać się do lekarza czy na zajęcia w Drezdenku. Publiczny transport jest bardzo słaby".
- **Dysfunkcja systemu mieszkaniowego:** Poważny problem dotyczy braku mieszkań socjalnych/komunalnych, długich kolejek, złego stanu istniejących i krytykowanych kryteriów przydziału. System jest postrzegany jako niesprawiedliwy wobec osób pracujących i starających się o usamodzielnienie.
- **Stygmatyzacja:** Dotychczasowy model działania OPS był postrzegany jako stygmatyzujący. Silne piętno dotyka osób w kryzysie bezdomności. Wpływa na niechęć do korzystania z pomocy i utrudnia integrację społeczną.
- **Biurokracja i bariery prawne:** Skomplikowane przepisy i formalności utrudniają działanie organizacji pozarządowych i spowalniają realizację projektów. „Bariery administracyjne i formalności potrafią skutecznie spowolnić nawet najlepiej zaplanowany projekt".

<u>Mocne strony i potencjały systemowe:</u>

- **Aktywność lokalnych organizacji pozarządowych:** KGW, Fundacja „Barka", kluby seniora, UTW, kluby sportowe odgrywają ważną rolę w integracji, organizacji czasu wolnego i świadczeniu wsparcia. Ich działalność jest solidną podstawą do rozwoju oferty.
- **Gotowość instytucji do współpracy:** Istnieje dobra współpraca międzysektorowa. CPK i biblioteka aktywnie współpracują z organizacjami i szkołami.

- **Potencjał infrastrukturalny:** Istniejące świetlice wiejskie, szkoły, biblioteki mogą być lepiej wykorzystane do działań edukacyjnych i społecznych dla różnych grup wiekowych.
- **Zasoby naturalne:** Gmina posiada potencjał oparty na zasobach naturalnych, które mogą być wykorzystane do rekreacji i aktywności fizycznej.
- **Pracownicy OPS i Fundacji „Barka":** Personel tych instytucji jest często postrzegany jako niezwykle pomocny, wspierający i empatyczny, co stanowi ogromne wsparcie dla mieszkańców.

Koncepcja Centrum Usług Społecznych (CUS):

Koncepcja CUS jest postrzegana jako **kluczowa szansa** na przezwyciężenie zidentyfikowanych barier systemowych i rozbudowę oferty usług społecznych w Drezdenku. CUS ma na celu:

- **Otwarcie oferty na wszystkich mieszkańców:** Przeciwdziałanie stygmatyzacji związanej z dotychczasową pomocą społeczną poprzez skierowanie usług do szerszego grona odbiorców, w tym seniorów, młodzieży, młodych matek.
- **Stworzenie systemu uniwersalnego:** Zmiana podejścia z „pomocy" na „usługę".
- **Skupienie na inwestowaniu w jakość życia i profilaktykę:** Zamiast reagowania na kryzysy.
- **Oferowanie spersonalizowanych usług:** Dostarczanie „wiązki usług" dostosowanych do indywidualnych potrzeb (potencjalnie poprzez koordynatora KIPUS).
- **Uelastycznienie i lepsza koordynacja:** Poprawa organizacji i dostępu do usług.
- **Potencjał dla współpracy z NGO:** Organizacje pozarządowe widzą możliwość realizacji usług na zlecenie CUS, co stanowi dla nich szansę na rozwój.
- Transformacja w CUS jest postrzegana jako proces mający na celu zbudowanie bardziej kompleksowego i odpowiadającego na realne potrzeby systemu wsparcia. Istnieją jednak obawy związane z wdrożeniem i finansowaniem CUS.

W świetle uzyskanych wyników badania jakościowego można stwierdzić, że kluczowym zagadnieniem w kontekście procesu deinstytucjonalizacji jest niewykorzystany potencjał

współpracy międzyinstytucjonalnej w Gminie. W kontekście zarządzania systemem usług społecznych istotna jest sprawna koordynacja, która może sprzyjać racjonalnemu zarządzaniu zasobami. W opinii badanych ekspertów (z różnych grup) pożądane jest wdrożenie systemowych rozwiązań w obszarze koordynacji i integracji usług społecznych. Co istotne, dotyczy to różnych obszarów i grup odbiorców usług społecznych, objętych niniejszym „Planem". Ponadto – na podstawie innych podobnych badań i analiz – warto rozważyć również kilka następujących zagadnień:

- wdrożenie *case managementu* jako kluczowej metody pracy socjalnej,
- wdrożenie modelu „jednego okienka" dla wszystkich pięciu grup społecznych, objętych „Planem",
- rozwój współpracy międzysektorowej (większa kompleksowość wsparcia, współpraca specjalistów z różnych obszarów usług społecznych),
- rozwój metody OSL jako istotnego elementu wspierającego usługi społeczne oraz włączenie społeczne,
- zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami przez wszystkie instytucje gminne,
- stworzenie systemu „zachęt" dla podmiotów niepublicznych, zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami (np. warunki i kryteria w zamówieniach publicznych).

4.5. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia

„Kręgi Wsparcia" są innowacyjnym rozwiązaniem, którego celem jest stworzenie systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin w miejscu zamieszkania. Wspomniane narzędzie zostało wypracowane przez Stowarzyszenie BORIS i zostało wdrożone w wielu ośrodkach na obszarze całego kraju. W najprostszym ujęciu chodzi o stworzenie wokół osoby z niepełnosprawnością intelektualną sieci przyjaznych, życzliwych ludzi (sojuszników), którzy będą podejmować wspólne działania na rzecz jej rozwoju oraz zapewnienia wysokiej jakości życia. „Kręgi" obejmują zatem zasoby środowiskowe, w tym rodzinę, sąsiadów, znajomych, a więc społeczność lokalną, jak również lokalnych

profesjonalistów w obszarze wsparcia (w tym przedstawicieli instytucji i organizacji społecznych)[39].

Warto zaznaczyć, że podobne mechanizmy mogą być adaptowane również na potrzeby innych grup docelowych, w tym objętych niniejszym „Planem". Oznacza to, że pewne rozwiązania oparte na korzystaniu z zasobów środowiskowych mogą mieć charakter uniwersalny i być wykorzystywane w procesie deinstytucjonalizacji. W tym kontekście szczególne znaczenie mają działania realizowane metodą Organizowania Społeczności Lokalnej. Jak pokazują dostępne badania, praca metodą OSL jest oceniana pozytywnie przez przedstawicieli wszystkich grup interesariuszy. W tym kontekście szczególnie istotne jest przeprowadzenie pogłębionej diagnozy potrzeb społecznych, a następnie – na podstawie uzyskanych wyników – wybór grup objętych wsparciem (np. terytorialnych lub kategorialnych). Badani eksperci wyróżniają następujące kluczowe dla OSL elementy: wartości i budowanie więzi, planowanie zmiany społecznej oraz zasadnicze komponenty merytoryczne (diagnoza, aktywizacja, integracja, edukacja), jak również wskazanie głównych aktorów OSL (np. pracowników CUS, partnerów wspierających OSL, lokalnych liderów i autorytety (formalne i nieformalne) społeczności lokalnych, wolontariuszy). W działaniach animacyjnych realizowanych w ramach OSL daje się zauważyć wyraźną metodyczną spójność, którą można przedstawić jako realizację dwóch faz animacji społecznej: preanimacji oraz animacji właściwej. Podstawowa aktywność realizowana w ramach OSL to animacja społeczności, przy czym warto nastawić się na prowadzenie długofalowych działań. Nie chodzi więc o akcyjną, „festynową" aktywność, ale o budowanie trwałych relacji między różnymi osobami i grupami w społecznościach.

Powyższe działania mogą sprzyjać uruchomieniu środowiskowych zasobów, w tym „kręgów wsparcia", co jest szczególnie istotne w kontekście procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych. Z pewnością można do nich zaliczyć współpracę z rodzinami odbiorców usług społecznych, znajomymi/przyjaciółmi, sąsiadami czy wolontariuszami. W tym miejscu prezentujemy wyniki badania ilościowego, dotyczące wspomnianych zagadnień.

[39] Źródło: www.kregiwsparcia.pl

Wykres 23. Poziom zadowolenia z relacji z sąsiadami (dane w %)

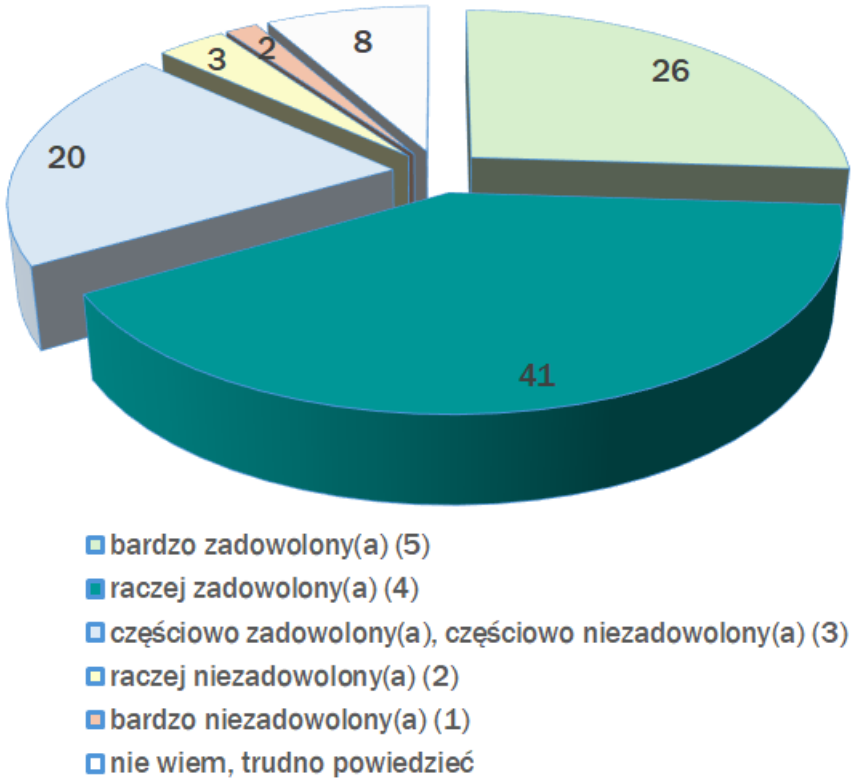

Dane na temat poziomu zadowolenia z relacji z sąsiadami zostały zebrane z wykorzystaniem skali pięciostopniowej (1 = „bardzo niezadowolony(a)", 5 = „bardzo zadowolony(a)"). 67 proc. deklaruje wysoki stopień satysfakcji, zaś uzyskana średnia wynosi 3,94 – jest to rezultat zbliżony do umiarkowanie pozytywnej kategorii odpowiedzi („4"). Na tle wyników badań uzyskanych w innych podobnych gminach jest to wynik przeciętny. Szczególnie wysokie rezultaty odnotowano wśród emerytów i rencistów (75 proc.) proc.), osób nieposiadających dzieci w wieku poniżej 18 lat (71 proc.), w porównaniu do respondentów posiadających dzieci w wieku 16-18 lat (44 proc.) i w wieku 7–15 lat (50 proc.), mieszkańców, którzy mają poczucie wpływu na bieg spraw lokalnych (76 proc.), osób podejmujących przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (77 proc.), jak również wysoko oceniających jakość życia w Gminie (75 proc.).

Tabela 24. Chęć zaangażowania się we współpracę z Centrum Wolontariatu (dane w %)

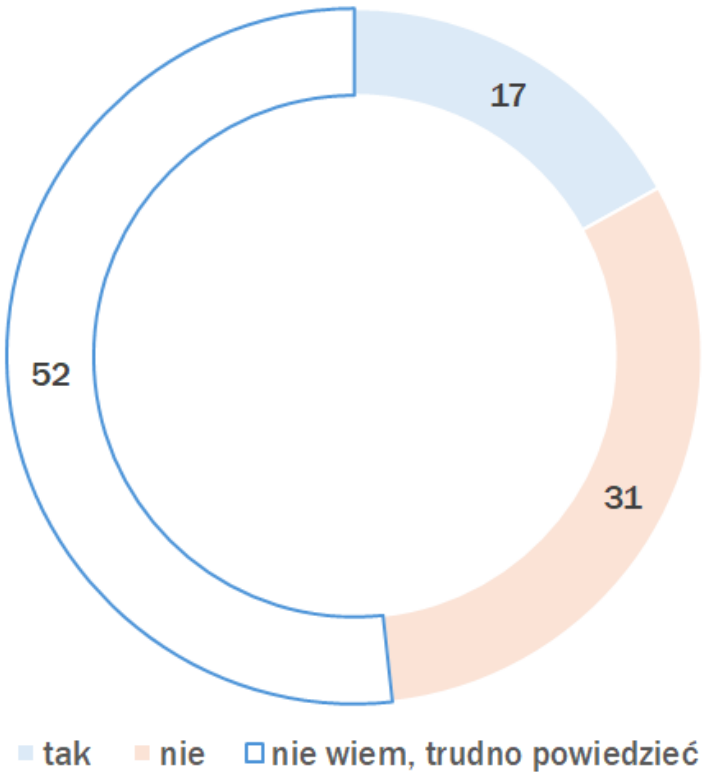

Uczestnicy badania zostali zapytani o chęć podjęcia współpracy z nową placówką - Centrum Wolontariatu, której powołanie jest rozważane w Gminie Drezdenko. 17 proc. respondentów zadeklarowało chęć zaangażowania się w taką współpracę, co pokazuje, że w Gminie istnieje relatywnie wysoki potencjał społecznego zaangażowania. Najczęściej są to osoby, deklarujące wysoki poziom poczucia sprawczości (22 proc.) oraz badani w wieku 40-49 lat (26 proc.) Ponad połowa badanych udziela „ucieczkowej" odpowiedzi na tak postawione pytanie, co oznacza, że prawdopodobnie poziom ich wiedzy jest niewystarczający, aby mogli konkretnie odnieść się do tej kwestii. Jest to o tyle zrozumiałe, że powołanie wspomnianego Centrum Wolontariatu jest inicjatywą, która znajduje się w fazie planowania.

5. Analiza potrzeb w kontekście realizacji usług społecznych

5.2. Obecnie realizowane usługi

W niniejszym rozdziale zamieszczamy najważniejsze informacje dotyczące realizowanych w Gminie usług społecznych, a także korzystania i poziomu satysfakcji z ww. usług. Poniżej prezentujemy zestawienie wybranych usług realizowanych na rzecz mieszkańców Gminy przez OPS lub inne instytucje gminne:

- usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- poradnictwo specjalistyczne (np. prawnicze, psychologiczne),
- asystentura rodziny,
- program „Posiłek w szkole i w domu”,
- program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”,
- program „Opieka 75+”,
- program „Opieka Wytchnieniowa”,
- Kluby Senior+,
- zajęcia profilaktyczno-wychowawcze na terenach wiejskich (zajęcia świetlicowe dla dzieci),
- świetlica opiekuńcza w Drezdenku (zajęcia, dożywianie).

Na terenie Gminy Drezdenko realizowane są również inne usługi społeczne z różnych obszarów wymienionych w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, np. kulturalne, edukacyjne czy prozdrowotne (choć nie są one bezpośrednio objęte niniejszym „Planem”).

Tabela 25. Ocena jakości usług oferowanych przez miejscowe instytucje lub organizacje (dane w %)

	przedszkola	żłobki	szkoły podstawowe	oferta dla seniorów	oferta kulturalna	szkoły ponadpodstawowe	pomoc społeczna	wsparcie rodzin w trudnej sytuacji życiowej	oferta sportowo-rekreacyjna	transport zbiorowy, komunikacja publiczna w Gminie	wzmacnianie aktywności społecznej mieszkańców	usługi dla osób z niepełnosprawnościami	działania na rzecz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia	usługi dla osób bezrobotnych, aktywizacja zawodowa	oferta spędzania czasu wolnego	usługi ochrony zdrowia	praca miejscowej policji
bardzo źle (1)	1	3	3	2	3	4	5	4	7	7	4	4	7	6	12	12	14
raczej źle (2)	3	2	6	5	8	4	4	8	11	15	13	14	15	14	18	21	16
średnio, ani źle, ani dobrze (3)	7	6	10	16	15	18	19	17	22	19	26	19	30	21	23	29	31
raczej dobrze (4)	38	32	40	34	39	31	29	26	26	27	21	17	20	16	19	19	18
bardzo dobrze (5)	21	22	18	14	17	13	15	8	11	9	7	6	7	7	7	5	4
nie wiem, trudno powiedzieć	30	35	24	30	18	31	28	37	22	22	28	40	22	35	21	14	17
ŻLE (1+2)	4	5	8	7	11	8	9	12	18	22	18	18	21	20	30	33	29
DOBRZE (4+5)	59	54	58	48	56	43	44	34	37	37	28	23	27	24	26	24	22
średnia w skali 1-5:	4,1	4	3,9	3,8	3,7	3,7	3,6	3,4	3,3	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1	2,9	2,8	2,8

Ankietowani mieszkańcy oceniali jakość usług społecznych w wybranych obszarach, posługując się skalą od 1 do 5. Badani mieszkańcy Gminy Drezdenko formułują relatywnie wysokie oceny jakości usług edukacyjnych (przedszkoli i szkół podstawowych), żłobków, ponadto dość pozytywne opinie formułowano względem oferty dla seniorów, oferty kulturalnej, oferty szkół ponadpodstawowych i usług pomocy społecznej. Najwięcej wątpliwości budzą: jakość pracy miejscowej policji, jakość usług ochrony zdrowia oraz jakość oferty spędzania czasu wolnego. Mieszkańcy wsi bardziej pozytywnie niż pozostali respondenci oceniają jakość oferty sportowo-rekreacyjnej.

Wykres 26. Korzystanie z usług różnych instytucji lokalnych w okresie ostatnich dwóch lat (dane w %)

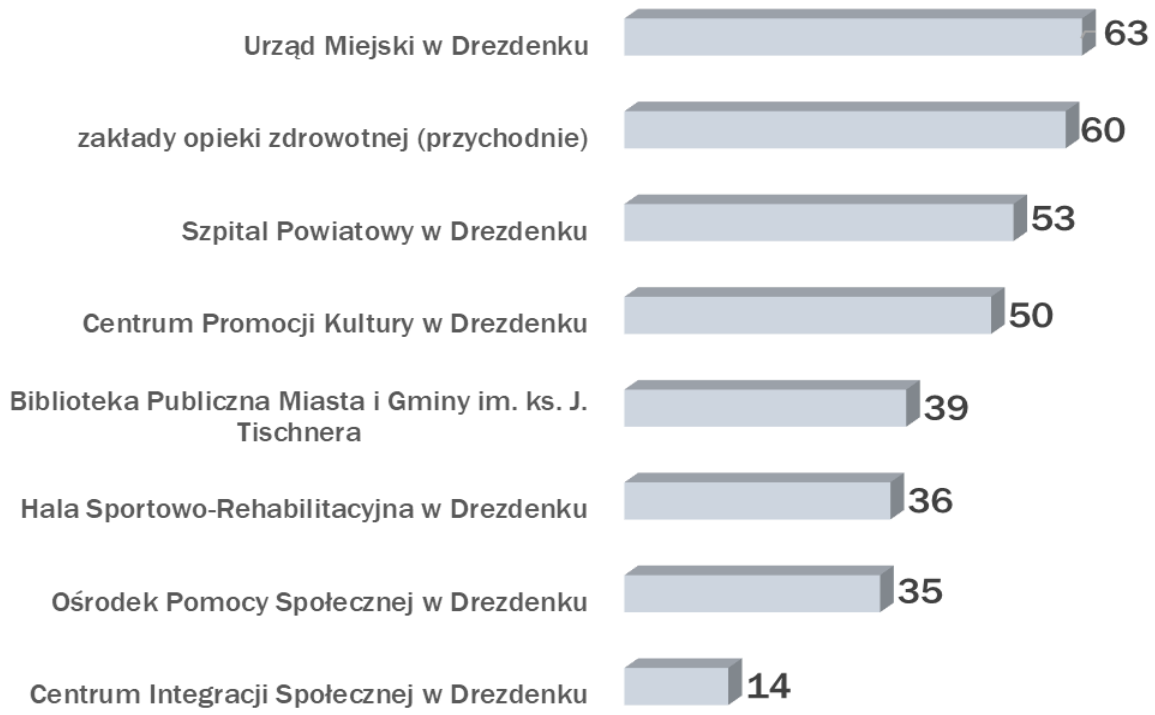

W badaniu ankietowym poruszono również zagadnienia związane z korzystaniem z oferty różnych instytucji lokalnych, jak również oceną jakości tych usług w okresie ostatnich 2 lat, licząc od daty realizacji pomiaru. Respondenci najczęściej korzystali z usług Urzędu Miejskiego w Drezdenku, dalej – zakładów opieki zdrowotnej, a następnie – Szpitala Powiatowego w Drezdenku i Centrum Promocji Kultury w Drezdenku.

Osoby, które skorzystały z usług ww. podmiotów odpowiadały na kolejne pytanie o poziom satysfakcji z otrzymanych usług.

Tabela 27. Ocena jakości usług różnych instytucji lokalnych (dane w %)

	Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. ks. J. Tischnera	Centrum Promocji Kultury w Drezdenku	Urząd Miejski w Drezdenku	Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku	Hala Sportowo-Rehabilitacyjna w Drezdenku	zakłady opieki zdrowotnej (przychodnie)	Szpital Powiatowy w Drezdenku
bardzo zadowolony(a) (5)	51	45	30	25	19	27	12	14
raczej zadowolony(a) (4)	30	37	51	47	47	37	34	26
częściowo zadowolony(a), częściowo niezadowolony(a) (3)	14	14	13	20	32	22	23	29
raczej niezadowolony(a) (2)	2	4	4	4	2	10	21	18
bardzo niezadowolony(a) (1)	3	0	1	4	-	4	11	11
ZADOWOLONY (4+5)	81	82	81	72	66	64	46	41
NIEZADOWOLONY (1+2)	5	4	6	8	2	15	31	30
średnia w skali 1-5:	4,23	4,23	4,05	3,86	3,83	3,72	3,15	3,14

Jak już wspomnieliśmy, uczestnicy pomiaru zostali zapytani również o poziom zadowolenia z usług tych podmiotów, z którymi mieli kontakt (stąd zróżnicowane podstawy procentowania w przypadku każdego z ww. podmiotów). Najwyżej ocenione zostały Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku oraz miejscowe instytucje kultury - Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. ks. J. Tischnera, jak również Centrum Promocji Kultury. Relatywnie wysokie oceny zyskały: Urząd Miejski w Drezdenku i Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku. Na ostatnich miejscach w rankingu uplasowały się instytucje ochrony zdrowia, co jest kolejnym potwierdzeniem, że mieszkańcy krytycznie postrzegają tę sferę życia. Powyższe zestawienie należy interpretować w sposób umiejętny, ponieważ poszczególne podmioty mają swoją specyfikę, świadczą zupełnie inne usługi dla różnych grup odbiorców, a także działają na podstawie różnych regulacji prawnych. Z pewnością powyższe wyniki nie

powinny być analizowane wprost – jako ranking jakości pracy różnych instytucji i podmiotów lokalnych.

Tabela 33. Korzystanie i ocena jakości usług społecznych, które były świadczone w Gminie w okresie ostatnich kilku lat

NAZWA USŁUGI	Korzystanie w okresie ostatnich kilku lat	Ocena (średnia w skali 1-5)
usługa psychologa	19	3,81
usługa prawnika	17	3,44
Kluby Senior+	14	4,44
zajęcia profilaktyczno-wychowawcze na terenach wiejskich (zajęcia świetlicowe dla dzieci)	11	3,39
usługi opiekuńcze	9	3,95
świetlica opiekuńcza w Drezdenku (zajęcia, dożywianie)	8	3,96

W badaniu ankietowym poruszono również zagadnienia związane z korzystaniem z usług społecznych w okresie ostatnich kilku lat, jak również oceną jakości tych usług Respondenci najczęściej korzystali z usług psychologa, usług prawnika oraz klubów seniora. Osoby, które skorzystały z ww. usług odpowiadały na kolejne pytanie o poziom satysfakcji z otrzymanych usług. Najwyżej ocenione zostały natomiast usługi Klubów Senior+, świetlica opiekuńcza w Drezdenku, a także usługi opiekuńcze.

5.3. Diagnoza usług deficytowych

Na podstawie przeprowadzonych badań można zidentyfikować kilka ważnych zagadnień w kontekście niezaspokojonych potrzeb, jak również preferowanych przez mieszkańców kierunków rozwoju w obszarze usług społecznych w Gminie Drezdenko.

Wykres 32. Preferowane działania w sferze społecznej w okresie najbliższego roku (dane w %)

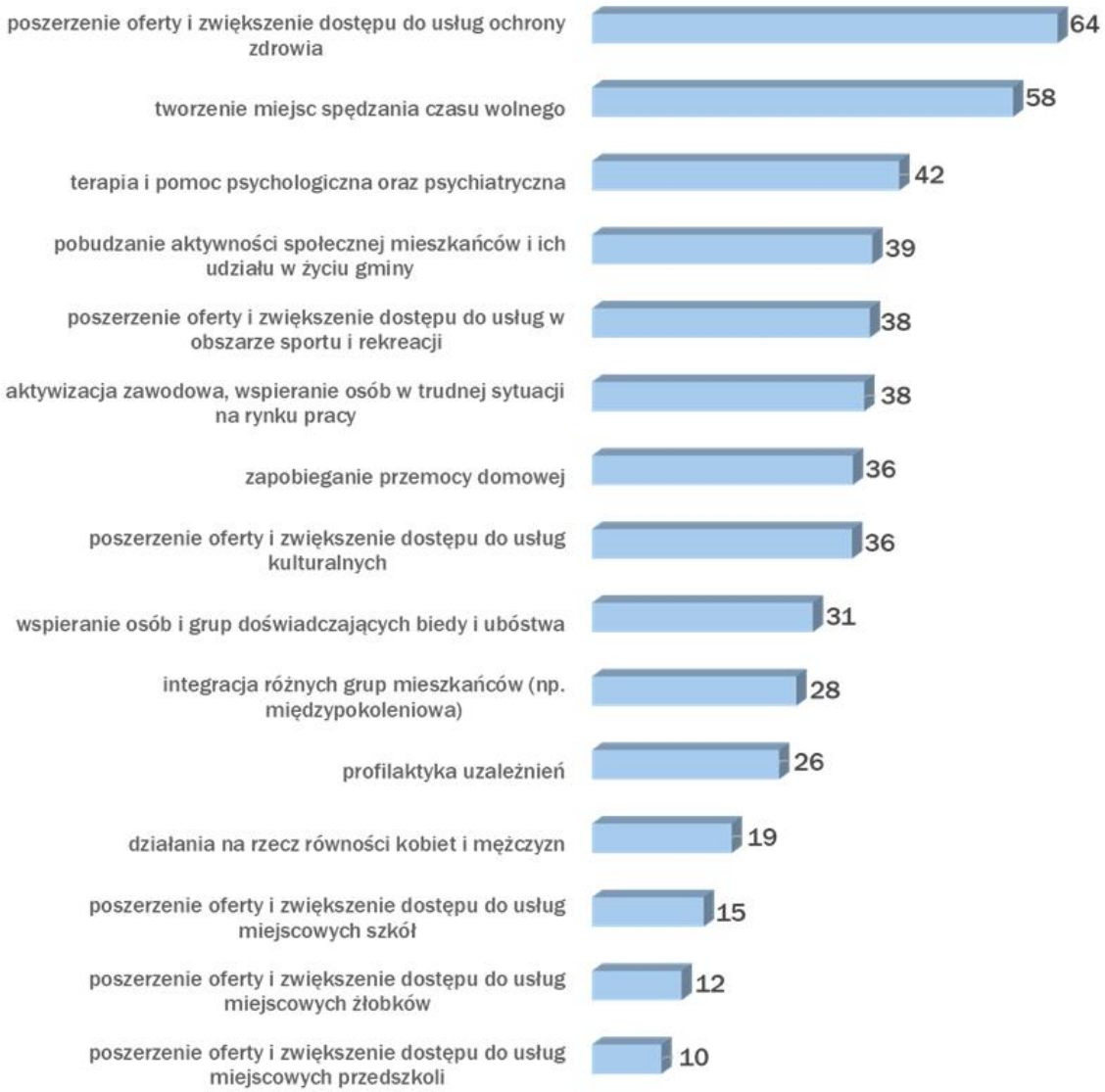

Respondenci mogli wymienić dowolną liczbę kierunków działań, które – ich zdaniem – powinny zostać przeprowadzone w Gminie Drezdenko w okresie najbliższego roku, licząc od daty realizacji pomiaru. Ankietowani w największym stopniu oczekują poszerzenia oferty i zwiększenia dostępu do usług ochrony zdrowia – tego rodzaju przekonanie najczęściej podzielają osoby, które podejmowały przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (69 proc.), respondenci, którzy korzystali z usług miejscowych zakładów opieki zdrowotnej w okresie ostatnich dwóch lat od daty realizacji pomiaru (70 proc.) oraz z usług Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku (79 proc.), osoby w wieku 60–74 lata (80 proc.)

i w wieku powyżej 75 lat i więcej (83 proc.) oraz emeryci i renciści (75 proc.). Potrzebę zapewnienia miejsc spędzania czasu wolnego w największym stopniu dostrzegają respondenci nisko oceniający jakość życia w gminie (76 proc.), osoby w wieku 15-19 lat (wszyscy ankietowani z tej grupy) i 30-39 lat (71 proc.), ankietowani z wykształceniem średnim (68 proc.), osoby posiadające dzieci w wieku 6 lat lub młodsze (73 proc.), a także badani oceniający sytuację ekonomiczną swojego gospodarstwa domowego jako dobrą (71 proc), natomiast tego rodzaju przekonanie jest najmniej rozpowszechnione wśród emerytów i rencistów (41 proc.) proc.) oraz wśród oceniający sytuację ekonomiczną swojego gospodarstwa domowego jako średnią (52 proc.). Bardzo ważną potrzebą społeczną jest również zapewnienie wsparcia w kryzysie zdrowia psychicznego (terapii i pomocy psychologicznej oraz psychiatrycznej). Powyższe oczekiwanie najczęściej wyrażają kobiety (53 proc.) w porównaniu do mężczyzn (31 proc.), respondenci deklarujący, że w ostatnich latach osobiście lub też członkowie ich rodzin skorzystali z usług psychologa (56 proc.), osoby w wieku 40-49 (55 proc.), badani posiadający dzieci w wieku 16-18 lat (62 proc.). Na kolejnych miejscach rankingu znalazły się: pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców i ich udziału w życiu Gminy, poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług w obszarze sportu i rekreacji, a także aktywizacja zawodowa i wspieranie osób w trudnej sytuacji na rynku pracy.

Dodajmy, że powyższy rozkład powinien być interpretowany w sposób umiejętny, zwłaszcza, że odniesienie się do części poruszanych zagadnień wymagało wysokiego poziomu refleksyjności, a – w niektórych przypadkach – również wiedzy eksperckiej. Warto pamiętać, że powyższe zestawienie jest oparte na deklaracjach i subiektywnych ocenach uczestników badania.

Tabela 34. Zapotrzebowanie na różne usługi społeczne (dane w %)

	ta usługa jest potrzebna dla mieszkańców i chciał(a)bym z niej skorzystać	ta usługa jest potrzebna dla mieszkańców, ale osobiście nie chciał(a)bym z niej skorzystać	ta usługa jest niepotrzebna i nie chciał(a)bym z niej skorzystać
pakiet programów zdrowotnych	46	37	17
poszerzenie oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych o nowe zajęcia	43	37	20
klub młodzieżowy - miejsce spotkań dla młodzieży	38	51	12
wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego	35	46	19
usługi pielęgniarskie	35	43	22
miejsce aktywności lokalnej	33	33	33
rehabilitacja dla dzieci i osób starszych	33	53	14
posiłki dla osób starszych i niepełnosprawnych, z dowozem do miejsca zamieszkania	31	50	19
usługi teleopieki	30	44	25
zajęcia z lekkoatletyki dla dzieci i młodzieży	28	51	21
psychiatra i psycholog dla dzieci	27	60	14
dowóz osób starszych do instytucji/urzędów na terenie Gminy	26	53	21
usługi porządkowe dla osób samotnych, niepełnosprawnych oraz starszych	25	57	17
niania na godziny	22	48	31
warsztaty dla rodzin (super rodzic, super dziecko)	22	44	34
mobilny klub międzypokoleniowy w świetlicach wiejskich	21	43	35
Dzienny Dom Pobytu dla Seniorów	21	58	21
mobilne rozmowy telefoniczne, wspierające osoby znajdujące się w trudnych, kryzysowych sytuacjach	21	53	27

dowożenie dzieci z niepełnosprawnością do szkół	19	64	16
mieszkania treningowe, wspomagane	19	47	34
punkt sanitarny dla osób w kryzysie bezdomności	18	57	24
warsztat terapii zajęciowej	18	48	33

Co do zasady, wszystkie usługi wymienione w powyższej tabeli postrzegane są jako potrzebne dla mieszkańców gminy, choć ankietowani nie zawsze chcieliby skorzystać z nich osobiście. Respondenci najczęściej deklarują chęć skorzystania z pakietu programów zdrowotnych, a także z poszerzonej oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych o nowe zajęcia, miejsc spotkań dla młodzieży, wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, usług pielęgniarskich, miejsca aktywności lokalnej, jak również rehabilitacji dla dzieci i osób starszych. Wiele z usług wymienionych w powyższym zestawieniu – co do zasady – należy do oferty o charakterze powszechnym, tj. są one skierowane do szerokich grup odbiorców. Powyższe dane powinny być interpretowane w sposób umiejętny – niższa pozycja w rankingu nie oznacza, że dana usługa jest niepotrzebna. Wiele kategorii usług charakteryzuje się wysokim stopniem specjalizacji, ponieważ są skierowane do konkretnych grup odbiorców o precyzyjnie zdefiniowanych potrzebach. Warto zauważyć, że liczna grupa mieszkańców oczekuje zapewnienia usług transportowych dla grup o specjalnych potrzebach. Co do zasady, tego rodzaju świadczenie nie jest usługą społeczną, jednak możliwość przemieszczania się może być koniecznym warunkiem skorzystania z lokalnej oferty dla wielu grup potencjalnych odbiorców.

Wykres 35. Brakujące usługi społeczne w Gminie Drezdenko (dane w %)

Powyższe informacje zostały zebrane na podstawie odpowiedzi na pytanie otwarte, zatem charakteryzują się silnym rozproszeniem i zróżnicowanym poziomem szczegółowości, co wynika ze specyfiki narzędzia. Respondenci wskazywali jakich – ich zdaniem – usług społecznych brakuje mieszkańcom Gminy Drezdenko. Na etapie pracy z danymi udzielone odpowiedzi zostały zakodowane i przyporządkowane do ogólnych kategorii, które mogą być prezentowane w ujęciu statystycznym. Warto zaznaczyć, że liczna grupa uczestników pomiaru miała trudności z udzieleniem odpowiedzi na tak postawione pytanie (wysoki odsetek braków danych) lub formułowała oczekiwania niezwiązane z obszarem usług społecznych (np. obejmujące zagadnienia budowy „twardej" infrastruktury, jak obiekty sportowe, czy ścieżki rowerowe).

Badani najczęściej wskazują deficyty związane z budowaniem szeroko rozumianej oferty dla młodzieży zamieszkującej Gminę (np. edukacyjno-rozwojowej, czasu wolnego). Na

kolejnym miejscu wskazywano poszerzenie oferty zajęć sportowych. Wysoko w hierarchii potrzeb lokują się dostęp do lekarzy specjalistów i usług ochrony zdrowia, co jest związane m.in. z niską oceną miejscowych instytucji ochrony zdrowia, a także zbyt długim czasem oczekiwania na wizytę lekarską. 3 proc. badanych wskazywało potrzebę tworzenia miejsc spędzania czasu wolnego jak również rozbudowanie oferty usług kulturalnych. Ważnym ustaleniem jest również potrzeba wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego, co koresponduje z innymi informacji prezentowanymi w niniejszym raporcie.

Lokalni eksperci uczestniczący w jakościowej części diagnozy (serii Indywidualnych Wywiadów Pogłębionych oraz w Zogniskowanych Wywiadach Grupowych) zidentyfikowali kluczowe obszary niezaspokojonych potrzeb mieszkańców Gminy i deficytowych usług społecznych. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy jakościowej można sformułować kilka kluczowych wniosków czy zbiorowych rekomendacji dotyczące rozwoju usług społecznych w Gminie Drezdenko i roli, jaką może w tym procesie odegrać przyszłe Centrum Usług Społecznych:

- Zapewnienie dostępności usług specjalistycznych: zwiększenie dostępności lekarzy specjalistów (pediatrów, psychologów dziecięcych, logopedów, neurologów, geriatry, publicznego dentysty) oraz terapeutów i rehabilitantów w miejscu zamieszkania lub poprzez organizację transportu do placówek w większych miastach. Rola CUS: CUS powinno pełnić rolę punktu informacyjnego o dostępnych specjalistach i terminach, a także koordynować transport dla osób mających trudności z dojazdem. Może również inicjować mobilne usługi specjalistyczne (np. mobilny psycholog/psychiatra środowiskowy).
- Rozwój usług opiekuńczych i wsparcia w miejscu zamieszkania: zwiększenie ilości czasu przeznaczanego na usługi opiekuńcze w domu i poszerzenie ich zakresu o wsparcie w sprawach urzędowych, prawnych, finansowych oraz codziennych czynnościach nie-medycznych („złota rączka", pomoc w sprzątaniu/ogrodzie). Rola CUS: CUS może oferować spersonalizowane „wiązki usług" opiekuńczych i wspierających, dostosowanych do indywidualnych potrzeb. Może rozwijać usługi mobilne (np. mobilny fryzjer, pielęgnacja stóp). Kluczowe jest powołanie koordynatora

usług społecznych w ramach CUS. Warto zbadać możliwość utworzenia programu wolontariackiego/opieki sąsiedzkiej.

- Rozwiązanie problemu transportu: stworzenie dostępnego i niedrogiego systemu transportu dla wszystkich mieszkańców, w szczególności dla osób starszych, niepełnosprawnych i mieszkańców wsi, umożliwiającego dojazd do usług medycznych, społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. Dotyczy to zarówno transportu lokalnego, jak i dojazdu do węzłów komunikacyjnych (np. stacja PKP). Rola CUS: CUS może inicjować i koordynować usługi transportowe, np. w ramach „transportu mieszkańca" lub busów dowożących na zajęcia. Może również współpracować z istniejącymi placówkami i organizacjami w optymalizacji wykorzystania posiadanego transportu. Problem transportu jest argumentem za realizowaniem usług bezpośrednio na wsiach.
- Poprawa systemu mieszkaniowego: zwiększenie dostępności i poprawa stanu mieszkań socjalnych/komunalnych. Zmiana kryteriów przydzielania mieszkań, tak aby wspierać osoby dążące do usamodzielnienia, w tym pracujące. Wykorzystanie „pustostanów" po remoncie. Kluczowe jest stworzenie oferty mieszkań treningowych lub wspieranych dla młodych dorosłych z niepełnosprawnościami i osób w kryzysie zdrowia psychicznego. Rola CUS: CUS może wspierać osoby w kryzysie bezdomności i inne grupy w procesie poszukiwania i uzyskiwania mieszkań, w tym w załatwianiu formalności. Może zarządzać lub współzarządzać mieszkaniami treningowymi i wspieranymi.
- Przeciwdziałanie stygmatyzacji i wspieranie relacji społecznych: aktywne działania na rzecz zmiany negatywnych stereotypów związanych z korzystaniem z pomocy społecznej i kryzysem bezdomności. Inwestowanie w budowanie relacji międzyludzkich w świadczeniu usług. Rola CUS: Koncepcja CUS jako instytucji dla „wszystkich" ma potencjał przeciwdziałania stygmatyzacji poprzez uniwersalny dostęp do usług. CUS może organizować otwarte „miejsca aktywności lokalnej" i spotkania międzypokoleniowe, wspierając integrację i przełamywanie samotności. Potrzebni są animatorzy/liderzy społeczni, zwłaszcza na wsiach.

- Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej: poszerzenie oferty zajęć dodatkowych i terapeutycznych w szkołach. Stworzenie lokalnej oferty edukacji specjalistycznej dla dzieci i młodzieży. Zwiększenie dostępności bezpłatnych zajęć sportowych i kulturalnych dla wszystkich grup, w tym młodzieży i osób wykluczonych. Wykorzystanie potencjału świetlic wiejskich. Rola CUS: CUS może koordynować i informować o ofercie czasu wolnego w gminie. Może organizować nowe formy aktywności (np. opieka świetlicowa na wsiach, yoga dla kobiet, zajęcia dla młodych matek, zajęcia sportowe na zlecenie klubów). Może być platformą wymiany doświadczeń między organizatorami. Może angażować seniorów w projekty międzypokoleniowe.
- Wsparcie rozwojowe dla dzieci i rodzin: zwiększenie dostępności diagnozy i terapii dla dzieci z zaburzeniami (np. ASD). Organizacja warsztatów umiejętności wychowawczych i grup wsparcia dla rodziców. Rola CUS: CUS może oferować poradnictwo rodzinne, organizować grupy wsparcia dla rodziców i warsztaty. Może ułatwiać dostęp do specjalistów zewnętrznych poprzez informację i koordynację.
- Wzmocnienie współpracy międzysektorowej i koordynacji usług: poprawa komunikacji i koordynacji między placówkami zdrowia, szkołami, OPS (CUS) i NGO. Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia. Rola CUS: CUS, jako centralna instytucja, ma potencjał do znaczącej poprawy koordynacji usług społecznych. Może ułatwiać kontakty i współpracę między różnymi organizacjami i grupami.
- Stabilne finansowanie i rozwój kadr: zapewnienie stabilniejszego finansowania dla organizacji pozarządowych. Zwiększenie środków na zatrudnienie specjalistów w placówkach. Stworzenie warunków zachęcających wykwalifikowanych terapeutów i pedagogów do pracy w Drezdenku (np. poprzez programy stażowe, wsparcie mieszkaniowe). Rola CUS: CUS może stać się stabilnym partnerem finansowym dla organizacji pozarządowych, zlecając im realizację usług. Może również współtworzyć lokalne programy rozwoju kadr we współpracy z innymi instytucjami i samorządem.

Co do zasady, usługi społeczne powinny być kierowane do społeczności lokalnej, a więc do różnych grup mieszkańców. Respondenci odpowiadali na pytania o preferowane

grupy odbiorców, do których w szczególności powinny być adresowane usługi społeczne w Gminie Drezdenko. Jeśli chodzi o grupy wieku, najczęściej wymieniano w tym kontekście młodzież w wieku lat 16-19, jak również seniorów w wieku 61-80 lat, ponadto liczna grupa badanych widzi potrzebę realizacji usług dla dzieci w wieku 7-15 lat. W przypadku grup kategorialnych badani najczęściej wymieniali osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, następnie – osoby doznające przemocy domowej, seniorów i członków ich rodzin, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego i członków ich rodzin, jak również osoby żyjące w ubóstwie.

5.4. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych

W niniejszym rozdziale prezentujemy najważniejsze ustalenia, dotyczące potrzeb lokalnego sektora usług społecznych (kadry specjalistów). Proces deinstytucjonalizacji, rozumiany zarówno jako wzmocnienie usług środowiskowych, jak i przejście od opieki w instytucjach do usług świadczonych w społeczności lokalnej, wymaga kompleksowych działań, a więc stworzenie systemu wzajemnie komplementarnych usług świadczonych w trybie całodobowym, dziennym i środowiskowym („naczynia połączone...").

Na podstawie zrealizowanej diagnozy w Gminie Drezdenko, ale również innych podobnych badań zidentyfikowane zostały następujące potrzeby kadry (personelu) świadczącej usługi społeczne:

- szkolenia specjalistyczne dla pracowników, atrakcyjne, praktyczne, użyteczne, dopasowane do potrzeb, dostępne (zwłaszcza darmowe), np. w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej, pracy z „trudnymi grupami odbiorców" (np. osobami uzależnionymi lub doznającymi przemocy w rodzinie),
- system wsparcia personelu świadczącego usługi społeczne, np. superwizja, grupy samopomocowe, wymiana doświadczeń,
- podnoszenie kompetencji asystentów rodziny,
- zmiana wizerunku pomocy społecznej.

Do postrzeganych problemów kadry usług społecznych należy m.in. specyfika pracy z „trudnymi" grupami odbiorców, współpraca z rodzinami klientów usług społecznych

(roszczeniowa postawa, rozbudowane oczekiwania, trudności w komunikacji), niskie wynagrodzenia oraz prestiż społeczny wykonywanego zawodu. Niezmiernie ważnym wyzwaniem jest również zmiana postrzegania rozwiązywania problemów społecznych jako obszaru odpowiedzialności całej społeczności lokalnej, a nie wyłącznie enklawy, w której sytuacją osób wykluczonych zajmują się wyłącznie specjaliści z obszaru pomocy społecznej (jak ma to miejsce obecnie). Potrzeba zmiany wizerunku pomocy społecznej odnosi się również do kwestii sposobu postrzegania osób czy grup doświadczających negatywnych zjawisk społecznych, w tym niwelowania negatywnych stereotypów oraz stygmatyzacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Ważnym aspektem była ocena możliwości włączenia zasobów środowiskowych w proces świadczenia usług społecznych. W ocenie badanych ekspertów tego rodzaju działania powinny być „obudowane" aktywnością społeczną, co oznacza przyjęcie modelu partycypacyjnego, opartego na relacjach, a także na współpracy z rodziną, otoczeniem sąsiedzkim i wolontariacie. W tym kontekście szczególnie pozytywne oceny formułowano na temat dotychczasowych doświadczeń, związanych z pracą metodą OSL (organizowania społeczności lokalnych). Kluczowe znaczenie ma przeprowadzenie dobrej diagnozy potrzeb (indywidualnych lub grupowych), a następnie zaprojektowanie dopasowanych, „szytych na miarę" działań.

Na podstawie diagnozy (oraz innych dostępnych badań) można stwierdzić, że lokalni usługodawcy mogliby zwiększyć zakres i wymiar świadczonych usług, co jest uzależnione od ich finansowania (zamówień publicznych). W tym kontekście ważne są procedury zamówień publicznych, które powinny być oparte na kryteriach merytorycznych, pozacenowych. Innymi słowy, chodzi o wybór doświadczonych, solidnych wykonawców, świadczących wysokiej jakości usługi, a następnie weryfikację sposobu ich realizacji. Część rozmówców uważa, że dobrym rozwiązaniem (zapewniającym stabilizację i możliwość budowania trwałych zasobów) są umowy wieloletnie (np. lata), choć ich realizacja wiąże się z ryzykiem dla wykonawców.

5.5. Przyczyny braku realizacji usług społecznych

Jak pokazuje zgromadzony materiał empiryczny, w Gminie Drezdenko realizowany jest pakiet usług społecznych, skierowanych do różnych grup mieszkańców. Na podstawie

diagnozy można stwierdzić, że stopień zaspokojenia potrzeb społecznych był przeciętny w porównaniu do innych jednostek samorządu terytorialnego o zbliżonej charakterystyce. Dostępność niektórych usług w Gminie była niewystarczająca (np. zbyt mała liczba usług, zakres i wymiar godzinowy), ponadto badanie pozwoliło na identyfikację nowych kategorii potrzeb społecznych, które powinny zostać zaspokojone poprzez usługi, a także uchwycenie dynamiki zmian owych potrzeb (przykładem narastającego problemu społecznego jest obszar zdrowia psychicznego).

Wśród najważniejszych przyczyn braku realizacji usług społecznych w Gminie można wymienić:

- ograniczone środki na finansowanie usług społecznych (np. poprzez zlecanie na podstawie Prawa zamówień publicznych lub w trybie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie),
- brak wystarczającej kadry specjalistów w niektórych obszarach usług społecznych (np. obszar zdrowia psychicznego),
- ograniczona liczba usługodawców, lokalny rynek usług społecznych znajdujący się na wczesnym etapie rozwoju,
- niewykorzystany potencjał koordynacji usług społecznych (wzmocnienie tego obszaru poprzez powołanie Centrum Usług Społecznych będzie sprzyjać bardziej racjonalnemu gospodarowaniu zasobami),
- rezerwy w obszarze współpracy międzyinstytucjonalnej w Gminie.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

6. Wstęp

„Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Drezdenko na lata 2026-2028" bazuje na dwóch kluczowych pojęciach, tj.: usługi społeczne i deinstytucjonalizacja. W niniejszym dokumencie usługi społeczne są rozumiane zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. 2019 poz. 1818), na podstawie której usługi społeczne:

- oznaczają działania z zakresu 14 obszarów wymienionych w art. 2 ustawy, tj.: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej,
- świadczone są w formie niematerialnej i bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców,
- świadczone są przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje[40].

Pojęcie deinstytucjonalizacji jest rozumiane w „Planie" jako „proces rozwoju usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności (również profilaktycznych), które mają wyeliminować konieczność opieki instytucjonalnej"[41]. Do usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności zaliczamy usługi w miejscu zamieszkania, dzienne usługi instytucjonalne oraz usługi całodobowe krótkookresowego pobytu i długookresowego pobytu, pod warunkiem, że są realizowane dla niewielkiej liczby osób. W przytoczonej definicji, na uwagę zwraca również słowo proces, z uwagi na fakt, że są to działania zaplanowane i rozłożone w czasie.

Niniejszy dokument został opracowany w celu przekształcenia istniejącego systemu opieki instytucjonalnej na rzecz modelu opartego na rozwoju usług w środowisku lokalnym, wsparciu społecznym i integracji osób wymagających takiego wsparcia. „Plan" powstał w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na nowe podejście do zagadnień społecznych, z naciskiem na autonomię, godność i pełne uczestnictwo mieszkańców w życiu gminnej wspólnoty. Liderem „Planu" jest Gmina Drezdenko wraz ze wszystkimi jednostkami organizacyjnymi.

Priorytetem jest zapewnienie dobrej jakości, zróżnicowanego wsparcia dla osób z różnymi potrzebami, umożliwiającego im pełne korzystanie z przynależnych im praw oraz

[40] Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. 2019, poz. 1818)
[41] Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności

rozwijanie swoich indywidualnych zasobów i potencjałów. W kontekście zmian zachodzących w społeczeństwie, lokalne podmioty będą dążyć do stworzenia sprzyjających warunków, które umożliwią mieszkańcom aktywne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej. Niniejszy „Plan" odpowiada na wyzwania związane z: przebudową lokalnego wsparcia, wzbogacenia katalogu usług społecznych służących wspieraniu autonomii i samodzielności mieszkańców oraz tworzenia otwartej i inkluzywnej społeczności Gminy, kierującej się wartościami solidarności, szacunku i akceptacji dla wszystkich jej członków.

7. Cel główny i cele szczegółowe Planu

7.2. Cel główny Planu

Celem głównym „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Drezdenko na lata 2025-2028" jest ustanowienie sprawie działającego systemu realizacji usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, uwzględniającego istniejące zasoby, potencjał i potrzeby mieszkańców.

Cel główny będzie realizowany poprzez działania wyznaczane przez następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy nr 1: Rozwój i integracja usług społecznych służących wzmocnieniu funkcjonowania rodziny, w tym pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych
- Cel szczegółowy nr 2: Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek i/lub chorobę
- Cel szczegółowy nr 3: Rozwój zintegrowanych usług społecznych umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami godne życie w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności
- Cel szczegółowy nr 4: Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego
- Cel szczegółowy nr 5: Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności, osób zagrożonych bezdomnością, jak również osób z uzależnieniami

7.3. Kierunki interwencji (cele horyzontalne)

W ramach działań zaplanowanych i opisanych w częściach poświęconych poszczególnym celom szczegółowym, realizacja programu będzie polegać na prowadzeniu procesów przekrojowych. Zależy od nich poziom skuteczności realizacji wszystkich celów - zarówno celu głównego, jak i celów szczegółowych. Są to:

- utworzenie Centrum Usług Społecznych poprzez przekształcenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku,
- wdrożenie modelu „jednego okienka" dla odbiorców usług społecznych,
- wdrożenie systemu koordynacji i integracji usług społecznych,
- wdrożenie *case managementu* jako kluczowej metody pracy socjalnej,
- rozwój współpracy międzysektorowej w odpowiedzi na wyzwania społeczne, wymagające kompleksowości wsparcia oraz współpracy specjalistów z różnych zakresów usług społecznych - dotyczy to także współpracy pomiędzy różnymi instytucjami, dla których organizatorem są różne szczeble administracji centralnej i samorządowej, których zadania realizowane są także w Gminie Drezdenko,
- wdrażanie i rozwój modelu Organizowania Społeczności Lokalnej (OSL) jako istotnego elementu wspierającego usługi społeczne oraz włączenie społeczne,
- tworzenie systemu zwiększającego partycypację w realizacji celów „Planu" przez podmioty niepubliczne, zapewniające dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami (np. warunki i kryteria w zamówieniach publicznych),
- podniesienie kwalifikacji i kompetencji osób działających na rzecz wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w środowisku lokalnym,
- zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami przez instytucje gminne, zgodnie z art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami jako: „dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno–komunikacyjną, co najmniej w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6, będącą wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia".

7.4. Cel szczegółowy nr 1

Rozwój i integracja usług społecznych służących wzmocnieniu funkcjonowania rodziny, w tym pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych

W niniejszym „Planie" przyjęto ogólny model realizacji celu polegający na stworzeniu komplementarnego systemu wsparcia rodziny, uwzględniającego cztery najważniejsze kierunki: edukację i informowanie, wielokierunkową profilaktykę, uporządkowanie i rozszerzenie katalogu usług społecznych w tym zakresie oraz stałe podnoszenie kwalifikacji personelu działającego w tym obszarze.

Wiedza na temat istniejących możliwości wsparcia jest niezbędna w sytuacjach kryzysowych. Ważna jest edukacja i informowanie o skutecznych metodach radzenia sobie z tego rodzaju wyzwaniami oraz dostępnych narzędziach wsparcia ze strony instytucji i organizacji lokalnych. Dotyczy to również aspektów prawnych, jak również wiedzy o wyzwaniach związanych z opieką i wychowaniem dzieci i młodzieży.

W rodzinach, w których występują uzależnienia, szczególnie istotna jest wielokierunkowa profilaktyka, zarówno w odniesieniu do osobistych problemów członków rodziny, jak i szeroko rozumianych wyzwań społecznych stojących przed rodziną.

W Gminie Drezdenko realizowane są usługi społeczne wspierające rodzinę, wymagają one jednak uporządkowania w kierunku kompletnego i komplementarnego rozwiązania systemowego. Niezbędne jest również uzupełnienie katalogu tych usług.

Wsparcie integralności i wydolności społecznej rodziny wymaga kompetentnej i zaangażowanej kadry (np. pracowników socjalnych, terapeutów, pedagogów itp.). Ich kształcenie, tworzenia warunków do integracji środowisk wsparcia oraz wymiany doświadczeń i planowania wspólnych działań przez instytucje i organizacje zajmujące się tą problematyką.

Tabela 36. Działania zaplanowane w ramach celu szczegółowego nr 1

Lp.	Działania	Realizatorzy
1.1	**Rozwój usług profilaktycznych i bezpośrednich usług środowiskowych wspierających dzieci i rodzinę poprzez:** - Wdrożenie modelu „jednego okienka"	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja:** Ośrodek Pomocy Społecznej

	- Tworzenie i rozwój multidyscyplinarnych zespołów specjalistów z różnych dziedzin, co umożliwi spójne i skoordynowane wsparcie dziecka i rodziny - Rozwój poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapeutycznego: udzielanie pomocy psychologicznej, pedagogicznej oraz terapeutycznej dla dzieci oraz rodziców, w tym pomoc w radzeniu sobie z problemami emocjonalnymi, relacjami w rodzinie, trudnościami szkolnymi - Warsztaty i zajęcia edukacyjne: organizacja warsztatów i zajęć dla dzieci i rodziców, np. szkoła dla rodziców, programy i działania na rzecz aktywnego spędzania czasu przez rodziny z dziećmi, zajęcia okołoporodowe dla kobiet w ciąży - Grupa wsparcia dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo–wychowawczymi - Programy wsparcia zdrowia psychicznego: organizacja spotkań i warsztatów, w których dzieci i rodzice mogą zdobyć wiedzę na temat zdrowia psychicznego oraz nauczyć się radzić sobie z trudnościami emocjonalnymi - Programy aktywizujące: organizacja różnych form aktywności dla dzieci i młodzieży, takich jak np. wypoczynek letni – kolonie, obozy, wycieczki, wyjścia do kina, teatru, na basen które mają na celu rozwijanie zainteresowań i pasji, a także budowanie relacji z rówieśnikami. - Punkt konsultacyjny dla ofiar i świadków przemocy domowej - Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej - Wsparcie rodzin w leczeniu choroby alkoholowej i innych uzależnień - Wsparcie psychologiczne dzieci i młodzieży - Wsparcie logopedy dla dzieci i młodzieży, - Wsparcie rodziców w zakresie diagnozy i terapii dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, - Zajęcia ogólnorozwojowe dla dzieci, w tym gimnastyka korekcyjna oraz zajęcia wyrównawcze itp. - Zajęcia socjoterapeutyczne i psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży - Rozwój placówek wsparcia dziennego (w tym zajęcia dla dzieci i młodzieży na terenach wiejskich).	w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, szkoły, sąd, kuratorzy sądowi, ośrodek kuratorski, lokalne instytucje kultury

	- Wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej (np. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa)	
1.2	**Rozwój usług środowiskowych, umożliwiających powrót lub utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej poprzez:** - Asystenturę rodziny - Spotkania dla rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - Poradnictwo specjalistyczne - Terapię dla rodziny i jej członków - Grupy samopomocowe - Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze
1.3	**Podniesienie kwalifikacji i kompetencji osób działających na rzecz wspierania rodziny w środowisku lokalnym, w tym asystentów rodziny poprzez:** - Szkolenia - dotyczące m.in. przemocy w rodzinie, pracy z rodziną, komunikacji interpersonalnej, psychologii, prawa rodzinnego i opiekuńczego, a także praktycznych umiejętności, takich jak przygotowywanie planów pomocy dla rodzin - Kursy i studia podyplomowe - umożliwienie zdobycia specjalistycznej wiedzy i umiejętności w zakresie pracy z rodziną - Warsztaty i konferencje - umożliwiające wymianę doświadczeń i zdobycie nowej wiedzy z zakresu pracy z rodziną, zarówno organizowane lokalnie, jak w innych miejscach w Polsce i za granicą - Praktyki zawodowe - umożliwiające zdobycie praktycznych umiejętności w pracy z rodziną - Superwizję i indywidualne konsultacje - umożliwiające uzyskanie wsparcia i porady od specjalistów w zakresie pracy z rodziną	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, szkoły wyższe
1.4	**Rozwój działań wspierających usługi społeczne na rzecz wzmocnienia rodziny, w tym:** - Kampanie promujące rodzinę - Rozwój wolontariatu, ruchów samopomocowych i sąsiedzkich	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w

	wspierających rodzinę - Wdrożenie i rozwój działań prowadzonych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej, wspierających społeczność lokalną, lokalnych liderów i tworzenie miejsc aktywności lokalnej (klubów, świetlic itp.)	przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
Źródła finansowania: - budżet Gminy Drezdenko - budżet państwa - Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 - inne dostępne źródła finansowania		

7.5. Cel szczegółowy nr 2

Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek i/lub chorobę

Skuteczny i trwały system świadczący usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia ze względu na wiek i/lub chorobę opiera się na kilku filarach. Pierwszym z nich jest dostępność i równość w dostępie do usług społecznych dla wszystkich osób potrzebujących, niezależnie od wieku, choroby czy innych czynników. Dostępność ma obejmować aspekty przewidziane w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, jak i dostępność finansową.

Kolejny filar to indywidualizacja i personalizacja usług, które uwzględniają indywidualne potrzeby i preferencje osób korzystających z usług. Kluczem jest stały monitoring i zrozumienie różnorodności potrzeb i oczekiwań oraz umożliwienie elastycznego i spersonalizowanego podejścia do świadczenia usług.

Wielosektorowość i współpraca to filar systemu opierający się na ścisłej współpracy różnych sektorów, takich jak opieka zdrowotna, społeczna, edukacja i inne. Takie podejście pozwala na kompleksowe zaspokajanie różnorodnych potrzeb osób korzystających z usług.

Niezbędne jest także podejście holistyczne i wsparcie komplementarne. System powinien zapewniać wsparcie nie tylko w zakresie opieki medycznej, ale również w innych sferach życia, takich jak wsparcie emocjonalne, społeczne, rehabilitacja czy integracja zawodowa. Ważne jest uwzględnienie kompleksowych potrzeb i zapewnienie całościowego wsparcia.

Ostatnim elementem jest zapewnienie kontynuacji i ciągłość opieki. Odnosi się to zarówno do systemu środowiskowych usług społecznych, jak i opieki oraz wsparcia instytucjonalnego, jeśli takie wsparcie w indywidualnym przypadku staje się niezbędne. System ten powinien być odpowiednio wystandaryzowany i skoordynowany.

Tabela 37. Działania zaplanowane w ramach celu szczegółowego nr 2

Lp.	Działania	Realizatorzy
2.1	**Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych poprzez:** - Ocenę potrzeb - system powinien umożliwić dokładną ocenę potrzeb osób, które korzystają ze świadczeń społecznych. - Wdrożenie indywidualnych planów wsparcia - na podstawie przeprowadzonej oceny potrzeb, powinien być tworzony indywidualny plan wsparcia, który będzie zawierał konkretne cele, zadania i działania, jakie będą realizowane w ramach wsparcia dla danej osoby. - Zwiększenie dostępności różnych form wsparcia - system powinien umożliwiać wybór różnych form wsparcia np. wsparcie w miejscu zamieszkania, wsparcie w formie wizyt domowych, wsparcie w placówkach dziennego pobytu, placówkach opiekuńczych, ośrodkach dla osób z niepełnosprawnościami, hospicjach itp. - Utworzenie multidyscyplinarnych zespołów specjalistów - w ramach systemu powinny funkcjonować zespoły specjalistów z różnych dziedzin. - Monitoring i ocena jakości usług - system powinien zawierać mechanizmy monitoringu i oceny jakości świadczonych usług, w tym badania satysfakcji klientów i ich rodzin.	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, podmioty lecznicze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, firmy prywatne
2.2	**Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez:** - Wdrożenie metody „jednego okienka” dla osób i rodzin pełniących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w

	- Rozwój usług opieki wytchnieniowej - Wdrożenie i rozwój kompleksowych form wsparcia dla opiekunów faktycznych, w tym: grup wsparcia i poradnictwa	przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
2.3	**Rozwój środowiskowych form wsparcia w postaci usług społecznych poprzez:** - Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (świadczonych w miejscu zamieszkania odbiorcy) - Zajęcia dla seniorów w oparciu o siedzibę świetlic wiejskich, - Zajęcia dla seniorów ułatwiające poruszanie się w internecie - Pomoc prawną - Pomoc psychologiczną - wsparcie psychologiczne dla osób w trudnej sytuacji życiowej, które może być realizowane indywidualnie lub w grupach - Zapewnienie usług pielęgniarki środowiskowej - Rozwój usług sąsiedzkich - pomoc w codziennych czynnościach - pomoc w zakupach, gotowaniu, sprzątaniu oraz w innych codziennych czynnościach dla osób z starszych, także z wykorzystaniem wolontariatu - Rozwój placówek wsparcia dziennego (w tym Dziennego Domu pobytu) - Koperty życia - Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego - Wprowadzenie usługi „złotej raczki”, mobilnego fryzjera itp. - Zwiększenie dostępu do usług z zakresu geriatrii (m.in. rehabilitacji, fizykoterapii mobilnej i stacjonarnej) - Tworzenie infrastruktury odpowiedniej do potrzeb seniorów, w tym	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, firmy prywatne

	ławki dla seniorów na terenach wiejskich, przy ścieżkach rowerowych itp. - Grupy wsparcia i samopomocowe dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin - zajęcia wspierające SENIORÓW zagrożonych uzależnieniami i przemocą - Usługi porządkowe dom/ogród dla samotnych osób starszych i niepełnosprawnych	
2.4	**Wsparcie i rozwój kadr świadczących usługi społeczne poprzez:** - Szkolenia i kursy w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnościami, terapii uzależnień, pracy socjalnej itp. - Superwizję, która umożliwia pracownikom usług społecznych konsultację swoich działań z doświadczonym specjalistą. - Mentoring - czyli indywidualny program wsparcia, w którym bardziej doświadczony pracownik usług społecznych (mentor) udziela pomocy i wsparcia młodszemu lub początkującemu pracownikowi (mentee), pomagając mu w rozwoju zawodowym i osobistym. - Coaching - jest to indywidualny program wsparcia, który pomaga pracownikom usług społecznych w rozwoju umiejętności, samodyscyplinie i osiągnięciu celów w pracy. - Grupy wsparcia - grupy, w których pracownicy usług społecznych mogą dzielić się swoimi doświadczeniami, zyskać wsparcie i pomóc sobie nawzajem w radzeniu sobie z trudnościami. - Udział w konferencjach branżowych i innych wydarzenia organizowane przez organizacje pozarządowe, firmy czy wyższe uczelnie, które umożliwiają pracownikom usług społecznych zdobycie nowej wiedzy i umiejętności w swojej dziedzinie pracy, poznanie nowych trendów, metod i narzędzi oraz wymianę doświadczeń z innymi specjalistami.	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
2.5	**Rozwój działań wspierających usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym:** - Kampanie na rzecz osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. - Kampanie informacyjne, umożliwiające poznanie oferty wsparcia dla osób niesamodzielnych i ich opiekunów faktycznych. - Rozwój wolontariatu, ruchów samopomocowych i sąsiedzkich. - Wdrożenie i rozwój działań metodą Organizowania Społeczności Lokalnej, wspierających społeczność lokalną, lokalnych liderów	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek

	i tworzenie miejsc aktywności lokalnej (klubów, świetlic itp.).	Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
Źródła finansowania: - budżet Gminy Drezdenko - budżet państwa - Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 - inne dostępne źródła finansowania		

7.6. Cel szczegółowy nr 3

Rozwój zintegrowanych usług społecznych umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami godne życie w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności

Postęp medycyny, starzenie się społeczeństwa oraz wzrastający poziom chorób cywilizacyjnych powoduje dynamiczny wzrost zapotrzebowania na zintegrowane usługi społeczne, których odbiorcami będzie coraz liczniejsza grupa osób z niepełnosprawnościami, wymagających dziennego lub całodobowego (krótkoterminowego lub długoterminowego) wsparcia. Rozwój zintegrowanych usług społecznych powinien dawać osobom z niepełnosprawnościami możliwość wyboru formy pomocy i wsparcia. Powinien również umożliwić godne, niezależne życie w społeczności lokalnej. Wymaga to zapewnienia usług społecznych, odpowiadających na indywidualne potrzeby, w tym usług pomocy społecznej i wsparcia rodziny, ochrony zdrowia, reintegracji społecznej oraz zawodowej poprzez stworzenie miejsc pracy wysokiej jakości dla osób z niepełnosprawnościami.

W przypadku idei godności i niezależnego życia kluczowym staje się rozwój mieszkalnictwa chronionego/wspomaganego wraz z koszykiem usług oraz zapewnienie dostępności (architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej oraz cyfrowej) dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Tabela 38. Działania zaplanowane w ramach celu szczegółowego nr 3

Lp.	Działania	Realizatorzy
3.1	**Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami poprzez:** - Wdrożenie modelu „jednego okienka". - Tworzenie multidyscyplinarnych zespołów zadaniowych w obszarze niepełnosprawności - Rozwój współpracy międzysektorowej, obejmującej instytucje pomocy i integracji społecznej oraz podmioty lecznicze. - Opracowanie katalogu i standardów usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami.	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
3.2	**Wsparcie rodziny realizującej opiekę nad osobą z niepełnosprawnościami, w tym wsparcie w postaci realizacji usług poprzez:** - Rozwój opieki wytchnieniowej, wspierającej opiekunów faktycznych. - Wsparcie szkoleniowe, doradcze, psychologiczne i technologiczne dla opiekunów faktycznych.	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej,
3.3	**Wdrożenie idei niezależnego życia dla osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących w społeczności lokalnej oraz mieszkańców domów pomocy społecznej poprzez:** - Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych - Dzienny dom pobytu - Rozwój usług asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami - Wprowadzenie usługi mobilnej i stacjonarnej, rehabilitacji, psychiatrii, neurologii oraz dentysty	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe,

	- Rozwój usług transportowych (door to door). - Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego. - Usługi porządkowe dom/ogród dla samotnych osób starszych i niepełnosprawnych - Prowadzenie okresowej oceny możliwości usamodzielnienia mieszkańców domów pomocy społecznej (skierowanych przez CUS). - Zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami przez wszystkie instytucje gminne (w tym tłumacz języka migowego) - Wprowadzenie usług wspierających codzienne funkcjonowanie np. „złota rączka", drobne naprawy itp.	inne jednostki samorządu terytorialnego, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, domy pomocy społecznej
3.4	**Rozwój podmiotów ekonomii społecznej, jako skutecznego realizatora reintegracji społeczno–zawodowej osób z niepełnosprawnościami, poprzez:** - Promowanie ekonomii społecznej - Tworzenie przedsiębiorstw społecznych, zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami - Zlecanie zadań podmiotom ekonomii społecznej, które zatrudniają osoby z niepełnosprawnościami	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, OWES
3.5	**Rozwój działań wspierających usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, w tym:** - Kampanie na rzecz godnego życia osób z niepełnosprawnościami - Rozwój wolontariatu, ruchów samopomocowych i sąsiedzkich wspierających osoby z niepełnosprawnościami - Wdrożenie i rozwój działań realizowanych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej, wspierających społeczność lokalną, lokalnych liderów i tworzenie miejsc aktywności lokalnej (klubów, świetlic itp.)	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,

		organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
Źródła finansowania: - budżet Gminy Drezdenko - budżet państwa - Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 - inne dostępne źródła finansowania		

7.7. Cel szczegółowy nr 4

Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego

Skuteczny system usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego powinien opierać się na środowiskowym modelu opieki psychiatrycznej, obejmującym usługi z zakresu zdrowia oraz pomocy społecznej i wsparcia rodziny, świadczonych blisko miejsca zamieszkania osób doświadczających kryzysu zdrowia psychicznego. Środowiskowy model opieki psychiatrycznej stawia na pierwszym miejscu potrzeby człowieka, a nie instytucji, umożliwia współdecydowanie pacjenta o rodzaju leczenia i wsparcia, zwiększając tym samym jego podmiotowość. Jego rezultatem jest ograniczenie liczby hospitalizacji oraz włączenie społeczne osób w kryzysie zdrowia psychicznego. Wdrożenie środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej jest wyzwaniem zarówno dla podmiotów leczniczych, jak i instytucji pomocy i integracji społecznej, wymagającym rozwoju współpracy międzysektorowej i zmian organizacji świadczenia usług społecznych.

Tabela 39. Działania zaplanowane w ramach celu szczegółowego nr 4

Lp.	Działania	Realizatorzy
4.1	**Wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez:** - Wdrożenie modelu „jednego okienka” - Tworzenie i rozwój multidyscyplinarnych zespołów wspierających osoby doświadczające kryzysu zdrowia psychicznego w procesie zdrowienia - Rozwój współpracy międzysektorowej, obejmującej instytucje pomocy i integracji społecznej oraz podmioty lecznicze - Opracowanie katalogu i standardów usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
4.2	**Wsparcie i rozwój kadr świadczących usługi społeczne (w tym zdrowotne) dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego poprzez:** - Zapewnienie specjalistycznych szkoleń, umożliwiających nabycie kwalifikacji w kluczowych profesjach pomocowych, związanych z psychiatrią środowiskową, tj. terapeuta środowiskowy, asystent zdrowienia - Zapewnienie superwizji zarządzającym i specjalistom wspierającym osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, tj. pracownik socjalny, terapeuta środowiskowy, asystent zdrowienia, asystent rodziny, psycholog, psychoterapeuta	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
4.3	**Rozwój zintegrowanych usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego poprzez:** - Wzrost poziomu specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi - Zapewnienie wsparcia rodzinom osób w kryzysie zdrowia psychicznego - Współpraca ze szkołami, podmiotami leczniczymi i podmiotami ekonomii społecznej, zapewniającymi wsparcie osobom w kryzysie zdrowia psychicznego	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe,

		podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, szkoły, sąd
4.4	**Rozwój podmiotów ekonomii społecznej, jako skutecznego realizatora reintegracji społeczno–zawodowej osób w kryzysie zdrowia psychicznego, poprzez:** - Promowanie ekonomii społecznej - Tworzenie przedsiębiorstw społecznych, zatrudniających osoby w kryzysie zdrowia psychicznego - Zlecanie zadań podmiotom ekonomii społecznej, które zatrudniają osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, OWES
4.5	**Rozwój działań wspierających usługi społeczne dla osób z w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym:** - Kampanie przeciwdziałające stygmatyzacji osób w kryzysie zdrowia psychicznego - Rozwój wolontariatu, ruchów samopomocowych i sąsiedzkich, wspierających osoby w kryzysie zdrowia psychicznego - Wprowadzenie środowiskowej opieki psychologicznej, psychiatrycznj, psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - Utworzenie miejsca spotkań dla osób w kryzysie psychicznym - Prowadzenie działań mających na celu utworzenie mieszkania treningowego i wspomaganego - Wdrożenie i rozwój działań realizowanych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej, wspierających społeczność lokalną, lokalnych liderów i tworzenie miejsc aktywności lokalnej (klubów, świetlic itp.).	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
Źródła finansowania: - budżet Gminy Drezdenko - budżet państwa		

- Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
- inne dostępne źródła finansowania

7.8. Cel szczegółowy nr 5

Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności, osób zagrożonych bezdomnością, jak również osób z uzależnieniami

Kluczowe elementy systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością to przede wszystkim: prewencja i wczesna interwencja, nieoceniające podejście do problemów osób w kryzysie bezdomności, rozwój różnorodnych form mieszkalnictwa, oraz kompleksowe wsparcie ze szczególnym uwzględnieniem integracji społecznej.

System prewencji i wczesnej interwencji, powinien się skupiać na zapobieganiu bezdomności poprzez programy prewencyjne, takie jak pomoc w utrzymaniu mieszkania, doradztwo finansowe, wsparcie zdrowia psychicznego i innych obszarów itp.

Nieoceniające podejście, to takie, które w ramach wsparcia wolne jest od oceniania i stygmatyzacji osób dotkniętych bezdomnością. W to miejsce należy koncentrować się na zapewnieniu im empatycznego i szanującego traktowania, które zachęca do podniesienia empowermentu tych osób.

Dostęp do bezpiecznego i stabilnego mieszkania to kluczowy element wychodzenia z bezdomności. Ze względu jednak na wieloproblemowość sytuacji osób w kryzysie bezdomności (od uzależnień, przez problemy zdrowotne w tym problemy zdrowia psychicznego, aż po problemy prawne i finansowe), system powinien być zróżnicowany, a jego elementy powinny koncentrować się nie tylko na kwestiach finansowych, ale także na specyficznej metodyce pracy socjalnej.

Integracja społeczna to klucz do wychodzenia osób z kryzysu bezdomności, a przede wszystkim fundament do trwałości takiej zmiany. Skuteczny system powinien oferować całościowe wsparcie, które obejmuje nie tylko zapewnienie dachu nad głową, ale również wsparcie w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego, umiejętności życiowych, edukacji, szkoleń zawodowych oraz powrót do uczestnictwa w kulturze i przywracania poczucia więzi wspólnotowych i budowania tożsamości osoby bezdomnej.

Z kolei rozwiązywanie problemu uzależnień wiąże się przede wszystkim z szeroko rozumianymi działaniami z obszaru profilaktyki, a więc zapobiegania i minimalizacji skali ww. zjawisk. Skuteczny system wsparcia musi również zawierać elementy związane ze wsparciem osób i rodzin dotkniętych tego rodzaju problemami.

Tabela 40. Działania zaplanowane w ramach celu szczegółowego nr 5

Lp.	Działania	Realizatorzy
5.1	**Wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych zapobiegających bezdomności poprzez:** - Wdrożenie metody „jednego okienka” - Tworzenie i rozwój multidyscyplinarnych zespołów specjalistów z różnych dziedzin, co umożliwi spójne i skoordynowane wsparcie osób w kryzysie bezdomności - Opracowanie jednolitych standardów świadczenia usług dla osób zagrożonych bezdomnością oraz dla bezdomnych. Standardy te powinny określać m.in. zakres świadczonych usług, kwalifikacje pracowników socjalnych, procedury postępowania i interwencji, itp. - Powołanie partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej oraz instytucji publicznych zajmujących się problematyką bezdomności w celu wymiany doświadczeń oraz zapewnienia kompleksowego wsparcia dla osób zagrożonych lub doświadczających bezdomności	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
5.2	**Wsparcie osób doświadczających bezdomności i zagrożonych bezdomnością oraz dotkniętych uzależnieniami poprzez:** - Rozwój usług prewencyjnych dla osób zagrożonych bezdomnością poprzez działania w zakresie mieszkalnictwa pozwalające kontrolować zadłużenie, zwiększenie dostępności do pracy socjalnej i rozwój współpracy międzysektorowej - Rozwój poradnictwa oraz indywidualnych konsultacji (w tym prawnych) dla osób będących w kryzysie bezdomności oraz dla osób korzystających lub niekorzystających z terapii, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy związanej z uzależnieniami oraz innych osób potrzebujących wsparcia prawnika - Zajęcia związane z aktywnością fizyczną i kulturalną - organizowanie spotkań i zajęć, takich jak sport, sztuka, muzyka, a także zajęcia edukacyjne zarówno w instytucjach zajmujących się takimi działaniami, jak i w świetlicach dziennego pobytu osób w kryzysie bezdomności - Programy rehabilitacyjne - programy rehabilitacyjne, takie jak terapia	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, lokalne instytucje kultury

	uzależnień i leczenie chorób psychicznych, itp. - Aktywizacja zawodowa i wsparcie w znalezieniu zatrudnienia	
5.3	**Rozwój działań wspierających usługi społeczne dla osób w kryzysie bezdomności oraz dotkniętych problemem uzależnień, w tym:** - Kampanie przeciwdziałające stygmatyzacji osób w kryzysie bezdomności - Utworzenie punktu sanitarnego dla osób bezdomnych - Prowadzenie działań mających na celu utworzenie mieszkań wspomaganych i treningowych dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością - Edukacja mieszkańców w obszarze uzależnień (w tym behawioralnych): zapewnienie materiałów profilaktycznych, realizacja kampanii edukacyjno-informacyjnych -Spotkania integracyjne - Rozwój wolontariatu i grup samopomocowych wspierających osoby w kryzysie bezdomności - Wdrożenie i rozwój działań realizowanych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej, wspierających społeczność lokalną, lokalnych liderów i tworzenie miejsc aktywności lokalnej (klubów, świetlic itp.)	**Lider:** Gmina Drezdenko **Koordynacja**: Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS) **Współpraca:** Powiat strzelecko-drezdenecki i jednostki podległe (w tym Powiatowy Urząd Pracy w Strzelcach Krajeńskich), podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej
Źródła finansowania: - budżet Gminy Drezdenko - budżet państwa - Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 - inne dostępne źródła finansowania		

W uzupełnieniu informacji zamieszczonych w powyższej tabeli warto zaznaczyć, że na podstawie zrealizowanej diagnozy rekomendowane są również następujące usługi:

- joga dla kobiet,
- zajęcia dla młodych kobiet i mam,
- warsztaty umiejętności wychowawczych,
- miejsce spotkań integracyjnych dla mieszkańców (miejsca aktywności lokalnej),
- klub dla młodzieży, organizacja czasu wolnego,
- utworzenie centrów aktywności lokalnej na terenach wiejskich,

- wspieranie liderów społeczności lokalnej,
- integracja międzypokoleniowa,
- bezpłatne zajęcia sportowe,
- zapewnienie ciepłych posiłków wraz z dowozem,
- usługa door to door,
- mobilne kluby międzypokoleniowe na świetlicach wiejskich,
- klub dla młodzieży.

8. Analiza kosztów realizacji Planu

8.2. Analiza kosztów realizowanych obecnie usług społecznych

Analiza kosztów realizowanych obecnie usług społecznych została przeprowadzona na podstawie rocznych sprawozdań z realizacji budżetu Gminy Drezdenko za lata 2021–2023, które przedstawiają poniesione/wykonane wydatki Gminy. Analizą objęto zadania związane z polityką społeczną, które w badanym okresie w większości znajdowały się w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku. Z usług społecznych znajdujących się w dyspozycji innych jednostek organizacyjnych analizą objęto usługi, które mają charakter opiekuńczy lub umożliwiają powrót do pełnienia ról społecznych i zawodowych osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i ich opiekunom faktycznym, czyli takie, które mają bezpośredni wpływ na realizację „Planu".

Tabela 41. Poniesione wydatki Gminy na wybrane usługi społeczne finansowane ze środków własnych i budżetu państwa na zadania własne i zlecone w latach 2021-2024

Pozycja/obszar usług społecznych	2021	2022	2023	2024
zwalczanie narkomanii	10.022	10.000	5.000	2.800
przeciwdziałanie alkoholizmowi (w tym świetlica opiekuńcza, zajęcia profilaktyczno-wychowawcze na w Drawinach i Trzebiczu-praca podwórkowa)	303.872,69	428.597,39	411.643,21	498.887,58
domy pomocy społecznej	1.065.402,56	1.247.507,43	1.494.363,50	1.705.941,59
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1.100	2.567,33	6.305,26	9.706,42
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (tylko usługi opiekuńcze własne, nie realizujemy specjalistycznych usług opiekuńczych)	294.054,87	440.754,40	543.516,78	669.435,77
pomoc w zakresie dożywiania	204.750	255.750	315.638	315.714

zlecone -budżet wojewody własne	130.000	169.959	169.959	170.000
wspieranie rodziny	156.767,54	174.335,83	195.897,02	248.696,04
rodziny zastępcze	54.215,95	68.447,69	85.544,24	89.802,05

Spośród pozycji wymienionych w powyższej tabeli Gmina Drezdenko ponosi największe wydatki na domy pomocy społecznej, przeciwdziałanie alkoholizmowi, jak również usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Istotna część usług społecznych w Gminie ma charakter środowiskowy – ten kierunek powinien zostać utrzymany oraz wzmocniony w kolejnych latach. Jak pokazują powyższe dane, w kolejnych latach wzrastają koszty zarówno usług instytucjonalnych, jak i usług świadczonych w środowisku lokalnym, co wiąże się ze wzrostem cen usług oraz zmianami demograficznymi (rosnącą liczbą mieszkańców, zwiększaniem się liczby seniorów i osób niesamodzielnych). W związku z tym istnieje konieczność poszukiwania nowatorskich rozwiązań w obszarze polityki społecznej, które zabezpieczą narastające potrzeby mieszkańców Gminy.

8.3. Ramy finansowe oraz źródła finansowania wdrożenia i realizacji Planu

Ramy finansowe wskazane w obowiązujących regulacjach prawnych, nie zostały precyzyjnie zdefiniowane, mimo że są obligatoryjne do uwzględnienia w niniejszym „Planie". Nie ma bowiem konkretnych wytycznych, na jakim poziomie szczegółowości ten element powinien zostać skonstruowany. Definicji i objaśnień dotyczących stosowania ram finansowych nie zawierają również inne akty prawne dotyczące pomocy społecznej i planowania strategicznego. Obowiązek określenia ram finansowych wskazuje na konieczność zapewnienia środków na realizację zaplanowanych działań. Należy zwrócić uwagę na fakt, że działania określone w niniejszym dokumencie będą realizowane przez różne instytucje i organizacje, dysponujące własnymi środkami budżetowymi, ujętymi w poszczególnych planach finansowych. Sam „Plan" z jego szerokim spektrum działania nie posiada wyodrębnionego budżetu. Wydatki związane z realizacją zadań nie mogą przekroczyć kwot określonych w corocznych uchwałach budżetowych Rady Gminy Drezdenko oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Drezdenko na lata 2025-2033. Zadania Gminy finansowane są z jej dochodów, w skład których wchodzą przede wszystkim:

- dochody własne (podatki i opłaty lokalne),
- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa,
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych,
- środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych, w tym z budżetu Unii Europejskiej.

Gmina Drezdenko dołoży wszelkich starań, aby wydatki na realizację usług społecznych ujętych w „Planie", dotychczas finansowanych z budżetu Gminy pozostały w kolejnych latach na podobnym poziomie. Doświadczenie Gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych pozwala również na przyjęcie założenia, że nowe usługi społeczne lub zwiększenie wolumenu istniejących usług społecznych, ujętych w „Planie" zostanie sfinansowane ze środków zewnętrznych.

9. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji

9.2. Wdrażanie

Realizacja celów „Planu" oraz wymienionych w nim działań zależeć będzie od sprawności Gminy Drezdenko i jej jednostek organizacyjnych. Wskazane cele oraz zaprojektowane działania mogą być zrealizowane m.in. poprzez współpracę międzyinstytucjonalną, w tym międzysektorową, obejmującą instytucje publiczne, przedsiębiorców, a także organizacje pozarządowe i sektor ekonomii społecznej, ale również lokalnych liderów i grupy nieformalne.

W przypadku współpracy międzyinstytucjonalnej należy pamiętać, że chodzi o instytucje dla których organizatorem są różne szczeble administracji, oraz że posiadają one różne zakresy zadań i kompetencji. Dlatego współpracę taką należy organizować zachowując:

- świadomość zakresu zadań i odpowiedzialności poszczególnych podmiotów,
- poszanowanie ich autonomii i kultur organizacyjnych,
- zasadę odwoływania się do aktów prawnych i dokumentów strategicznych obowiązujących na poszczególnych szczeblach administracji.

„Plan" będzie realizowany w powiązaniu z pozostałymi dokumentami programowymi, jakie obowiązują w Gminie Drezdenko. Środki finansowe na realizację zaplanowanych zadań będą pochodzić z budżetu Gminy (tj. będą ujmowane w corocznych uchwałach budżetowych Rady Gminy), a także ze środków rządowych i innych źródeł zewnętrznych. Wobec obszernego i różnorodnego zestawienia problemów społecznych, wskazanych w diagnozie, rekomendowane jest wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rozwoju systemu usług społecznych oraz ich deinstytucjonalizacji. W proces wdrażania „Planu" w oczywisty sposób będą zaangażowane instytucje samorządowe, ale również lokalne podmioty ekonomii społecznej, lokalni liderzy, grupy nieformalne, przedstawiciele różnych środowisk społecznych (interesariusze poszczególnych problemów). Ważną rolę w procesach wdrożeniowych dokumentu będzie odgrywać koordynator „Planu", który stanie się osobą bezpośrednio nadzorującą stopień realizacji zaplanowanych zadań. Główne zadania koordynatora polegać będą na bieżącej analizie stanu realizacji działań (m.in. poprzez wskaźniki), obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających lub mogących wpłynąć na wykonywanie poszczególnych zadań, wreszcie – wspomagania procesu poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania przez lokalne podmioty (publiczne oraz niepubliczne).

Do usprawnienia prac nad rozwiązywaniem ewentualnych problemów w zidentyfikowanych obszarach tematycznych rekomendowane jest powołanie zespołu ds. realizacji i monitoringu „Planu", w skład którego wejdą przedstawiciele władz Gminy, przedstawiciele Urzędu Gminy Drezdenko i Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS), lokalni eksperci, działacze społeczni i inne zainteresowane osoby, kompetentne w różnych obszarach polityki społecznej Gminy. Liczba członków i skład zespołu może się zmieniać, w zależności o aktualnych potrzeb. Do zadań zespołu należeć będzie m.in. realizacja podjętych przedsięwzięć, monitoring stopnia realizacji poszczególnych zadań, inicjowanie nowych działań, umożliwiających realizację celów strategicznych, przekazywanie wniosków i sugestii koordynatorowi „Planu". Za organizację spotkań wspomnianego zespołu odpowiadać będzie jego przewodniczący, pełniący jednocześnie rolę koordynatora „Planu". Funkcję koordynatora „Planu" powinien pełnić przedstawiciel OPS/CUS, który jest kluczową jednostką organizacyjną Gminy w realizacji założeń przyjętych w niniejszym dokumencie.

Warunkiem sprawnej realizacji działań zaplanowanych w ramach niniejszego „Planu" jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia komunikacyjnego. Zakłada się, że komunikacja społeczna będzie oparta przede wszystkim na trzech filarach: mediach lokalnych (papierowych i elektronicznych), portalach społecznościowych, a także kontaktach bezpośrednich.

Nośniki informacji/kanały komunikacji z grupami docelowymi:

- strona internetowa i BIP Gminy Drezdenko,
- strona internetowa i BIP Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku (w przyszłości – CUS).

Opracowanie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych, dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu zaplanowanych celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a – w razie potrzeby – wprowadzenie niezbędnych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji Planu DI wyznaczają cele strategiczne oraz zaplanowane działania.

Do kluczowych kierunków działań, które mogą być realizowane w powiązaniu z niniejszym „Planem" należą m.in.:

- promocja, komunikacja społeczna,
- gospodarka komunalna,
- sport i rekreacja,
- kultura,
- edukacja,
- turystyka,
- polityka społeczna (w tym pomoc społeczna),
- mieszkalnictwo komunalne i socjalne,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- podnoszenie jakości życia mieszkańców,
- poprawa standardu świadczonych usług publicznych,

- zagospodarowanie przestrzenne,
- rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości,
- bezpieczeństwo publiczne.

Zakłada się, że informacje na temat stanu realizacji „Planu" będą przekazywane wszystkim zainteresowanym osobom i podmiotom m.in. poprzez media papierowe i elektroniczne, a także podczas bezpośrednich spotkań z przedstawicielami różnych grup społecznych, w tym mieszkańcami Gminy, przedsiębiorcami, działaczami organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej.

9.3. Wskaźniki

Tabela 42. Wskaźniki realizacji „Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Drezdenko na lata 2025-2028"

lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych
Kierunki interwencji (cele horyzontalne)		
1	Liczba koordynatorów usług społecznych	OPS/CUS
2	Liczba koordynatorów indywidualnych planów wsparcia, pracujących metodą *case managementu* w modelu „jednego okienka"	OPS/CUS
3	Liczba grup społecznych, dla których wdrożono metodę „jednego okienka"	OPS/CUS
4	Liczba osób objętych wsparciem multidyscyplinarnego zespołu specjalistów	OPS/CUS
5	Liczba partnerstw na rzecz rozwoju społecznego i/lub deinstyucjonalizacji	Gmina Drezdenko
6	Liczba partnerów, z którymi zawarto porozumienie na rzecz wdrażania „Planu"	Gmina Drezdenko
7	Liczba pracowników, którzy zwiększyli swoje kwalifikacje /kompetencje w zakresie pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym poprzez udział w różnych formach edukacyjnych (sposób pomiaru: certyfikat lub na podstawie ankiet ex ante i ex post)	OPS/CUS
8	Liczba grup społecznych objętych wsparciem metodą organizowania społeczności lokalnej	OPS/CUS
Cel szczegółowy nr 1 **Rozwój i integracja usług społecznych służących wzmocnieniu funkcjonowania rodziny, w tym pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych**		
9	Liczba asystentów rodziny zatrudnionych na podstawie umowy o pracę	OPS/CUS
10	Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego	Gmina Drezdenko

Cel szczegółowy nr 2 **Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek i/lub chorobę**		
11	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania	OPS/CUS
12	Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania	OPS/CUS
13	Liczba osób korzystających z opasek bezpieczeństwa – usługa teleopieki	OPS/CUS
14	Liczba osób objętych usługami sąsiedzkimi	OPS/CUS
15	Liczba osób niesamodzielnych, objętych wsparciem wolontariuszy	OPS/CUS
Cel szczegółowy nr 3 **Rozwój zintegrowanych usług społecznych umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami godne życie w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności**		
16	Liczba osób objętych wsparciem asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością	OPS/CUS
17	Liczba opiekunów faktycznych objętych usługami wytchnieniowymi	OPS/CUS
18	Liczba osób opuszczających placówki całodobowe, objętych kompleksowym i zintegrowanym wsparciem	OPS/CUS
19	Liczba miejsc pracy wysokiej jakości utworzonych dla osób z niepełnosprawnościami	Gmina Drezdenko
Cel szczegółowy nr 4 **Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego**		
20	Liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	OPS/CUS
21	Liczba miejsc pracy wysokiej jakości utworzonych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego	Gmina Drezdenko
Cel szczegółowy nr 5 **Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności, osób zagrożonych bezdomnością, jak również osób z uzależnieniami**		
22	Liczba platform współpracy działających na rzecz osób w kryzysie bezdomności	OPS/CUS
23	Liczba grup samopomocowych dla osób w kryzysie bezdomności lub zagrożonych bezdomnością	OPS/CUS

9.4. Monitoring i ewaluacja

Monitoring:

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwalając na identyfikację ewentualnych trudności i wprowadzanie stosownych korekt w ramach Planu DI. Najważniejsze wymagania efektywnego monitoringu to:

- jasne i przejrzyste kryteria, pozwalające na obiektywną ocenę przebiegu procesu realizacji „Planu",
- dostarczanie podstaw do podejmowania decyzji, zarówno w kwestiach szczegółowych, jak i strategicznych.

Skuteczny monitoring musi obejmować ocenę przebiegu realizacji „Planu", tj. jego celów i zadań oraz uzyskiwanych efektów. Monitoring wypełnia zatem dwie podstawowe funkcje: sprawdzającą i korygującą. Funkcja sprawdzająca polega na analizie wykonanych przedsięwzięć w relacji do założonych celów. Z kolei funkcja korygująca sprowadza się do dokonywania stosownych aktualizacji oraz zmian, wynikających ze szczególnie istotnych okoliczności, których nie dało się przewidzieć w fazie tworzenia dokumentu.

Dla skutecznego prowadzenia monitoringu konieczne jest systematyczne gromadzenie i analiza danych, obejmujących m.in.: trendy rozwojowe, wskaźniki ekonomiczne, czy dane na temat struktury budżetu Gminy. Stworzenie kompleksowego zbioru (bazy) danych zapewni przepływ informacji między wszystkimi osobami i podmiotami, zaangażowanymi we wdrażanie „Planu".

Wspomniane dane na potrzeby monitoringu będą zbierane na bieżąco. Podmioty zaangażowane w realizację poszczególnych zadań będą zobowiązane do przekazywania Koordynatorowi danych za rok poprzedni do końca marca każdego roku. Na tej podstawie opracowywane będą coroczne sprawozdania z monitoringu „Planu", zawierające m.in. analizę wskaźników, odzwierciedlających aktualny poziom realizacji założonych celów i zadań, jak również opis najważniejszych działań. Sprawozdania z monitoringu „Planu" będą

przekazywane Burmistrzowi Gminy Drezdenko do końca maja każdego roku, który z kolei przekaże je Radzie Gminy do końca czerwca każdego roku.

Ewaluacja:

Celem ewaluacji jest dostarczenie nie tylko bieżących informacji na temat stanu realizacji „Planu", lecz przede wszystkim ocena rzeczywistych efektów podejmowanych działań. Badania ewaluacyjne prowadzone będą w trakcie ich realizacji (ewaluacja *on-going*) oraz po ich zakończeniu (ewaluacja *ex-post*). Działania ewaluacyjne będą mieć charakter ustawiczny, a więc będą realizowane przez cały okres wdrażania dokumentu. Wyniki ewaluacji zostaną wykorzystane do wprowadzenia niezbędnych korekt w tym procesie. Zaplanowano partycypacyjny model ewaluacji, polegający na włączeniu przedstawicieli różnych środowisk, grup społecznych i sektorów: instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, lokalnych liderów, reprezentantów grup nieformalnych, czy wreszcie mniej zaangażowanych społecznie mieszkańców Gminy Drezdenko.

Warto zaznaczyć, że ocena oddziaływania tego rodzaju dokumentów jest trudnym zadaniem, zwłaszcza, że na sytuację społeczną (w tym rezultaty szeroko rozumianej polityki społecznej) wpływa wiele czynników, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (ponadlokalnych). „Plan" określa główne kierunki rozwoju i ramy lokalnej polityki w obszarze deinstytucjonalizacji usług społecznych, natomiast proces jego realizacji ma charakter rozproszony. Oznacza to, że odpowiedzialność za realizację poszczególnych zadań jest zdywersyfikowana pomiędzy instytucje i organizacje lokalne, działające w różnych obszarach życia. Na rezultaty tych działań i zarazem sytuację społeczną Gminy wpływają również trendy ogólnopolskie, a nawet globalne.

Ewaluacja „Planu" będzie prowadzona w oparciu o następujące kryteria:

- **Adekwatność/trafność** – rozumiana jako ocena sposobu doboru zastosowanych instrumentów pod kątem realizacji celów „Planu" (głównego i szczegółowych), a także ocena związku między zdefiniowanymi celami a **realnymi potrzebami**, które mają zostać rozwiązane dzięki interwencji publicznej,

- **Użyteczność** - rozumiana jako ocena stopnia dostosowania działań w ramach „Planu" do potrzeb odbiorców (czy przedsięwzięcia te odpowiadają realnym potrzebom grup docelowych),
- **Efektywność** - rozumiana jako relacja poniesionych nakładów do uzyskanych efektów (czy „Plan" przynosi pożądane efekty przy zakładanych kosztach, czy koszty te nie mogłyby być niższe, dając porównywalne efekty?),
- **Skuteczność** – rozumiana jako stopień realizacji założonych celów (głównych i szczegółowych),
- **Oddziaływanie/wpływ** – rozumiane jako ocena związku między podejmowanymi działaniami a osiąganiem założonych w „Planie" celów (w tym oddziaływania dokumentu w szerszym ujęciu, tj. zmiany społecznej),
- **Trwałość efektów** – rozumiana jako ocena, w jakim stopniu uzyskane rezultaty będą widoczne w dłuższej perspektywie czasowej (czy jest prawdopodobne ich funkcjonowanie po zakończeniu finansowania, od czego zależy trwałość uzyskanych efektów – czynniki sprzyjające i niesprzyjające trwałości),
- **Spójność zarządzania** – rozumiana jako ocena sposobu zarządzania „Planem", w tym struktury organizacyjnej, komunikacji wewnętrznej, sposobu podejmowania decyzji, współpracy między partnerami itp.,
- **Wartość dodana** – rozumiana jako wystąpienie innych niż założone efektów wynikających z realizacji „Planu" (pozytywnych lub negatywnych).

Ewaluacja będzie wykonywana przez cały okres wdrażania „Planu", z wykorzystaniem różnych instrumentów. Przedsięwzięcia te realizowane będą w sposób etapowy. Do przeprowadzenia ewaluacji niezbędne są takie informacje, jak: dane statystyczne, raporty z monitoringu, raporty z kontroli, dane z badań społecznych.

UZASADNIENIE

Potrzeba podjęcia niniejszej uchwały wynika z faktu ubiegania się Gminy Drezdenko (w trybie konkursowym) o pozyskanie dofinansowania na utworzenie i funkcjonowanie Centrum Usług Społecznych ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027. Jest ona wymagana na etapie aplikowania o te środki a jej brak spowoduje niespełnienie kryterium dopuszczającego do dofinansowania, co oznaczać będzie odrzucenie wniosku na etapie oceny formalnej.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Drezdenko na lata 2025-028 jest koncepcją zmian w obszarze objętym deinstytucjonalizacją i wyznacza kierunki oraz działania rozwoju drezdeneckiej polityki społecznej. Uruchomienie nowych usług w środowiskach lokalnych możliwe będzie poprzez utworzenie Centrum Usług Społecznych w Drezdenku, które będzie zapewniało kompleksowo mieszkańcom gminy Drezdenko dostęp nowej i wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym.

Pozwoli to rozwijać usługi w sposób systemowy zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji a jednocześnie pozyskiwać środki zewnętrzne na ich świadczenie. Ponadto projekt Planu został poddany konsultacjom społecznym, prowadzonych w dniach 11.06.2025r. -23.06.2025r.

Dokument ten składa się z dwóch zasadniczych części, tj. diagnostycznej i wdrożeniowej. Pierwsza ze wskazanych zawiera główne dane i informacje dotyczące sfery polityki społecznej w gminie oraz realizowanych usług społecznych wraz z rekomendacjami dotyczącymi ich wdrażania w przyszłości. Część wdrożeniowa dokumentu prezentuje obszary interwencji oraz przypisane im cele oraz kluczowe działania, a także źródła ich finansowania oraz założenia wdrożeniowe Planu.

Podjęcie przedmiotowej uchwały skutkować będzie zapewnieniem środków finansowych na zaplanowane do realizacji działania w obszarze deinstytucjonalizacji usług społecznych.

W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.